

Πρόγραμμα "ΘΕΣΣΑΛΙΑ" 2021 – 2027

Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης Προγράμματος "ΘΕΣΣΑΛΙΑ" 2021-2027

σύμφωνα με το Άρθρο 18 του ΚΚΔ 2021/1060

2η έκδοση επικαιροποιημένη

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	1
2. Συνοπτική παρουσίαση του Προγράμματος “Θεσσαλία” 2021-2027	1
3. Παρουσίαση Προόδου Υλοποίησης του Προγράμματος	4
3.1. Αποτύπωση της πορείας υλοποίησης του Προγράμματος ανά Προτεραιότητα	4
3.2. Πρόσδος επίτευξης στόχων και οροσήμων του Προγράμματος.....	6
3.2.1. Προτεραιότητα 1. Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας.....	7
3.2.2. Προτεραιότητα 2. Περιβάλλον και Ανθεκτικότητα	8
3.2.3. Προτεραιότητα 3. Βελτίωση μεταφορικών υποδομών και συνδεσιμότητας.....	10
3.2.4. Προτεραιότητα 4Α. Υποδομές ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής για χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.....	10
3.2.5. Προτεραιότητα 4Β. Δράσεις ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής και αντιμετώπισης της φτώχειας(ΕΚΤ).....	11
3.2.6. Προτεραιότητα 5. Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις	14
3.2.7. Προτεραιότητα 6Α. Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	14
3.2.8. Προτεραιότητα 6Β. Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ+	15
4. Κοινωνικοοικονομικό Περιβάλλον και νέες Προκλήσεις	15
4.1. Εξελίξεις στο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον της Περιφέρειας	15
4.2. Ειδικές Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και Συνέργειες του Προγράμματος με άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία	16
4.2.1. ΣΠ1. Μια πιο Έξυπνη Ευρώπη.....	17
4.2.2. ΣΠ2. Μια πιο Πράσινη Ευρώπη	18
4.2.3. ΣΠ3. Μια πιο Διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας	21
4.2.4. ΣΠ4 / ΕΤΠΑ. Μια πιο Κοινωνική Ευρώπη.....	22
4.2.5. ΣΠ4 / ΕΚΤ. Μια πιο Κοινωνική Ευρώπη.....	24
4.2.6. ΣΠ5. Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες.....	27
4.3. Πρόσδος του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) - Συμβολή του Προγράμματος	29
4.3.1. Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ).....	29
4.3.2. Πρόσδος προς την επίτευξη των στόχων του ΕΣΕΚ	29
4.3.3. Συμβολή του Προγράμματος ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2021-2027 στους Στόχους του ΕΣΕΚ	30
4.4. Πρόσδος εφαρμογής των αρχών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων - Συμβολή του Προγράμματος.....	34
4.5. Ενσωμάτωση αποτελεσμάτων αξιολογήσεων κατά την κατάρτιση της 1ης Ενδιάμεσης Επανεξέτασης.....	37
4.6. Τροποποιήσεις των Κανονισμών της Πολιτικής Συνοχής για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027	37
5. Πρόταση οριστικής κατανομής ποσού ευελιξίας - Βασικοί άξονες για την αναθεώρηση του Προγράμματος	38
5.1. Προτεινόμενη αναθεώρηση του Προγράμματος “Θεσσαλία” 2021-2027.....	39
5.1.1. Βασικοί άξονες αναθεώρησης	39
5.1.2. Τροποποίηση διαθέσιμων πόρων ανά Κατηγορία Δράσης, Ειδικό Στόχο, Προτεραιότητα	41
5.2. Κατανομή ποσού ευελιξίας	46

1. Εισαγωγή

Η παρούσα έκδοση της Έκθεσης Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος “Θεσσαλία” 2021-2027 επικαιροποιεί την Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης που υποβλήθηκε στις 31 Μαρτίου 2025, η οποία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων (ΚΚΔ) 2021/1060 και ειδικότερα του άρθρου 18, το οποίο, με στόχο τη βέλτιστη και συνεκτική χρήση των ευρωπαϊκών πόρων, προβλέπει τη διαδικασία της ενδιάμεσης επανεξέτασης των Προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής, για την οριστική κατανομή του ποσού ευελιξίας που αντιστοιχεί στο 50 % της συνεισφοράς για τα έτη 2026 και 2027 του Προγράμματος, όπως προβλέπεται στην παρ. 1, β’ εδάφιο του άρθρου 86 του ΚΚΔ.

Στο πλαίσιο της Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος ελήφθησαν υπόψη τα ακόλουθα:

- α) οι Ειδικές Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τη χώρα και ειδικότερα η Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Ελλάδας της 19ης Ιουνίου 2024 [COM(2024) 608 final] καθώς και η συνοδευτική αυτής Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ελλάδα [SWD(2024) 608 final],
- β) η πρόοδος υλοποίησης του επικαιροποιημένου Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) καθώς και η πρόοδος επίτευξης του στόχου της συνεισφοράς για το κλίμα σε εθνικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη το Παράρτημα 8 του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου «Δίκαιη μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα» καθώς και κάθε άλλο θεματικό Παράρτημα, στο οποίο περιλαμβάνονται θέματα αναφορικά με το κλίμα και την ενέργεια,
- γ) η πρόοδος της χώρας στην εφαρμογή των αρχών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, λαμβάνοντας υπόψη το Παράρτημα 14 του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου «Δεξιότητες και προκλήσεις στην κοινωνική πολιτική υπό το πρίσμα του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων» καθώς και κάθε άλλο σχετικό θεματικό Παράρτημα του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου,
- δ) η κοινωνικοοικονομική κατάσταση της Περιφέρειας και οι προκλήσεις και χωρικές ανάγκες της, σύμφωνα και με το Παράρτημα 17 του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου «Οικονομική και κοινωνική επίδοση σε περιφερειακό επίπεδο»,
- ε) οι αλλαγές που επήλθαν κατά τον χρόνο που μεσολάβησε μεταξύ του σημείου έγκρισης και έναρξης υλοποίησης του Προγράμματος και του χρόνου της ενδιάμεσης επανεξέτασης, τα προβλήματα και οι προκλήσεις που οι αλλαγές αυτές δημιουργούν και τους τρόπους αντιμετώπισής τους, καθώς επίσης και οι δυσκολίες που παρουσιάστηκαν κατά την υλοποίηση του Προγράμματος την ίδια περίοδο, οι λόγοι που συνέβαλαν σε αυτό και ο τρόπος αντιμετώπισής τους,
- στ) η πρόοδος στην επίτευξη των οροσήμων του Προγράμματος,
- ζ) η συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων του Προγράμματος σε σχέση με άλλες χρηματοδοτικές πηγές, και κυρίως το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας,
- η) άλλες αξιολογήσεις, οι οποίες ολοκληρώθηκαν μετά την έγκριση του Προγράμματος και τα πορίσματα των οποίων αξιοποιούνται για την κατάρτιση της ενδιάμεσης επανεξέτασης σχετίζονται με τους τομείς / παρεμβάσεις στόχευσης του Προγράμματος “ΘΕΣΣΑΛΙΑ” 2021-2027 και αφορούν αξιολογήσεις (οριζόντιες) υλοποίησης των ΠΕΠ της ΠΠ 2014-2020.

Στο πλαίσιο της παρούσας επικαιροποιημένης Έκθεσης Ενδιάμεσης Επανεξέτασης λαμβάνονται υπόψη οι τροποποιήσεις των Κανονισμών της Πολιτικής Συνοχής για την ΠΠ 2021-2027, οι οποίοι τέθηκαν σε ισχύ στις 20.09.2025 και προβλέπουν ενίσχυση της ευελιξίας και κίνητρα για την ανακατανομή των πόρων του Προγράμματος προς τις νέες στρατηγικές προτεραιότητες της Ένωσης.

2. Συνοπτική παρουσίαση του Προγράμματος “Θεσσαλία” 2021-2027

Το Πρόγραμμα “Θεσσαλία” 2021-2027 αποτελεί ένα από τα δεκατρία (13) Περιφερειακά και επτά (7) Τομεακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ για την περίοδο 2021-2027, το οποίο εγκρίθηκε με την με αριθ. C(2022)6506 final/05.9.2022 Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του Προγράμματος (σε όρους ΔΔ) ανέρχεται σε **553.885.667€**, με τη συνεισφορά της ΕΕ να ανέρχεται στο **85%** ή 470.802.814€, εκ των οποίων 348.831.364€ προέρχονται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και 121.971.450€ από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο plus (ΕΚΤ+).

Κύριος στόχος του Προγράμματος είναι η **ενίσχυση της καινοτομίας και της εξωστρέφειας του παραγωγικού συστήματος και η μετάβαση της οικονομίας σε ένα μοντέλο αειφόρου και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης με σύμμαχο τη φύση.**

Το Πρόγραμμα «Θεσσαλία» διαρθρώνεται σε έξι (6) Προτεραιότητες, οι οποίες εξυπηρετούν τους 5 Στόχους Πολιτικής της ΠΠ 2021-2027 ως ακολούθως:

Σχήμα 1: Στόχοι Πολιτικής 2021-2027 & Πρόγραμμα "Θεσσαλία"

ΣΠ.1 Μια πιο έξυπνη Ευρώπη	<ul style="list-style-type: none"> • Προτεραιότητα 1 - Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας (ΕΤΠΑ) Δράσεις: έρευνας, καινοτομίας, επιχειρηματικότητας στο πλαίσιο της έξυπνης εξειδίκευσης, ψηφιακών υποδομών
ΣΠ.2 Μια πιο πράσινη Ευρώπη	<ul style="list-style-type: none"> • Προτεραιότητα 2 - Περιβάλλον και Ανθεκτικότητα (ΕΤΠΑ) Δράσεις: προστασίας περιβάλλοντος και βιοποικιλότητας, εξοικονόμηση ενέργειας, πολιτική προστασία, αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής
ΣΠ. 3 Μια πιο συνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας	<ul style="list-style-type: none"> • Προτεραιότητα 3 - Βελτίωση μεταφορικών υποδομών και συνδεσιμότητας (ΕΤΠΑ) Δράσεις: Οδικά δίκτυα σύνδεσης με ΔΕΔ-Μ, οδική ασφάλεια
ΣΠ.4 Μια πιο Κοινωνική Ευρώπη	<ul style="list-style-type: none"> • Προτεραιότητα 4Α - Υποδομές ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής για χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη (ΕΤΠΑ) • Προτεραιότητα 4Β - Δράσεις ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής και αντιμετώπισης της φτώχειας (ΕΚΤ+) Δράσεις: Βελτίωση της αγοράς εργασίας και ενίσχυση της απασχόλησης, εκπαίδευση και διαβίου μάθηση, κοινωνική ένταξη, αντιμετώπιση της υλικής στέρησης, κοινωνικές υποδομές (υγεία – εκπαίδευση), πολιτισμός – τουρισμός)
ΣΠ.5 Μια Ευρώπη κοντά στους πολίτες	<ul style="list-style-type: none"> • Προτεραιότητα 5 - Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις (ΕΤΠΑ) Ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις (ΟΧΕ) σε αστικές (4 πρωτεύουσες Περιφερειακών Ενοτήτων) και σε μη αστικές περιοχές

Οι δύο (2) προτεραιότητες τεχνικής βοήθειας 6Α και 6Β (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ+ αντίστοιχα), συμπληρώνουν το σύνολο των πόρων για την υλοποίηση του Προγράμματος «Θεσσαλία» 2021-2027.

Η στόχευση των Προτεραιοτήτων του Προγράμματος Θεσσαλία, αποτυπώνεται συνοπτικά στον ακόλουθο Πίνακα:

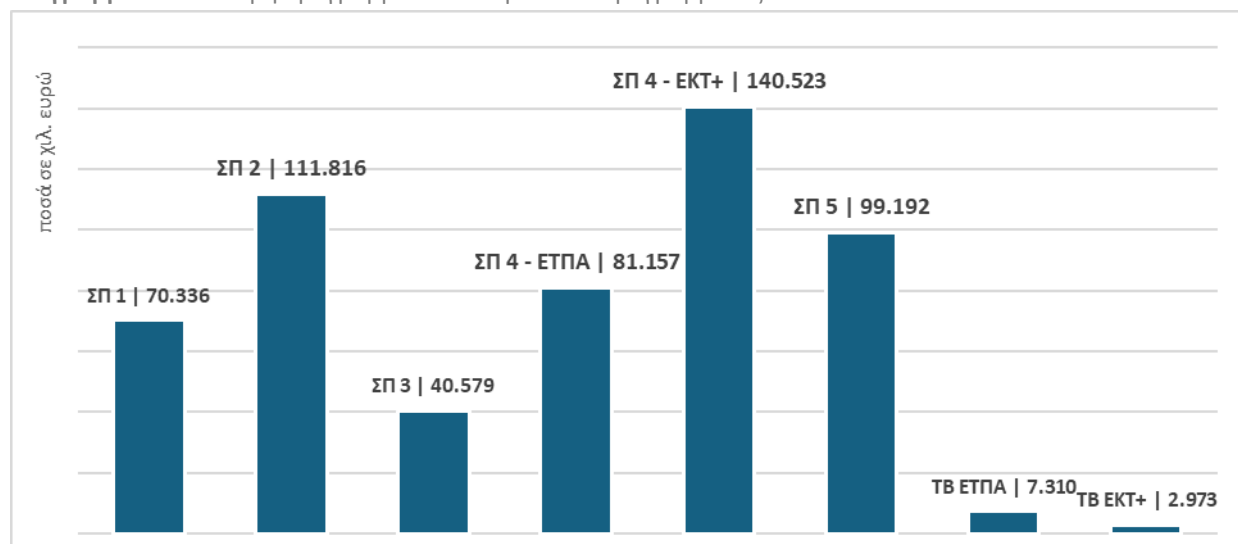
Προτεραιότητα	Στόχευση
1	<p>Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☑ Η ενίσχυση του Θεσσαλικού οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας και η δημιουργία συμπράξεων με επιχειρήσεις για ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών στις προτεραιότητες της RIS3 ☑ Η αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών για την ενίσχυση της παραγωγικότητας, της δικτύωσης και της ανταγωνιστικότητας ☑ Η δημιουργία λύσεων ψηφιακών εφαρμογών για αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών των δημόσιων φορέων προς τους πολίτες ☑ Η ενίσχυση της επενδυτικής δραστηριότητας μέσω δημιουργίας νέων ΜΜΕ και αναβάθμισης υφιστάμενων ΜΜΕ με προτεραιότητα στους κλάδους RIS3 ☑ Η ανάπτυξη συνεργατικών επιχειρηματικών σχημάτων με επικέντρωση στους κλάδους RIS3.
2	<p>Περιβάλλον και Ανθεκτικότητα¹</p> <ul style="list-style-type: none"> ☑ Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος μέσω ολοκλήρωσης έργων διαχείρισης αστικών υγρών αποβλήτων οικισμών Γ' προτεραιότητας [οδ. 91/271(ΕΟΚ)] και υλοποίησης αντίστοιχων έργων οικισμών χαμηλότερης Γ' προτεραιότητας με σημαντική περιβαλλοντική ευαισθησία ή/και υψηλή τουριστική κίνηση σε συμφωνία με το Επιχειρησιακό Σχέδιο που εκπονείται από το ΥΠΕΝ. ☑ Η βιώσιμη διαχείριση του νερού ύδρευσης και η περαιτέρω βελτίωση της ποιότητας του σε συμφωνία με το Περιφερειακό Σχέδιο που εκπονείται από το ΥΠΕΝ και την Οδηγία (ΕΥ)2020/2184. ☑ Η μετάβαση προς μία κυκλική και αποδοτική οικονομία μέσω δημιουργίας Πράσινων Σημείων και Γωνιών Ανακύκλωσης σε συμφωνία με το υπό αναθεώρηση ΠΕΣΔΑ. ☑ Η βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και η ενίσχυση της αστικής βιοποικιλότητας σε αστικά κέντρα της Θεσσαλίας μέσω έργων πράσινων και μπλε υποδομών.
3	<p>Βελτίωση μεταφορικών</p> <ul style="list-style-type: none"> ☑ Η βελτίωση οδικών τμημάτων του αναλυτικού Διευρωπαϊκού Οδικού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) / (ΔΟΔ), με προτεραιότητα σε τμήματα σημαντικού κυκλοφοριακού φόρτου που εξυπηρετούν τα μεγάλα αστικά κέντρα της Θεσσαλίας και σε τμήματα σύνδεσης του ΔΟΔ

Προτεραιότητα	Στόχευση
	<p>υποδομών και συνδεσιμότητας²</p> <p>με πύλες εισόδου/εξόδου (λιμάνια - αεροδρόμια) για την ενίσχυση της πολυτροπικότητας του δικτύου.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Η βελτίωση της πρόσβασης στο ΔΕΔ-Μ, μέσω αναβάθμισης οδικών τμημάτων σύνδεσης με ΔΕΔ-Μ ☒ Η ενίσχυση της οδικής ασφάλειας περιφερειακού και τοπικού δικτύου σε συμβατότητα με τον στόχο της ΕΕ για μηδενικό αριθμό θυμάτων & σοβαρών τροχαίων ατυχημάτων έως 2050 (VZ) ☒ Η αναβάθμιση υποδομών ή/και ανωδομών περιφερειακών λιμένων της Θεσσαλίας (Σκόπελος, Αλόνησος) για την ενίσχυση της συνδεσιμότητας με την ηπειρωτική χώρα
4A	<p>Υποδομές ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής για χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη³</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Η ενδυνάμωση της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας μέσω δημιουργίας εγκαταστάσεων φιλοξενίας κοινωνικών επιχειρήσεων. ☒ Η ενίσχυση της αποτελεσματικής λειτουργίας των δημόσιων δομών προώθησης στην απασχόληση μέσω δημιουργίας – αναβάθμισης υποδομών και εξοπλισμού τους. ☒ Η βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης μέσω της αναβάθμισης υποδομών και εξοπλισμού όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης. ☒ Η ενίσχυση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των Ρομά μέσω παρεμβάσεων Ολοκληρωμένων Τοπικών Σχεδίων Δράσης. ☒ Η βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής πρόνοιας μέσω ενίσχυσης όλων των βαθμίδων τομέα υγείας με έμφαση στην Πρωτοβάθμια φροντίδα και της αποϊδρυματοποίησης με χρηματοδότηση σχετικών υποδομών και εξοπλισμού. ☒ Η περαιτέρω κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της Θεσσαλίας με την αξιοποίηση του πλούτου της φύσης και του πολιτιστικού αποθέματος και της πολιτιστικής δραστηριότητας μέσω παρεμβάσεων προστασίας - ανάδειξης φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, ενίσχυσης παραγωγής σύγχρονου πολιτισμού και αναβάθμισης τουριστικών υποδομών.
4B	<p>Δράσεις ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής και αντιμετώπισης της φτώχειας⁴</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Η ενεργή ένταξη στην αγορά εργασίας και η προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. ☒ Η ενίσχυση της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες στην αγορά εργασίας. ☒ Η καταπολέμηση της φτώχειας και η ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού της Θεσσαλίας λαμβάνοντας υπόψη και τις πολιτικές για αποϊδρυματοποίηση και εγγύηση για το παιδί. ☒ Η συνέχιση της λειτουργίας δομών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, Ψυχικής Υγείας και καταπολέμησης των εξαρτήσεων με σταδιακή έξοδο από την συγχρηματοδότηση καθώς και την λειτουργία νέων δομών με συγκεκριμένη στόχευση. ☒ Η λειτουργία ανοικτών δομών φροντίδας ηλικιωμένων και ΑμεΑ
5	<p>Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις⁵</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Η υλοποίηση Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (Σ.Β.Α.Α.) στις τέσσερις (4) πρωτεύουσες των Περιφερειακών Ενοτήτων της Θεσσαλίας (Βόλο, Καρδίτσα, Λάρισα, Τρίκαλα). ☒ Η υλοποίηση, κατόπιν επικαιροποίησης των Στρατηγικών (Ο.Χ.Ε.), νήσων Βορείων Σποράδων και Διαδρομής Πολιτισμού – Τουρισμού στη Θεσσαλία. ☒ Η υλοποίηση νέων Στρατηγικών (Ο.Χ.Ε.) σε περιοχές που καταγράφουν αναπτυξιακή υστέρηση, μείωση πληθυσμού και ύπαρξη σημαντικών εμποδίων ανάπτυξης, με προτεραιότητα στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές και στις λειτουργικές περιοχές αστικού και αγροτικού χώρου, καθώς και σε περιοχές που διαθέτουν αξιόλογους φυσικούς/πολιτιστικούς πόρους με δυνατότητες αξιοποίησης. Οι νέες Ο.Χ.Ε. θα επιλεγούν μέσω κατάλληλης τεκμηρίωσης και αξιολόγησης για την ανάδειξη των περιοχών στις οποίες καταγράφονται – τεκμηριώνονται τα παραπάνω χαρακτηριστικά.

Μεταξύ των Προτεραιοτήτων του Προγράμματος την υψηλότερη χρηματοδοτική βαρύτητα κατέχουν η **Προτεραιότητα 4B ΕΚΤ+** - Δράσεις ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής και αντιμετώπισης της φτώχειας (25,4%), η **Προτεραιότητα 2** - Περιβάλλον και Ανθεκτικότητα (20,2%) και η **Προτεραιότητα 5** Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις (17,9%) των πόρων του. Ακολουθούν η **Προτεραιότητα 4A ΕΤΠΑ** - Υποδομές ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής για χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη (14,07%), η **Προτεραιότητα 1** - Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας (12,7%) και η **Προτεραιότητα 3** - Βελτίωση μεταφορικών υποδομών και συνδεσιμότητας (7,3%) των πόρων του. Τέλος στις Προτεραιότητες 6 A και 6B της Τεχνικής Βοήθειας ΕΤΠΑ και ΕΚΤ+ αντίστοιχα έχει κατανεμηθεί το 1,8% των συνολικών πόρων του Προγράμματος.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί αποτυπώνεται η κατανομή των πόρων του Προγράμματος ανά Στόχο Πολιτικής ενώ η κατανομή των πόρων του Προγράμματος, ανά Προτεραιότητα παρουσιάζεται στον Πίνακα που ακολουθεί:

Διάγραμμα 1: Κατανομή προγραμματικών πόρων του Προγράμματος «Θεσσαλία» ανά ΣΠ

3. Παρουσίαση Προόδου Υλοποίησης του Προγράμματος

3.1. Αποτύπωση της πορείας υλοποίησης του Προγράμματος ανά Προτεραιότητα

Με ημερομηνία αναφοράς **31.12.2024** η εικόνα υλοποίησης του οικονομικού αντικειμένου του Προγράμματος έχει ως ακολούθως (ποσά Δημόσιας Δαπάνης):

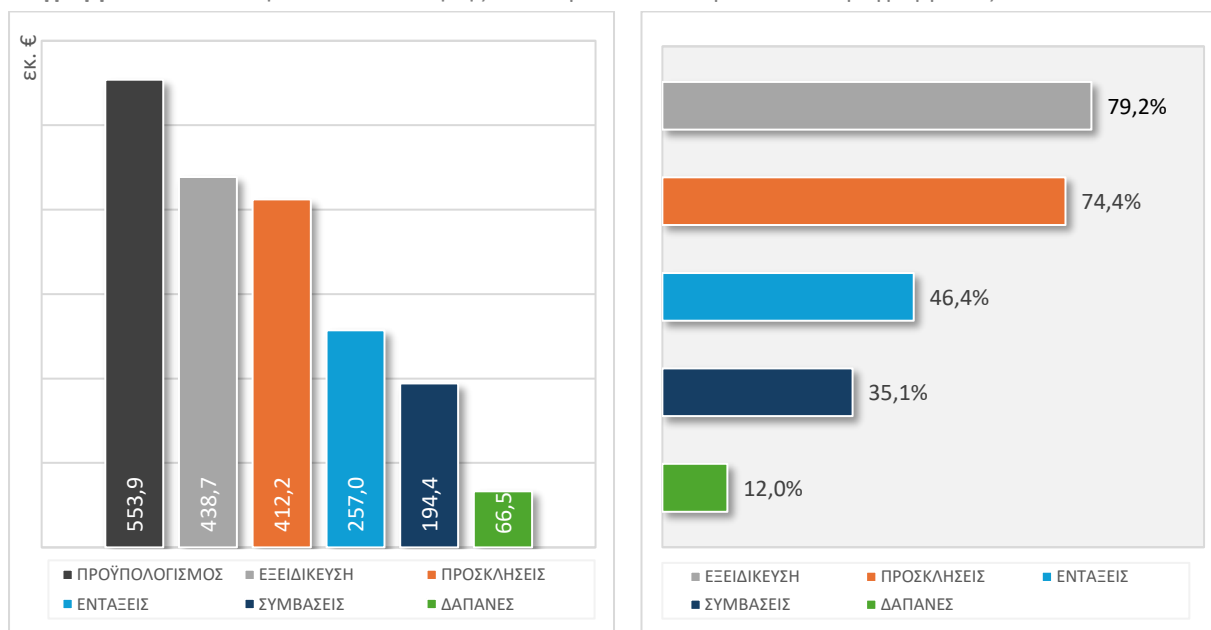
- ο **Προϋπολογισμός** του Προγράμματος ανέρχεται σε **553,9 εκ. €**,
- ο **Συνολικός Προϋπολογισμός Εξειδίκευσης** ανέρχεται σε **438,7 εκ. €** που αντιστοιχεί στο **79,2%** των διαθέσιμων πόρων του Προγράμματος,
- έχουν εκδοθεί **62 Προσκλήσεις** ύψους **412,2 εκ. €**, που αντιστοιχεί στο **74,4%** του προγραμματικού προϋπολογισμού και στο **94%** του προϋπολογισμού των εξειδικευμένων δράσεων,
- έχουν ενταχθεί έργα ύψους **257 εκ. €** που αντιστοιχεί στο **46,4%** του προϋπολογισμού του Προγράμματος και στο **62,3%** του προϋπολογισμού των Προσκλήσεων,
- οι Νομικές Δεσμεύσεις ανέρχονται σε **194,4 εκ. €** που αντιστοιχεί στο **35,1%** της συνολικής δημόσιας δαπάνης του Προγράμματος και στο **75,6%** του προϋπολογισμού των ενταγμένων έργων,
- οι **Δαπάνες** (αποδεκτό διαχείρισης) ανέρχονται σε **66,5 εκ. €**, καλύπτοντας το **12%** των διαθέσιμων πόρων του Προγράμματος, το **25,9%** του προϋπολογισμού των ενταγμένων έργων και το **34,2%** των Νομικών Δεσμεύσεων.

Πίνακας 1: Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος Θεσσαλία 2021-2027 ανά Προτεραιότητα

ΠΡΟΤ.	Π/Υ	ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ	ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ	ΕΝΤΑΞΕΙΣ	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΔΑΠΑΝΕΣ
1	70.336.125	10.558.824	11.500.000	1.494.523	245.191	0
2	111.816.404	83.079.530	83.874.201	61.741.589	25.320.053	13.564.072
3	40.578.533	43.000.000	43.000.000	44.609.696	44.235.216	9.199.449
4A	81.157.068	84.100.001	59.260.000	23.792.462	15.935.988	2.080.915
4B	140.522.500	86.240.608	83.445.902	69.983.381	69.881.377	32.861.629
5	99.191.970	121.429.267	121.471.630	47.545.213	33.376.664	6.957.226
6A	7.309.743	7.309.501	6.709.500	6.459.500	4.060.000	1.482.804
6B	2.973.324	2.973.200	2.923.200	1.330.000	1.300.000	359.544
Σύνολο	553.885.667	438.690.931	412.184.433	256.956.364	194.354.490	66.505.638

Πηγή: ΟΠΣ, 31.12.2024

Διάγραμμα 2: Συνοπτική εικόνα υλοποίησης Οικονομικού Αντικειμένου του Προγράμματος Θεσσαλία 2021-2027

Πηγή: ΟΠΣ, 31.12.2024

Ανά Προτεραιότητα, τη μεγαλύτερη βαρύτητα στο Πρόγραμμα “Θεσσαλία 2021-2027” καταλαμβάνουν οι «Δράσεις ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής και αντιμετώπισης της φτώχειας» (Προτεραιότητα 4B), με δεύτερη την Προτεραιότητα 2 – «Περιβάλλον και Ανθεκτικότητα», σε σχέση πάντα με τον π/υ της κάθε προτεραιότητας επί των συνολικών διαθέσιμων πόρων του Προγράμματος. Οι περισσότερες Προτεραιότητες παρουσιάζουν ικανοποιητική εξειδίκευση και ενεργοποίηση (έκδοση προσκλήσεων), με αντίστοιχη πρόοδο στις εντάξεις, ενώ εμφανίζεται σημαντική υστέρηση στην πρώτη Προτεραιότητα (Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας), όπου έχουμε μόνο τέσσερις προσκλήσεις με πέντε ενταγμένα έργα⁶. Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης στο πλαίσιο της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης ολοκληρώθηκε τον 5^ο 2024 και η 1^η σχετική Πρόσκληση του Προγράμματος εκδόθηκε τον 9^ο 2024.

Στον αντίποδα έχουμε στην Προτεραιότητα 5 (Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις) 11 προσκλήσεις με 23 ενταγμένα έργα, στην προτεραιότητα 4B, 27 προσκλήσεις με 61 ενταγμένα έργα, στην 4A, 12 προσκλήσεις με 9 εντάξεις, στην προτεραιότητα 3 (Βελτίωση μεταφορικών υποδομών και συνδεσιμότητας), 2 προσκλήσεις με 5 εντάξεις που υπερκαλύπτουν όμως το σύνολο των διαθέσιμων πόρων της Προτεραιότητας, και στην Προτεραιότητα 2 έχουμε 8 προσκλήσεις με 46 εντάξεις.

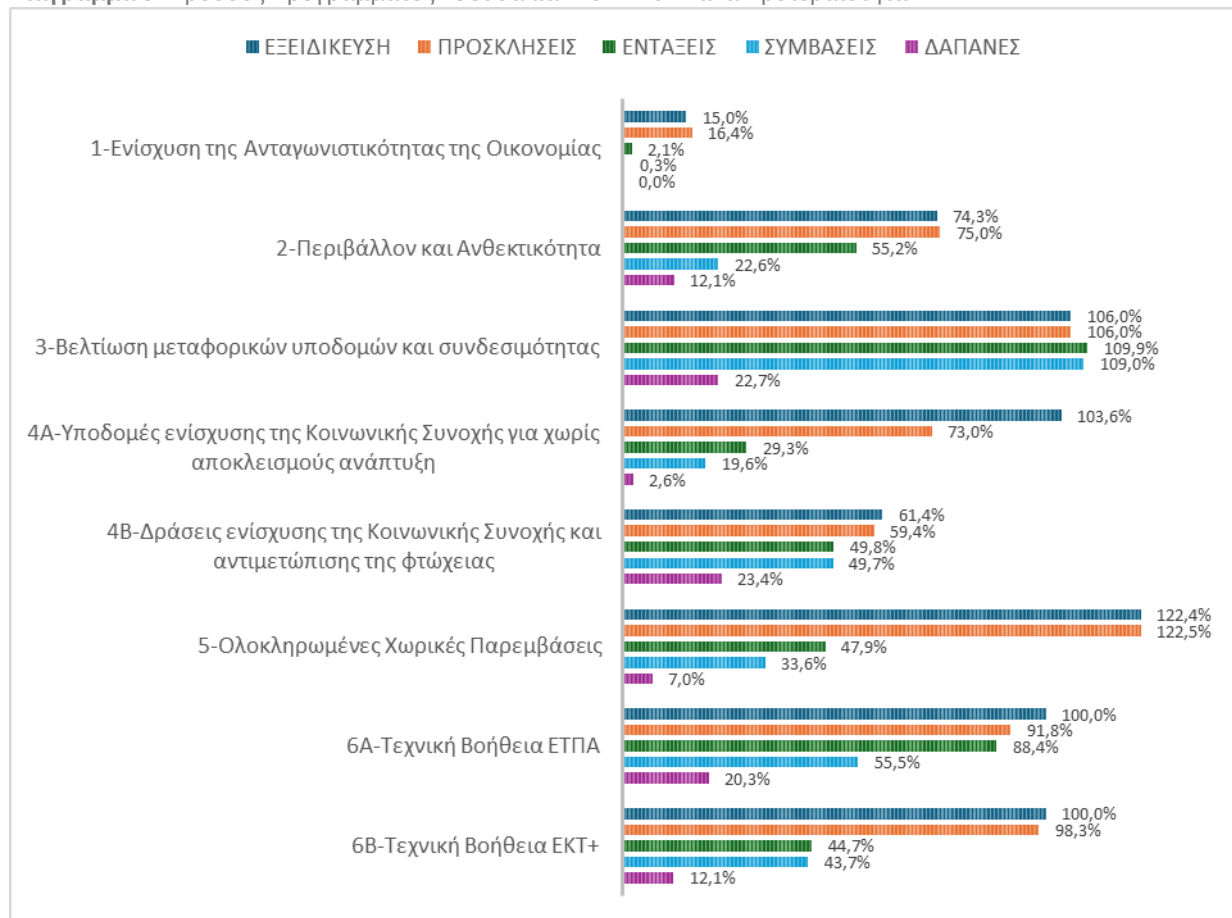
Οι βασικοί παράγοντες που έχουν επηρεάσει την μέχρι σήμερα πρόοδο υλοποίησης του Προγράμματος είναι οι εξής:

- Η κακοκαιρία Daniel επηρέασε σε μεγάλο βαθμό την δυνατότητα των δικαιούχων να ωριμάσουν και να υλοποιήσουν έργα και παράλληλα είχε σημαντική επίπτωση στο χρόνο ανταπόκρισης των φορέων στην εκπόνηση Στρατηγικών. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η έγκριση των 4 Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Προγράμματος που αφορούν στις πρωτεύουσες των Περιφερειακών Ενοτήτων, ολοκληρώθηκε τον 8ο 2024 μετά από συνεχείς παρατάσεις της σχετικής Πρόσκλησης που είχε εκδοθεί ένα χρόνο νωρίτερα (7ο 2023), δεδομένου ότι το σύνολο των υπόψη πόλεων πλήγηκε από τον κυκλώνα DANIEL.
- Η απαιτούμενη διαχείριση των κοινωνικοοικονομικών συνεπειών της φυσικής καταστροφής, στις οποίες προστέθηκαν και οι συνέπειες της πανώλης των αιγοπροβάτων το καλοκαίρι 2024, έχει ως αποτέλεσμα να έχει περιέλθει σε δεύτερη προτεραιότητα η ωρίμανση νέων έργων και δράσεων με αναπτυξιακή και κοινωνική διάσταση προκειμένου να χρηματοδοτηθούν από το Πρόγραμμα.
- Ένα μέρος των διαθέσιμων πόρων του Προγράμματος που αφορά έργα στο τομέα διαχείρισης υδάτων και επεξεργασίας λυμάτων δεν έχει ενεργοποιηθεί σε αναμονή οριστικοποίησης των κατευθυντηρίων οδηγιών για την εκπλήρωση της απαίτησης ‘ολιστικής προσέγγισης’.
- Αντίστοιχα, καθυστερήσεις έχουν σημειωθεί και σε μια σειρά δράσεων σημαντικής χρηματοδοτικής βαρύτητας του ΕΚΤ+, αρμοδιότητας κεντρικής κυβέρνησης (π.χ. οι Κινητές Ομάδες Υγείας - Κ.ΟΜ.Υ, οι δράσεις της στρατηγικής εγγύησης για το παιδί), οι οποίες βρίσκονται σε αναμονή καθορισμού του θεσμικού πλαισίου εφαρμογής τους και παροχής των σχετικών κατευθύνσεων.

Στους ανωτέρω παράγοντες θα πρέπει να προστεθεί και η υποστελέχωση της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Προγράμματος, καθώς και τα προβλήματα που δημιουργούνται από την μη ομαλή ροή χρηματοδότησης των έργων.

Αναλυτικά, η κατανομή προόδου ανά προτεραιότητα του Προγράμματος φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Διάγραμμα 3: Πρόοδος Προγράμματος “Θεσσαλία” 2021-2027 ανά Προτεραιότητα

3.2. Πρόοδος επίτευξης στόχων και οροσήμων του Προγράμματος

Το Πρόγραμμα “Θεσσαλία” 2021-2027 περιλαμβάνει 61 δείκτες εκρών και σε 31 δείκτες από αυτούς έχει ορισθεί μη μηδενικό ορόσημο για το 2024.

Η πρόοδος επίτευξης των οροσήμων του Προγράμματος αναλύεται στη συνέχεια ανά Προτεραιότητα και Ειδικό Στόχο, με βάση την μέχρι σήμερα και την προγραμματιζόμενη ενεργοποίηση του Προγράμματος και λαμβάνοντας υπόψη τις σημερινές συνθήκες στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.

Οι Ειδικοί Στόχοι με μηδενικό ορόσημο για το 2024 για την οικονομία χώρου της Έκθεσης Ενδιάμεσης Επανεξέτασης δεν περιλαμβάνονται στην παρούσα ενότητα. Το σύνολο των Ειδικών Στόχων περιλαμβάνεται στις ενότητες 4.2 «Ειδικές Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και Συνέργειες του Προγράμματος με άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία».

Ειδικότερα, στους Πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζονται οι δείκτες εκρών ανά Προτεραιότητα του Προγράμματος, η τιμή του οροσήμου που έχει τεθεί για κάθε ένα δείκτη, καθώς και η τιμή επίτευξης του και το αντίστοιχο ποσοστό επίτευξης, κάνοντας χρήση των συγκεντρωτικών δεδομένων που διαβιβάστηκαν στην ΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 42(1) του ΚΚΔ 2021/1060.

3.2.1. Προτεραιότητα 1. Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας

Πίνακας 2: Πρόσδος επίτευξης οροσήμων Προτεραιότητας 1 | 31.12.2024

Ειδικός στόχος	Δείκτης [Μονάδα Μέτρησης]	Ορόσημο (2024)	Επιλεγμένες πράξεις	Τιμή Υλοποίησης	% Επίτευξης
RSO1.1	RCO06 - Ερευνητές που εργάζονται σε υποστηριζόμενες ερευνητικές εγκαταστάσεις [Ισοδύναμα Ανθρωπόετη]	1.377			0%
	PCO16- Συμμετοχές θεσμικών φορέων σε διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης [Αριθμός]	160	160	0	0%
RSO1.2	RCO14 - Δημόσιοι οργανισμοί που υποστηρίζονται για την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών* [Δημόσιοι Οργανισμοί]	5	4	0	0%
RSO1.3	RCO01-Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (εκ των οποίων: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες) [επιχειρήσεις]	22			0%
RSO1.3	RCO02-Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις [επιχειρήσεις]	22			0%

Τα ορόσημα των ειδικών στόχων 1ii και 1iii θα επιτευχθούν σε μεγάλο ποσοστό εντός του 2025. Για τον ειδικό στόχο 1i το ορόσημο του δείκτη PCO16 δεν επιτεύχθηκε διότι η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ) υλοποιήθηκε το 2024, πριν την ενεργοποίηση του προβλεπόμενου Μηχανισμού σύνδεσης επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς, ενώ για τον δείκτη RCO06 το ορόσημο θα επιτευχθεί έως το τέλος 2026 (έχει εκδοθεί ήδη σχετική Πρόσκληση).

Ειδικός Στόχος 1.1

Το ορόσημο που είχε τεθεί για τον δείκτη **RCO06 - Ερευνητές που εργάζονται σε υποστηριζόμενες ερευνητικές εγκαταστάσεις** συνδέεται με την Δράση του Προγράμματος 1.1.3.1- Ενίσχυση των ερευνητικών υποδομών και του εξοπλισμού δημόσιων φορέων Έρευνας που εδρεύουν στη Θεσσαλία, στους τομείς προτεραιότητας της RIS3, (κατηγορία Δράσης 1.1.3 - Ενίσχυση των ερευνητικών υποδομών και του εξοπλισμού δημόσιων φορέων Έρευνας που εδρεύουν στη Θεσσαλία, που δεν συμπεριλαμβάνονται στο σχετικό Πολυετές Σχέδιο, στους τομείς προτεραιότητας της RIS και στόχευση στην αναβάθμιση/ενίσχυση των προϊόντων/δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων της Θεσσαλίας, π/υ 12 εκ. €).

Η ενεργοποίηση της Δράσης απαιτούσε την ολοκλήρωση της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ), η οποία έλαβε χώρα τον Απρίλιο 2024 με τέσσερις Ημερίδες Διαβούλευσης των Δράσεων ενίσχυσης της Επιχειρηματικότητας και της Έρευνας-Καινοτομίας του Προγράμματος «Θεσσαλία 2021-2027» ([RIS3 THESSALY - Περιφέρεια Θεσσαλίας](#)). Η εξειδίκευση της Δράσης πραγματοποιήθηκε τον Αύγουστο του 2024 με ΔΔ 7.058.823,56€, στην δε σχετική πρόσκληση (Π49, 30/9/24, 8 εκ) υποβλήθηκαν 109 προτάσεις έργων αιτούμενης ΔΔ 21εκ €, για τις οποίες ολοκληρώνεται η διαδικασία αξιολόγησης και αναμένονται οι εντάξεις το αμέσως επόμενο διάστημα.

Με βάση το ανωτέρω χρονοδιάγραμμα για την εκπλήρωση της απαίτησης για επιχειρηματική ανακάλυψη πριν την εξειδίκευση της Δράσης και την έκδοση της σχετικής πρόσκλησης, καθώς και λόγω της μεγάλης ζήτησης που παρουσίασε η συγκεκριμένη πρόσκληση, δεν κατέστη εφικτό να επιταχυνθεί η αξιολόγηση και ένταξη των έργων και να έχει προχωρήσει η υλοποίησή τους, ώστε να συμβάλλουν στην επίτευξη του οροσήμου που είχε τεθεί για τον δείκτη RCO06.

Να σημειωθεί επίσης, ότι ο δείκτης **RCO06**, στο πλαίσιο της παρούσας ενδιάμεσης επανεξέτασης, προτείνεται να αντικατασταθεί με τον PSO920 -Ερευνητές που εργάζονται σε υποστηριζόμενα ερευνητικά, το Δελτίο Ταυτότητας του οποίου οριστικοποιήθηκε τον Οκτώβριο 2024, καθώς είναι πιο στοχευμένος στα έργα που υποστηρίζονται.

Το ορόσημο που είχε τεθεί για τον δείκτη **PCO16- Συμμετοχές θεσμικών φορέων σε διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης** συνδέεται με την Κατηγορία Δράσης 1.1.2 «Ανάπτυξη και οργάνωση περιφερειακού μηχανισμού παρακολούθησης, υποστήριξης, ενημέρωσης και σύνδεσης επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς, για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και καινοτομίας στη Θεσσαλία» του Προγράμματος, π/υ 1,5 εκ. €, και ειδικότερα με την Δράση 1.1.2.1 «Μηχανισμός παρακολούθησης, υποστήριξης, ενημέρωσης και σύνδεσης επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς, για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και καινοτομίας στη Θεσσαλία». Η Δράση εξειδικεύτηκε το Μάρτιο του 2024 και στην σχετική πρόσκληση (Π38) που ακολούθησε εντάχθηκε μία πράξη (MIS 6017492) το Δεκέμβριο 2024 (ημερομηνία ένταξης 3/12/2024) η οποία σύμφωνα με το

εγκεκριμένο ΤΔΠ έχει έναρξη το Μάρτιο 2025 και χρονοδιάγραμμα υλοποίησης ως τις 31/12/2027.

Να αναφερθεί ότι η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ) έχει εκκινήσει και υποστηρίζει το σχεδιασμό των δράσεων του Προγράμματος, πριν την έναρξη της πράξης που αφορά στη λειτουργία του Μηχανισμού, και ως εκ τούτου δεν συμβάλει τυπικά στην επίτευξη του οροσήμου που είχε τεθεί για το δείκτη **PCO16** το 2024. Με βάση το χρονοδιάγραμμα της ενταγμένης πράξης και δεδομένου ότι με τη λειτουργία του Μηχανισμού η ΔΕΑ θα είναι μια διαρκής διαδικασία που υποστηρίζει τον σχεδιασμό, ανασχεδιασμό και υλοποίηση του Προγράμματος σε όλη τη διάρκεια εφαρμογής του, εκτιμάται ότι η μη επίτευξη του οροσήμου το 2024 δεν θα επηρεάσει την συνολική επίτευξη του στόχου για το 2029.

Ειδικός Στόχος 1.2

Το ορόσημο που είχε τεθεί για τον δείκτη **RCO14 - Δημόσιοι οργανισμοί που υποστηρίζονται για την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών** συνδέεται με την Κατηγορία Δράσης 1.2.2-Ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών δημόσιων φορέων στη Θεσσαλία προς τους πολίτες του Προγράμματος, π/υ 2 εκ. €, η οποία αφορά την χρηματοδότηση των 25 ΟΤΑ της Περιφέρειας και της Περιφέρειας για εγκατάσταση και αναβάθμιση ψηφιακών υπηρεσιών προς τους πολίτες. Το ορόσημο του δείκτη για το 2024 είχε την τιμή 5 καθώς αναμενόταν οι μεγάλοι Δήμοι έδρες των Περιφερειακών Ενοτήτων, καθώς και η Περιφέρεια να υλοποιήσουν σχετικές δράσεις μέσα στο διάστημα αυτό. Η δράση ωστόσο δεν έχει εξειδικευτεί, γιατί σύμφωνα με την περιγραφή της στο Πρόγραμμα αφορά στην ενίσχυση της ψηφιακής λειτουργίας των ΟΤΑ για την εξυπηρέτηση των πολιτών της Θεσσαλίας στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων κάθε φορέα, για τον μετασχηματισμό των πόλεων σε «έξυπνες πόλεις», αναγκαιότητα που καλύφθηκε όσον αφορά στους ΟΤΑ Α΄ Βαθμού από αντίστοιχη δράση του Τομεακού Προγράμματος «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» και του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ) και στο πλαίσιο της παρούσας επανεξέτασης προτείνεται η κατάργησή της.

Ειδικός Στόχος 1.3

Τα ορόσημα που είχαν τεθεί για τους δείκτες **RCO01 & RCO02** συνδέονται με τη Δράση 1 1.3.4 -Ενίσχυση εξωστρέφειας επιχειρήσεων, μέσω δράσεων προβολής και δικτύωσης, π/υ 2 εκ. €. Η εξειδίκευση της Δράσης πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 2023, στην δε σχετική πρόσκληση (Π01ΚΕ, 25/6/24, 2 εκ €) υποβλήθηκαν προτάσεις έργων αιτούμενης ΔΔ 1,8εκ €, για τις οποίες ολοκληρώνεται η διαδικασία αξιολόγησης και αναμένονται 40 εντάξεις έργων το αμέσως επόμενο διάστημα.

3.2.2. Προτεραιότητα 2. Περιβάλλον και Ανθεκτικότητα

Πίνακας 3: Πρόσδος επίτευξης οροσέμων Προτεραιότητας 2 | 31.12.2024

Ειδικός στόχος	Δείκτης [Μονάδα Μέτρησης]	Ορόσημο (2024)	Επιλεγμένες πράξεις	Τιμή Υλοποίησης	% Επίτευξης
RSO2.1	RCO19-Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση [τετραγωνικά μέτρα]	22.000	80.688,14	0	0%
RSO2.2	RCO22 -Πρόσθετη παραγωγική ικανότητα για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές (εκ της οποίας: ηλεκτρική, θερμική) [Εκατομμύρια Watt]	1,60			0%
RSO2.4	PSO903-Επενδύσεις σε εξοπλισμό πολιτικής προστασίας [Ευρώ]	500.000,00			0%
RSO2.5	RCO31-Μήκος νέων ή αναβαθμισμένων σωλήνων για το δημόσιο δίκτυο συλλογής λυμάτων [χλμ.]	8,40	18,22	0	0%
	RCO32 - Νέα ή αναβαθμισμένη ικανότητα επεξεργασίας λυμάτων [Ισοδύναμος πληθυσμός]	2.872	3.734,00	0	0%
RSO2.6	RCO107 -Επενδύσεις σε εγκαταστάσεις για χωριστή συλλογή αποβλήτων [Ευρώ]	5.700.000	16.792.418,29	0	0%

Οι περισσότεροι ανωτέρω στόχοι οροσέμων 2024 εκτιμάται ότι θα επιτευχθούν με διετή καθυστέρηση (έως τέλος 2026), με πιθανή εξαίρεση τον RCO22 καθώς τα έργα που θα συνεισφέρουν σε αυτόν δεν έχουν ακόμη ενταχθεί, συνεπώς και ο χρόνος ολοκλήρωσής τους δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ασφάλεια.

Ειδικός Στόχος 2.1

Το ορόσημο του δείκτη **RCO19 - Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση**, συνδέεται με την κατηγορία Δράσης 2.1.4 - Ενεργειακές αναβαθμίσεις δημοσίων κτιρίων (μεγάλα δημόσια κτίρια, κτίρια διοίκησης, νοσοκομεία, κ.α.) στο πλαίσιο της οποίας έχει εκδοθεί η πρόσκληση 06 από το καλοκαίρι του 2023 και ως το

Δεκέμβριο 2024 έχουν ενταχθεί 33 έργα «μεταφερόμενα» από το ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020 με στόχο την ενεργειακή αναβάθμιση 80.688,14 m².

Η αρχική εκτίμηση για την επίτευξη του 20% του στόχου του δείκτη RCO19 για το 2029, με βάση την οποία τέθηκε το ορόσημο του 2024, στηρίζεται στην δυνατότητα ολοκλήρωσης έργων που εντάχθηκαν στο πλαίσιο του ΠΕΠ Θεσσαλίας 14-20, η οποία δεν κατέστη εφικτή. Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι 6 από τα ανωτέρω έργα είναι σήμερα ολοκληρωμένα ή βρίσκονται σε διαδικασία ολοκλήρωσης και εκτιμάται ότι θα συνεισφέρουν άμεσα στην επίτευξη του στόχου του δείκτη με 14.166,19 m² (64,39% του οροσήμου).

Ειδικός Στόχος 2.2

Το ορόσημο του δείκτη **RCO22 - Πρόσθετη παραγωγική ικανότητα για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές (εκ της οποίας: ηλεκτρική, θερμική)** συνδέεται με τη Δράση **2.2.1 - Ενσωμάτωση ΑΠΕ σε κτίρια, εγκαταστάσεις και υποδομές δημόσιου τομέα**, για την οποία η σχετική πρόσκληση, π/υ 10 εκ €, περιλαμβάνεται στον Προγραμματισμό Προσκλήσεων του Προγράμματος για το Α' Τετράμηνο 2025.

Για το Δείκτη, που υπολογίζει τον συνολικό αριθμό της εγκατεστημένης ισχύος (MW) των νέων Φωτοβολταϊκών Συστημάτων (Φ/Β) που θα εγκατασταθούν σε δημόσια κτίρια με την υποστήριξη του Προγράμματος η τιμή στόχος για το 2029 έχει τεθεί σε 6,4 MW και το ορόσημο έτους 2024 (1,6MW) βασιζόταν στην υλοποίηση του 25% των σχετικών δράσεων. Εξαιτίας της πρόσφατης τροποποίησης του θεσμικού πλαισίου από τον ενεργειακό στον ταυτοχρονισμένο συμψηφισμό και της μη εισέτι ενεργοποίησης της δράσης, η επίτευξη του οροσήμου δεν κατέστη εφικτή.

Ειδικός Στόχος 2.4

Το ορόσημο του δείκτη **PSO903 - Επενδύσεις σε εξοπλισμό πολιτικής προστασίας** συνδέεται με τη Δράση **2.4.4 Εξοπλισμοί πολιτικής προστασίας σε τοπικό επίπεδο**, η οποία εξειδικεύτηκε το Σεπτέμβριο του 2024 στα Πεδία Παρέμβασης 58 και 59, με π/υ 12 εκ €, και η σχετική Πρόσκληση (Π55) εκδόθηκε το Νοέμβριο 2024 και είναι σε ισχύ ως 30/04/2025.

Η τιμή του οροσήμου είχε τεθεί μόνο στο 1/6 του στόχου για το 2029 καθώς δεν υπήρχε σημαντική ωριμότητα για τις αντίστοιχες παρεμβάσεις, ωστόσο καθώς δεν έχουν ενταχθεί, και συνεπώς ούτε ολοκληρωθεί έργα, δεν κατέστη εφικτή η επίτευξη του οροσήμου.

Ειδικός Στόχος 2.5

Το ορόσημο του δείκτη **RCO31-Μήκος νέων ή αναβαθμισμένων σωλήνων για το δημόσιο δίκτυο συλλογής λυμάτων** συνδέεται με την Κατηγορία Δράσης **2.5.2- Έργα διαχείρισης αστικών υγρών αποβλήτων, σε οικισμούς με ι.π. μικρότερο των 2.000 για άρση πιθανών κινδύνων στην δημόσια υγεία ή στο περιβάλλον, με έμφαση στις τουριστικές περιοχές**. Στην κατηγορία αυτή το Φεβρουάριο και τον Οκτώβριο 2024 εξειδικεύτηκαν δύο δράσεις, και στις αντίστοιχες προσκλήσεις (Π30 και Π54) εντάχθηκε ένα τμηματοποιημένο και ένα «μεταφερόμενο» έργο της περιόδου 2014-2020 με τιμή στόχο συνολικά 18,22 χλμ., τα οποία βρίσκονται σε φάση υλοποίησης. Πρόκειται για τις δράσεις:

- 2.5.2.1 Έργα διαχείρισης αστικών υγρών αποβλήτων, σε οικισμούς με ι.π. μικρότερο των 2.000 για άρση πιθανών κινδύνων στη δημόσια υγεία ή στο περιβάλλον, με έμφαση στις τουριστικές περιοχές - Τμηματοποιημένο έργο (οικισμός Δαμασίου Δήμου Τυρνάβου)
- 2.5.2.2: Έργα διαχείρισης αστικών υγρών αποβλήτων σε οικισμούς Δ' προτεραιότητας (μεταφερόμενο έργο - Καλά Νερά)

Το ορόσημο του δείκτη είχε τεθεί στο 30% της τιμής στόχου, η οποία είχε εκτιμηθεί στα 28 χλμ δικτύου (δηλαδή 8,4 χλμ.). Στην παρούσα φάση, καθώς τα έργα δεν ολοκληρώθηκαν, ο δείκτης (με συνολικό στόχο 18,22 χλμ) παρουσιάζει μηδενική επίτευξη. Επισημαίνεται ότι λόγω του ότι υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση των έργων που εν τέλει εντάχθηκαν από το «μέσο έργο» που λήφθηκε υπόψη στον καθορισμό της τιμής του δείκτη, ως προς το κόστος εργασιών που περιλαμβάνει, επηρεάζεται και η τιμή του οροσήμου του δείκτη για το 2029.

Το ορόσημο του δείκτη **RCO32 - Νέα ή αναβαθμισμένη ικανότητα επεξεργασίας λυμάτων** [ισοδύναμος πληθυσμός] συνδέεται με την Κατηγορία Δράσης **2.5.1 Έργα διαχείρισης αστικών υγρών αποβλήτων, σε οικισμούς Γ' προτεραιότητας**, π/υ 10 εκ €.

Η δράση εξειδικεύτηκε τον Μάρτιο 2024 και στην σχετική πρόσκληση, τον Ιούνιο 2024 εντάχθηκε το «μεταφερόμενο» έργο της περιόδου 2014-2020 της Αλοννήσου, με τιμή στόχο 3.734 ΙΠΑ. Λόγω του ανωτέρω χρονοδιαγράμματος, το ορόσημο του δείκτη που είχε τεθεί για το 2024 (2.872 ΙΠΑ) δεν κατέστη δυνατό να επιτευχθεί και εκτιμάται ότι θα υπερκαλυφθεί το 2029.

Ειδικός Στόχος 2.6

Το ορόσημο του δείκτη **RCO107** -Επενδύσεις σε εγκαταστάσεις για χωριστή συλλογή αποβλήτων, συνδέεται με την Κατηγορία Δράσης 2.6.1 - Προώθηση της ανακύκλωσης, έργα «πράσινων σημείων», π/υ 19 εκ. Στην κατηγορία αυτή τον Απρίλιο 2024 εξειδικεύτηκαν τρεις δράσεις (στο ΠΠ067, π/υ 16,8εκ):

- Εξοπλισμός διαλογής στην πηγή, συλλογής και μεταφοράς βιοαποβλήτων και μονάδες κομποστοποίησης τοπικής κλίμακας
- Εξοπλισμός συλλογής και μεταφοράς πράσινων αποβλήτων και τυποποίηση (τεμαχισμός – δεματοποίηση) υλικού προεπεξεργασίας
- Ενίσχυση των δικτύων χωριστής συλλογής ανακυκλώσιμων υλικών και αναβάθμιση μονάδων επεξεργασίας αυτών με καινοτόμες τεχνολογίες

Την περίοδο Ιούλιος – Σεπτέμβριος 2024, στις δύο σχετικές προσκλήσεις εντάχθηκαν 10 «μεταφερόμενα» έργα της περιόδου 2014-2020 συνολικού π/υ 16,8 εκ €, ενώ προβλέπεται και ένταξη και νέων έργων για την κάλυψη των λουπών Δήμων της Θεσσαλίας. Το ορόσημο του δείκτη είχε τεθεί στο 30% της τιμής στόχου και στην παρούσα φάση, καθώς τα έργα εντάχθηκαν το 2^ο εξάμηνο του 2024 ο δείκτης παρουσιάζει μηδενική επίτευξη.

Η αδυναμία έγκαιρης επίτευξης του οροσήμου του δείκτη RCO107 οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην απαίτηση τεκμηρίωσης σειράς στοιχείων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου να εγκρίνει την «μεταφορά» των έργων.

3.2.3. Προτεραιότητα 3. Βελτίωση μεταφορικών υποδομών και συνδεσιμότητας

Πίνακας 4: Πρόδος επίτευξης οροσήμων Προτεραιότητας 3 | 31.12.2024

Ειδικός στόχος	Δείκτης [Μονάδα Μέτρησης]	Ορόσημο (2024)	Επιλεγμένες πράξεις	Τιμή Υλοποίησης	% Επίτευξης
RSO3.2	RCO44 - Μήκος νέων ή αναβαθμισμένων οδών - μη ΔΕΔ-Μ [Χιλιόμετρα]	2,15	15,11	0	0%

Ειδικός Στόχος 3.2

Το ορόσημο που είχε τεθεί για τον δείκτη **RCO44 - Μήκος νέων ή αναβαθμισμένων οδών - μη ΔΕΔ-Μ** συνδέεται με τη Δράση **3.2.1- Βελτίωση οδικών τμημάτων σύνδεσης με ΔΕΔ-Μ** του Προγράμματος, π/υ 24,6 εκ. €, στην οποία, με την αντίστοιχη Πρόσκληση το Δεκέμβριο 2023 που αφορά στην Β φάση έργων που ξεκίνησαν στο πλαίσιο του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020, εντάχθηκαν 5 έργα με συνολική τιμή στόχο στο Δείκτη 15,11 χλμ. το 2029 και είναι όλα σε φάση υλοποίησης.

Καθώς το χρονικό διάστημα από την έναρξη των έργων ως την ημερομηνία του οροσήμου δεν ήταν επαρκές για την ολοκλήρωσή τους, ο δείκτης παρουσιάζει μηδενική επίτευξη το 2024 και το ορόσημο για τον δείκτη RCO44 των 2,15 χλμ εκτιμάται ότι θα επιτευχθεί τέλος 2025 με αρχές 2026.

Να σημειωθεί ότι 3 από τα έργα εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθούν έγκαιρα και θα συμβάλουν στο Δείκτη για το 2029, ενώ για τα δύο υπάρχει υστέρηση στην υλοποίηση (διάλυση εργολαβίας και επαναπροκήρυξη υπολειπόμενων εργασιών) η οποία ενδεχομένως επηρεάσει την επίτευξη του οροσήμου 2029.

3.2.4. Προτεραιότητα 4Α. Υποδομές ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής για χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη

Πίνακας 5: Πρόδος επίτευξης οροσήμων Προτεραιότητας 4Α | 31.12.2024

Ειδικός στόχος	Δείκτης [Μονάδα Μέτρησης]	Ορόσημο (2024)	Επιλεγμένες πράξεις	Τιμή Υλοποίησης	% Επίτευξης
RSO4.2	RCO67- Χωρητικότητα τάξεων νέων ή εκσυγχρονισμένων εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων [Άτομα]	12.000			0%
RSO4.5	RCO69 - Χωρητικότητα νέων ή εκσυγχρονισμένων εγκαταστάσεων υγειονομικής περίθαλψης [Άτομα/έτος]	1.967.000	19.858,00	0	0%
RSO4.6	RCO77 - Αριθμός πολιτιστικών και τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται [Αριθμός]	4	7	0	0%
	PSO901 - Πολιτιστικές δράσεις που υποστηρίζονται [Αριθμός]	2			0%

Ειδικός Στόχος 4.2

Το ορόσημο που είχε τεθεί για τον δείκτη **RCO67- Χωρητικότητα τάξεων νέων ή εκσυγχρονισμένων εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων** συνδέεται με τη Δράση **4A.2.2 - Ενίσχυση εκπαιδευτικού εξοπλισμού τριτοβάθμιας εκπαίδευσης** του Προγράμματος, π/υ 5 εκ. €.

Στην Πρόσκληση 25, που εκδόθηκε τον Ιανουάριο 2024, υποβλήθηκε τον Ιούλιο 2024 μία πρόταση από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, με τιμή στόχο το στόχο του Δείκτη για το 2029 (23.400 άτομα), αλλά δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία ένταξης της πράξης και δεν κατέστη δυνατή η επίτευξη του οροσήμου για το 2024, χωρίς να επηρεάζεται ο στόχος για το 2029. Το ορόσημο για τον δείκτη RCO67 εκτιμάται ότι θα επιτευχθεί το 2026.

Ειδικός Στόχος 4.5

Το ορόσημο που είχε τεθεί για τον δείκτη **RCO69 - Χωρητικότητα νέων ή εκσυγχρονισμένων εγκαταστάσεων υγειονομικής περίθαλψης** συνδέεται με τη Δράση **4A.5.1 -Υποδομές και εξοπλισμοί στον τομέα της υγείας** του Προγράμματος, π/υ 23 εκ. €.

Στο πλαίσιο των δύο σχετικών Προσκλήσεων Π26 & Π28 (Πεδίο Παρέμβασης 128) είχαν ενταχθεί ως 31/12/2024 2 νέες πράξεις: «Προμήθεια και Εγκατάσταση Μαγνητικού Τομογράφου στο Γ.Ν. Καρδίτσας» (π/υ 1,5 εκ €) και «Προσθήκη Κτιρίου Ν2 στο Γενικό Νοσοκομείο Λάρισας (Κουτλιμπάνειο & Τριανταφύλλειο)», (π/υ 13,8 εκ €) με ημερομηνίες ένταξης τον Δεκέμβριο και τον Απρίλιο 2024 αντίστοιχα, και δεν κατέστη δυνατή η επίτευξη του οροσήμου για το 2024.

Να σημειωθεί ότι στο πλαίσιο της Π28 μετά τις 31/12/24 έχουν ενταχθεί επιπλέον 3 έργα π/υ 4,33 εκ €, ενώ έως και 23/2/25 έχουν υποβληθεί και είναι σε διαδικασία αξιολόγησης άλλα 4 έργα αιτούμενου π/υ 4,6 εκ €.

Επίσης, στην ίδια κατηγορία δράσης μέσω της Πρόσκλησης Π19 (Πεδίο Παρέμβασης 130) ως 31/12/24 είχαν ενταχθεί δύο έργα του ΕΚΑΒ μεταφερόμενα από την ΠΠ 2014-2020, που κατατάσσονται στην Κατηγορία Δράσης 4.5.2 Κινητές Μονάδες και δεν συμβάλουν στο δείκτη **RCO69**.

Ειδικός Στόχος 4.6

Το ορόσημο που είχε τεθεί για τον δείκτη **RCO77 - Αριθμός πολιτιστικών και τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται** συνδέεται με την Κατηγορία Δράσης **4A.6.1 Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς** του Προγράμματος, π/υ 12 εκ. €.

Στην κατηγορία αυτή εντάχθηκαν τέσσερα (4) έργα π/υ 4 εκ. €, με στόχο 7 υποστηριζόμενους χώρους για το 2029. Τα έργα είναι σε εξέλιξη με σχετικά χαμηλή συμβασιοποίηση (<1 εκ €).

Η τιμή του οροσήμου έτους 2024, είχε οριστεί στο 25% του στόχου (4 παρεμβάσεις σε πολιτιστικούς και τουριστικούς χώρους το 2024 με στόχο 15 το 2029) και με βάση την ανωτέρω αναφερθείσα χρονική εξέλιξη, δεν κατέστη δυνατό να επιτευχθεί εντός του 2024.

Να σημειωθεί ότι στην παρούσα φάση, μετά τις 31/12/2024 που εξετάζεται το ορόσημο, εκδόθηκε η Πρόσκληση (Π64) για νέα έργα στις 11/2/2025, π/υ 15 εκ €, η οποία θα είναι ενεργή ως 30/4/2025 και στην οποία αναμένονται έργα από το Υπουργείο Πολιτισμού.

Το ορόσημο που είχε τεθεί για τον δείκτη **PSO901 - Πολιτιστικές δράσεις που υποστηρίζονται** συνδέεται με τη **Δράση 4A.6.2 -Υποστήριξη σύγχρονου πολιτισμού** του Προγράμματος, π/υ 4 εκ. €

Η εξειδίκευση της Δράσης 4A6.2 πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2024 (5 εκ € ΔΔ) και η σχετική πρόσκληση (Π39) εκδόθηκε τον Ιούλιο 2024 (7 εκ €). Στο πλαίσιο της πρόσκλησης Π39 έχουν υποβληθεί 42 προτάσεις με αιτούμενη ΔΔ 19,7 εκ €, οι οποίες είναι σε διαδικασία αξιολόγησης και αναμένεται να ενταχθούν το αμέσως επόμενο διάστημα.

Το ορόσημο έτους 2024 είχε την τιμή 2 (στο 10% του στόχου για το 2029 που ήταν οι 20 δράσεις), και με δεδομένη την ανωτέρω χρονική εξέλιξη δεν κατέστη δυνατό να επιτευχθεί.

3.2.5. Προτεραιότητα 4B. Δράσεις ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής και αντιμετώπισης της φτώχειας(ΕΚΤ)

Πίνακας 6: Πρόσδος επίτευξης οροσήμων Προτεραιότητας 4B | 31.12.2024

Ειδικός στόχος	Δείκτης [Μονάδα Μέτρησης]	Ορόσημο (2024)	Τιμή Υλοποίησης	% Επίτευξης
ESO4.6	PSO798- Αριθμός δομών για την ένταξη παιδιών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες [αριθμός δομών]	280	350	125%

Ειδικός στόχος	Δείκτης [Μονάδα Μέτρησης]	Ορόσημο (2024)	Τιμή Υλοποίησης	% Επίτευξης
ESO4.8	PSO805-Αριθμός δομών για την ένταξη φοιτητών με αναπηρία και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες [αριθμός δομών]	1	0	0%
ESO4.9	EECO13-Υπήκοοι τρίτων χωρών [άτομα]	330	0	0%
ESO4.11	PSO792-Αριθμός ληπτών voucher για την ένταξη παιδιών σε δομές φροντίδας και δημιουργικής απασχόλησης [αριθμός ατόμων]	6160	6.716	109%
ESO4.11	PSO796-Αριθμός συνεχιζόμενων κοινωνικών δομών που υποστηρίζονται [αριθμός δομών]	42	48	114,3%
ESO4.11	PSO801- Αριθμός συνεχιζόμενων δομών υγείας που υποστηρίζονται [αριθμός δομών]	17	18	105,9%
ESO4.11	PSO806- Αριθμός νέων δομών/φορέων υγείας που υποστηρίζονται [αριθμός δομών]	13	0	0%
ESO4.12	PSO802 - Αριθμός υποστηριζόμενων δομών αστέγων	2	2	100%

Ειδικός Στόχος 4.6

Το ορόσημο που είχε τεθεί για τον δείκτη **PSO798** - Αριθμός δομών για την ένταξη παιδιών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, συνδέεται με τη Δράση 4B.6.1 - Πρόγραμμα ανάπτυξης και ενδυνάμωσης διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/συνεκπαίδευσης μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση, συνολικού π/υ 24 εκ.€.

Η υπέρβαση του ποσοστού επίτευξης, ήτοι 125% οφείλεται στις αρχικές παραδοχές στοχοθέτησης που είχαν ληφθεί κατά το σχεδιασμό του προγράμματος και οι οποίες βασίστηκαν στα δεδομένα σχετικών Πράξεων της περιόδου 2014-2020. Με βάση τα στοιχεία που προέκυψαν από την υλοποίηση των υφιστάμενων Πράξεων του ΕΣΠΑ 2021-2027, και σύμφωνα με σχετική Επιστολή της Ειδικής Υπηρεσίας Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υ.ΠΑ.Θ.Α τον Φεβρουάριο 2025, έγινε επικαιροποίηση των τιμών στόχου των δεικτών στο πλαίσιο των Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027, για την εν λόγω Δράση. Το ορόσημο του δείκτη έχει αναθεωρηθεί προς τα πάνω στην σχετική επιστολή, από 280 σε 350 για το Πρόγραμμα, όμοια με την τιμή υλοποίησης 31/12/2024.

Ειδικός Στόχος 4.8

Το ορόσημο που είχε τεθεί για τον δείκτη **PSO805** - Αριθμός δομών για την ένταξη φοιτητών με αναπηρία και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, συνδέεται με τη Δράση 4B.8.4 Υποστήριξη παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην Ανώτατη Εκπαίδευση **π/υ 3 εκ€**, και συνδέεται με το ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Περιφέρειας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. **Η τιμή στόχος του δείκτη έχει ουσιαστικά επιτευχθεί**, σχετική ενταγμένη πράξη π/υ 2.123.500€ με περίοδο επιλεξιμότητας έως και τον 09/2029 με την τιμή στόχο του Δείκτη να ταυτίζεται με αυτή του Προγράμματος.

Ειδικός Στόχος 4.9

Το ορόσημο που είχε τεθεί για τον δείκτη **EECO13** - Υπήκοοι τρίτων χωρών, συνδέεται με τη Δράση 4B.9.3 Ολοκληρωμένες Δράσεις ένταξης Υπηκόων τρίτων χωρών για τη διευκόλυνση πρόσβασης στην αγορά εργασίας με συνολικό π/υ 3,5 εκ. € (Πρόγραμμα HELIOS+). Η σχετική Πρόσκληση εκδόθηκε τον 11^ο 2024, κατόπιν της οριστικοποίησης του Οδηγού Εφαρμογής της Δράσης και η αντίστοιχη πράξη εντάχθηκε τον 1^ο 2025, συνεπώς δεν κατέστη δυνατή η επίτευξη οροσήμου 2024. Επισημαίνεται ότι η τιμή στόχος του 2029 **θα αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω** καθώς αλλαγές στο σχεδιασμό και στον π/υ της Δράσης οδήγησαν σε μείωση του στόχου ως προς τον αριθμό των ωφελούμενων που δύναται να εγγραφούν και να εξυπηρετηθούν, ώστε να διασφαλίζεται η βιώσιμη και αποδοτική υλοποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Η Δράση επανασχεδιάστηκε ως προς τους αρχικούς στόχους που είχαν συμπεριληφθεί στην εξειδίκευση της Περιφέρειας, συμμορφούμενη στις απαιτήσεις που αναδείχθηκαν κατά τη διαβούλευση για την κατάρτιση του Οδηγού Εφαρμογής της, με γνώμονα τις προτεραιότητες και τους βασικούς στόχους της Δράσης, σε συντονισμό με την Διεύθυνση Κοινωνικής Ένταξης του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου (ΥΜΑ) και προσαρμόστηκαν

αναλόγως στην Πρόσκληση “Helios+: Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης πολιτών τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας” που δημοσιεύτηκε στις 05/11/2024.

Σημείωση: Σχετικές κατευθύνσεις / έγγραφο τεκμηρίωσης υποβληθέντων στόχων του Προγράμματος HELIOS+ στην Περιφέρεια Θεσσαλίας του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ), βασισμένο σε επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου (ΥΜΑ).

Ειδικός Στόχος 4.11

Το ορόσημο που έχει τεθεί για τον δείκτη **PSO792** - Αριθμός ληπτών voucher για την ένταξη παιδιών σε δομές φροντίδας και δημιουργικής απασχόλησης, συνδέεται με τη Δράση 4B.11.1 Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση, καθώς και για την πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης, συνολικού π/υ 20,240εκ€.

Η τιμή επίτευξης **παρουσιάζει υπέρβαση κατά 9 ποσοστιαίες μονάδες** (επίτευξη 109% της τιμής στόχου), καθώς στην τιμή υλοποίησης περιλαμβάνονται και λήπτες voucher του έτους 2024-2025, ενώ στον αρχικό σχεδιασμό είχε εκτιμηθεί (παραδοχή) ότι θα ωφεληθεί το 70% των συμμετεχόντων των δύο πρώτων σχολικών ετών 2022-2023, 2023-2024. Έχουν ενταχθεί 3 Πράξεις συνολικού π/υ 22 εκ. € και με τιμή στόχο των ενταγμένων: 6.681 έναντι 8.814 και τιμή υλοποίησης 6.716 έως 31.12.2024. Η επίτευξη ή μη της τιμής στόχου του δείκτη για το 2029 συναρτάται με ενδεχόμενη απόκλιση σε σχέση με τις υποθέσεις διαμόρφωσης του μοναδιαίου κόστους.

Το ορόσημο που έχει τεθεί για τον δείκτη **PSO796** - Αριθμός συνεχιζόμενων κοινωνικών δομών που υποστηρίζονται, έχει τιμή στόχο 42 και συνδέεται με τέσσερις (4) Δράσεις του Προγράμματος, συγκριμένα τις Δράσεις 4B.11.2, 4B.11.3, 4B.11.5 και 4B.11.6, που αφορούν αντίστοιχα Κέντρα Κοινότητας (αρ. 25), Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών (αρ.4), ΚΔΗΦ (αρ.4) - ΚΗΦΗ (αρ.2) ΣΥΔ (αρ.2) και 2 Κέντρα Φιλοξενίας και 3 Συμβουλευτικά Κέντρα στο πλαίσιο συνεχιζόμενων Δομών υποστήριξης των κακοποιημένων γυναικών και καταπολέμησης της έμφυλης βίας. **Ο συνολικός π/υ για το σύνολο του δείκτη PSO796 ανέρχεται στα 37,2 εκ. €.**

Η τιμή επίτευξης παρουσιάζει υπέρβαση κατά 14,3 ποσοστιαίες μονάδες (επίτευξη 114,3% της τιμής στόχου) η οποία οφείλεται:

α) **στη Δράση 4B.11.3 Δομές παροχής βασικών αγαθών:** κοινωνικό φαρμακείο, παντοπωλείο (συνεχιζόμενες δομές), καθώς αντί της αρχικής παραδοχής οροσήμου 4 Δομές, πρόκειται για 8 συνολικά ήτοι, οκτώ (8) συγχρηματοδοτούμενες δομές παροχής βασικών αγαθών (4 κοινωνικά παντοπωλεία, 4 κοινωνικά φαρμακεία) στο πλαίσιο ενταγμένων πράξεων στο Πρόγραμμα.

Το ορόσημο που έχει τεθεί για τον δείκτη **PSO801** - Αριθμός συνεχιζόμενων δομών υγείας που υποστηρίζονται, έχει τιμή στόχο 17, και συνδέεται με τρεις (3) Δράσεις του Προγράμματος, συγκεκριμένα 4B.11.8 Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (αρ.11), 4B.11.9 Ενίσχυση Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας (αρ. 1) και 4B.11.10 Ανάπτυξη υπηρεσιών για την αντιμετώπιση της εξάρτησης (αλκοόλ, ναρκωτικές ουσίες, άλλες εξαρτητικές συμπεριφορές), συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων πρόληψης (αρ.5). **Ο συνολικός π/υ για το σύνολο του δείκτη PSO801 ανέρχεται σχεδόν στα 4,4 εκ. €.**

Η τιμή υλοποίησης του Δείκτη παρουσιάζει υπερεπίτευξη σε ποσοστό 105,9%, η οποία οφείλεται στη Δράση 4B.11.9 Ενίσχυση Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας καθώς η δράση αφορά στη συνέχιση χρηματοδότησης λειτουργίας της πράξης «**Ενίσχυση Εξειδικευμένων υπηρεσιών στην ψυχική υγεία**» και των **υποέργων της 1) «Πρόγραμμα ενίσχυσης εξειδικευμένων υπηρεσιών / Ενίσχυση Κινητών Μονάδων για την παροχή παιδοψυχιατρικών υπηρεσιών» και 2) «Υπηρεσίες ολοκληρωμένης κοινοτικής θεραπείας και υπηρεσιών κατ' οίκον νοσηλείας μέσω της ενίσχυσης τομεοποιημένων μονάδων Ψυχικής Υγείας», (αριθμός δομών 2 αντί 1).**

Το ορόσημο που έχει τεθεί για τον δείκτη **PSO806** - Αριθμός νέων δομών/φορέων υγείας που υποστηρίζονται, έχει τιμή στόχο 13 και συνδέεται με δύο (2) Δράσεις του Προγράμματος, ήτοι 4B.11.8 Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (αρ.10) και 4B.11.9 Ενίσχυση υπηρεσιών ψυχικής υγείας (αρ. 3). **Ο συγκεκριμένος δείκτης συνολικού Π/Υ 16 εκ. € συνδέεται ως προς το ορόσημο του 2024, αποκλειστικά με νέες παρεμβάσεις και δεν παρουσιάζει υλοποίηση, καθώς:**

- η Δράση 4B.11.8 Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας χρηματοδότηση μιας νέας δομής TOMY για 5 έτη και η λειτουργία 9 Κινητών Ομάδων Υγείας (KOMY) για την εξυπηρέτηση δύσβατων/απομονωμένων περιοχών της Θεσσαλίας επίσης για 5 έτη, δεν έχει ενεργοποιηθεί, καθώς το πλαίσιο εφαρμογής της δράσης (ΚΥΑ “**Λειτουργία νέων Τοπικών Ομάδων Υγείας (TOMY)**”, συγχρηματοδοτούμενης από το ΕΚΤ+ στο πλαίσιο των Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027), δημοσιεύθηκε 14/02/2025. Για τη Δράση 4B.11.9 Ενίσχυση υπηρεσιών ψυχικής υγείας η οικεία πρόσκληση δημοσιεύθηκε αρχικά 22/10/2024 και η τροποποίησή της στις 17/12/2024. Η πρόσκληση αφορά σε 8 (οκτώ) έργα για τα οποία έχει εκδοθεί απόφαση έγκρισης σκοπιμότητας από Υπ. Υγείας.

Ειδικός Στόχος 4.12

Το ορόσημο που έχει τεθεί για τον δείκτη **PSO802** - Αριθμός υποστηριζόμενων δομών αστέγων, αφορά στη Δράση 4B.12.1 Δομές Αστέγων, όπως Υπνωτήρια, Κέντρα Ημέρας, και η **τιμή στόχος του οροσήμου έχει επιτευχθεί**. Αφορά στη συνέχιση της υποστήριξης λειτουργίας 2 δομών, οι οποίες χρηματοδοτούνταν κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 στο πλαίσιο του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Θεσσαλίας 2014- 2020.

Πρόκειται για τη λειτουργία του Ανοιχτού Κέντρου Ημέρας Αστέγων στα Τρίκαλα με δικαιούχο τον Δήμο Τρικκαίων και τη λειτουργία του ξενώνα Αστέγων Βόλου με δικαιούχο την ΚΕΚΠΑ-ΔΙΕΚ Δήμου Βόλου συνολικού π/υ ένταξης των **δύο έργων 1.680.954,60 € και διάρκεια χρηματοδότησης** για έξι (6) έτη, ήτοι από τη λήξη του φυσικού αντικειμένου τους στο ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020 στις 31/10/2023 και μέχρι την 31/10/2029.

3.2.6. Προτεραιότητα 5. Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι δείκτες εκροών της Προτεραιότητας 5 του Προγράμματος, η τιμή του οροσήμου που έχει τεθεί για κάθε ένα δείκτη, καθώς και η τιμή επίτευξης του και το αντίστοιχο ποσοστό επίτευξης, κάνοντας χρήση των συγκεντρωτικών δεδομένων που διαβιβάστηκαν στην ΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 42(1) του ΚΚΔ 2021/1060.

Πίνακας 7: Πρόσδος επίτευξης οροσήμων Προτεραιότητας 5 | 31.12.2024

Ειδικός στόχος	Δείκτης [Μονάδα Μέτρησης]	Ορόσημο (2024)	Επιλεγμένες πράξεις	Τιμή Υλοποίησης	% Επίτευξης
RSO5.1	RCO19 Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση [Τετραγωνικά μέτρα]	6.300	3.663,99	0	0%
RSO5.2	RCO74 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη* [Άτομα]	14.000	0	0	0%

Ειδικός Στόχος 5.1

Το ορόσημο που είχε τεθεί για τον δείκτη **RCO19** - Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση στον ΕΣ 5.1 συνδέεται με την Κατηγορία Δράσης 5.1.1 - Δράσεις Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ) στις πρωτεύουσες των Περιφερειακών Ενοτήτων της Θεσσαλίας του Προγράμματος, π/υ 12 εκ. €, στο Πεδίο Παρέμβασης 45.

Κατά την εξειδίκευση των δράσεων στο ΠΠ45 έχουν εξειδικευτεί 3 Δράσεις των ΣΒΑΑ Βόλου, Καρδίτσας και Λάρισας, (τον Ιανουάριο 2024 για το Βόλο και το Νοέμβριο 2024 για την Καρδίτσα και τη Λάρισα), με π/υ 6,7 εκ € και ακολούθησε η έκδοση των αντίστοιχων προσκλήσεων (Π29, Π58, Π59) με συνολικό π/υ 25,4 εκ € (ΔΔ).

Από τις ενταγμένες πράξεις ο δείκτης RCO19 έχει τεθεί στο έργο της ΣΒΑΑ Βόλου «ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΡΓΟΥΣ» (6007042) του Δήμου Βόλου που εντάχθηκε τον Απρίλιο 2024 στο πλαίσιο της Π29, με τιμή στόχο 3.663,99 τ.μ. για το 2029. Η πράξη έχει επιλέξιμη ΔΔ 17 εκ € και ΝοΔε 13,9 εκ€ και υλοποιείται σε ένα υπόεργο, με λήξη τον Αύγουστο του 2026.

Οι άλλες δύο προσκλήσεις (Π58 και Π59) εκδόθηκαν το Δεκέμβριο 2024 και δεν υπάρχουν ακόμα ενταγμένα έργα. Με βάση την ανωτέρω χρονική διαδοχή, ο δείκτης δεν έλαβε την τιμή του οροσήμου το 2024.

Ειδικός Στόχος 5.2

Το ορόσημο για τον δείκτη **RCO74** - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη συνδέεται με έργα που περιλαμβάνονται στο πλαίσιο των Στρατηγικών Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων και αφορά τον πληθυσμό που καλύπτεται από τα έργα αυτά.

Το ορόσημο για το 2024 είχε τεθεί σε 14.000 άτομα, καθώς αναμενόταν να έχει επικαιροποιηθεί τουλάχιστον η στρατηγική ΟΧΕ των Βορείων Σποράδων. Ωστόσο, ο χρόνος μέτρησης του δείκτη σύμφωνα με το ΔΤΔ είναι με την ολοκλήρωση των εκροών του εκάστοτε υποστηριζόμενου έργου και όχι με την έγκριση της αντίστοιχης Στρατηγικής, για το λόγο αυτό και η επίτευξη του οροσήμου είναι μηδενική, παρότι έχει εγκριθεί η επικαιροποίηση και των δύο Στρατηγικών ΟΧΕ (ΟΧΕ Βορείων Σποράδων και ΟΧΕ Πολιτισμού Τουρισμού) από το Δεκέμβριο 2024.

Σε κάθε περίπτωση, με την έγκριση των δύο ΟΧΕ, ήδη από το Δεκέμβριο 2024 είναι ενταγμένα 6 έργα τμηματοποιημένα από την ΠΠ 2014-2020. Πρόκειται για 5 έργα στην ΟΧΕ Π-Τ και ένα έργο στην ΟΧΕ Β. Σποράδων.

3.2.7. Προτεραιότητα 6Α. Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι δείκτες εκροών της Προτεραιότητας 6Α του Προγράμματος, η τιμή του οροσήμου που έχει τεθεί για κάθε ένα δείκτη, καθώς και η τιμή επίτευξης του και το αντίστοιχο ποσοστό επίτευξης, κάνοντας χρήση των συγκεντρωτικών δεδομένων που διαβιβάστηκαν στην ΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο

42(1) του ΚΚΔ 2021/1060.

Πίνακας 8: Πρόοδος επίτευξης οροσήμων Προτεραιότητας 6A | 31.12.2024

Ειδικός στόχος	Δείκτης [Μονάδα Μέτρησης]	Ορόσημο (2024)	Επιλεγμένες πράξεις	Τιμή Υλοποίησης	% Επίτευξης
TA36(4)	PSO691 - Έλεγχοι και επιθεωρήσεις [Έλεγχοι / Επιθεωρήσεις]	2	0	0	0%
TA36(4)	PSO693 - Συμβάσεις παροχής υπηρεσιών και προμηθειών [Συμβάσεις]	17	92	0	0%
TA36(4)	PSO696-Ενέργειες επικοινωνίας και προβολής [Ενέργειες]	12	20	0	0%

Σε όλους τους δείκτες της Τεχνικής Βοήθειας, δεν είχαμε επίτευξη των οροσήμων που είχαν τεθεί έως 31/12/2024. Όσον αφορά στο δείκτη PSO691, που αφορά ελέγχους και επιθεωρήσεις, η καθυστέρηση οφείλεται στο ότι δεν έχει ακόμα απαιτηθεί η διεξαγωγή σχετικών ενεργειών, ενώ για τους Δείκτες PSO693 και PSO696 είναι σε εξέλιξη ενταγμένα έργα παροχής υπηρεσιών και προμηθειών και ενεργειών επικοινωνίας και προβολής αντίστοιχα, που θα τροφοδοτήσουν τους δείκτες στο επόμενο διάστημα.

3.2.8. Προτεραιότητα 6B. Τεχνική Βοήθεια EKT+

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι δείκτες εκρών της Προτεραιότητας 6B του Προγράμματος, η τιμή του οροσήμου που έχει τεθεί για κάθε ένα δείκτη, καθώς και η τιμή επίτευξης του και το αντίστοιχο ποσοστό επίτευξης, κάνοντας χρήση των συγκεντρωτικών δεδομένων που διαβιβάστηκαν στην ΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 42(1) του ΚΚΔ 2021/1060.

Πίνακας 9: Πρόοδος επίτευξης οροσήμων Προτεραιότητας 6B | 31.12.2024

Ειδικός στόχος	Δείκτης [Μονάδα Μέτρησης]	Ορόσημο (2024)	Επιλεγμένες πράξεις	Τιμή Υλοποίησης	% Επίτευξης
TA36(4)	PSO693 - Συμβάσεις παροχής υπηρεσιών και προμηθειών [Συμβάσεις]	9	22	0	0%
TA36(4)	PSO696-Ενέργειες επικοινωνίας και προβολής [Ενέργειες]	2	5	0	0%

Στους δύο ανωτέρω δείκτες της Τεχνικής Βοήθειας EKT+, δεν είχαμε επίτευξη των οροσήμων που είχαν τεθεί έως 31/12/2024, ωστόσο είναι σε εξέλιξη ενταγμένα έργα παροχής υπηρεσιών και προμηθειών και ενεργειών επικοινωνίας και προβολής αντίστοιχα, που θα τροφοδοτήσουν τους δείκτες στο επόμενο διάστημα.

4. Κοινωνικοοικονομικό Περιβάλλον και νέες Προκλήσεις

4.1. Εξελίξεις στο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον της Περιφέρειας

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας συμβάλει διαχρονικά (περίοδος εξέτασης 2013-2022) στο ΑΕΠ και την ΑΠΑ της χώρας κατά 5%⁷. Ως μία οικονομία η οποία βασίζεται σε μικρότερο βαθμό στον τομέα του τουρισμού αλλά σε σημαντικό βαθμό στον τομέα του εμπορίου⁸, η Περιφέρεια Θεσσαλίας επλήγη τη διετία 2020-2021 από τις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 και παρά το γεγονός ότι η ανάκαμψή της το 2022 ήταν ανάλογη του εθνικού ρυθμού αύξησης⁹, άλλες Περιφέρειες ανέκαμψαν με πιο δυναμικό ρυθμό με αποτέλεσμα να υποχωρήσει κατά μία θέση μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας στο σχετικό μέγεθος Περιφερειακής Οικονομίας διατηρώντας όμως σταθερή την κατάταξη της ως προς το κ.κ. ΑΕΠ¹⁰. Ως προς το τελευταίο υπογραμμίζεται ότι κατά την τριετία 2019-2022 το κ.κ. ΑΕΠ της Περιφέρειας Θεσσαλίας ενισχύθηκε κατά 16,9%, από 13.000 € σε 15.200 €, χωρίς όμως να συγκλίνει του εθνικού και του ενωσιακού επιπέδου, αφού διαχρονικά συνιστά περίπου το 84% του κ.κ. ΑΕΠ της Ελλάδος και το 47%-48% του αντίστοιχου της Ε.Ε.-27. Επίσης, αξίζει να επισημανθεί ότι εξετάζοντας τις σχετικές κριτηριακές παραμέτρους η Θεσσαλία δεν είναι ξεκάθαρο αν ανήκει σε εκείνες τις Περιφέρειες που αντιμετωπίζουν αναπτυξιακό τέλμα καθώς ο ρυθμός μεταβολής του κ.κ. ΑΕΠ και παραγωγικότητας είναι ισχυρότερος του αντίστοιχου εθνικού, ενώ της απασχόλησης είναι χαμηλότερο του αντίστοιχου εθνικού και υπολείπεται του Ενωσιακού.¹¹

Η απασχόληση στην Θεσσαλία έχει αυξηθεί σημαντικά κατά την τελευταία δεκαετία (2014-2023), δείχνοντας όμως σημαντική αρνητική μεταβολή την περίοδο 2022-23 (-3,3%), όταν ταυτόχρονα σε εθνικό επίπεδο αυξήθηκε κατά 1,3% και σε Ενωσιακό κατά 2,5%.¹² Αντίστοιχα, ο αριθμός των ανέργων¹³ έχει μειωθεί σημαντικά στην Περιφέρεια κατά την τελευταία δεκαετία (2014-2023) όπως και το ποσοστό ανεργίας (2014: 25,6% | 2023: 12,9%) ενώ εξαιρετικά υψηλή είναι η αποκλιμάκωση στον αριθμό των ανέργων που παρατηρείται το 2023 σε σχέση με το 2019

(-56,9%). Όσον αφορά στην ανεργία στους νέους 15-29 ετών, παρά την σημαντική αποκλιμάκωση που κατέγραψε την τελευταία δεκαετία, το 2023 παραμένει σε υψηλά επίπεδα (~27,3%), δηλώνοντας ότι παραμένουν σημαντικά εμπόδια στην προσπάθεια των νέων να εισέλθουν στην αγορά εργασίας. Ανάλογη αποκλιμάκωση δεν φαίνεται να σημειώνει η Θεσσαλία στα ποσοστά νέων (15-24 ετών) που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης¹⁴, με αποτέλεσμα το 2023 η επίδοση της Θεσσαλίας (15,8%) να είναι χειρότερη τόσο του εθνικού (11,6%) όσο και του Ενωσιακού (9,2%) επιπέδου. Αντιθέτως, η μακροχρόνια ανεργία στην Περιφέρεια παρουσιάζει σημαντική κάμψη καθώς την διετία 2018-2019 περίπου το 70% των ανέργων των ηλικιών 15-74 έτη ήταν μακροχρόνια άνεργοι, ενώ το 2023 το ποσοστό τους είχε μειωθεί στο 49,0%. Συμπερασματικά, επισημαίνεται ότι ενώ η Περιφέρεια Θεσσαλίας έχει καλές επιδόσεις στους δείκτες ανεργίας με σημαντική τάση αποκλιμάκωσης, σε σύγκριση με το Ενωσιακό επίπεδο υπολείπεται σημαντικά, ιδιαίτερα στην ανεργία στους νέους (2023: Ανεργία: 6,1% | Ανεργία στους νέους 15-24 ετών: 14,5% | Μακροχρόνια Ανεργία: 2,1%).

Ός προς τον κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού¹⁵, η Θεσσαλία παρουσιάζει ασθενή βελτίωση καθώς το 2023 καταγράφει το 8^ο υψηλότερο ποσοστό μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας, όταν το 2019 εμφάνιζε το 9^ο υψηλότερο ποσοστό. Από την άλλη πλευρά, στον τομέα της υγείας κατά την περίοδο 2021-2023 καταγράφηκε μεγάλη επιδείνωση όσον αφορά στην κάλυψη ιατρικών αναγκών και εξετάσεων όταν εμπόδια είναι είτε το υψηλό κόστος είτε η απόσταση από το νοσοκομείο είτε η λίστα αναμονής¹⁶.

Στο μικροοικονομικό περιβάλλον, τα στοιχεία από το Μητρώο Επιχειρήσεων της ΕΛ.ΣΤΑΤ.¹⁷ αποτυπώνουν την ισχυρή ανάπτυξη που καταγράφεται από την επιχειρηματική δραστηριότητα στην Περιφέρεια Θεσσαλίας κατά την περίοδο 2014-2021 όσον αφορά τον κύκλο εργασιών με παράλληλη μείωση του αριθμού των επιχειρήσεων και του αριθμού των απασχολούμενων. Εστιάζοντας, όμως, στην τριετία 2019-2021 δεν καταγράφεται σημαντική μεταβολή καθώς παρατηρείται στασιμότητα του αριθμού των επιχειρήσεων με αύξηση κατά 0,3%, σημαντική αύξηση στον Κύκλο Εργασιών κατά 15,6% και στασιμότητα στον αριθμό των απασχολούμενων με μεταβολή κατά -0,3%. Στον τομέα της Καινοτομίας, σύμφωνα με το Regional Innovation Scoreboard 2023 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹⁸ η Περιφέρεια Θεσσαλίας αξιολογείται ως “moderate innovator” και αποτελεί την έκτη καλύτερη Περιφέρεια της χώρας πλησίον της Δυτικής Ελλάδας και της Πελοποννήσου, συνεχίζοντας παράλληλα να υπολείπεται των ευρωπαϊκών Περιφερειών σε θέματα καινοτομίας. Ανάλογη εικόνα αποκομίζεται εξετάζοντας την ένταση δαπανών Έρευνας και Ανάπτυξης ως ποσοστό του ΑΕΠ για το 2020¹⁹. Τέλος, όσον αφορά στην ανταγωνιστικότητα σύμφωνα με τον Δείκτη Regional Competitiveness Index 2.0 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2022, η Περιφέρεια Θεσσαλίας βαθμολογείται στο 65,9% του μέσου όρου της Ε.Ε. και χαρακτηρίζεται ως “Less Developed Region”, κατέχοντας την 3η θέση μεταξύ των Ελληνικών Περιφερειών αλλά μόλις την 208^η θέση μεταξύ 234 αξιολογούμενων Περιφερειών, έχοντας βελτιώσει την θέση της σε σύγκριση με το 2019 (218^η θέση).

Κατά την δεκαετία 2011-2021 ο πληθυσμός της Περιφέρειας Θεσσαλίας²⁰ γηράσκει με γρήγορο ρυθμό καθώς η μέση ηλικία αυξήθηκε από τα 43,0 έτη στα 45,7 έτη, το παραγωγικό του μέρος μειώνεται ενώ παράλληλα οι θάνατοι υπερβαίνουν τις γεννήσεις, ενώ εμφανίζει σχετικά χαμηλό συντελεστή γονιμότητας. Την εικόνα δεν καταφέρνει να βοηθήσει το μεταναστευτικό ισοζύγιο, το οποίο είναι μεν θετικό αλλά εξαιρετικά ασθενές, με αποτέλεσμα να καταγράφεται τελικά σημαντική μείωση (-6,1%) του πληθυσμού με ορατό τον κίνδυνο η Περιφέρεια Θεσσαλίας να πέσει σε παγίδα ανάπτυξης ταλέντων²¹. Ως απάντηση σε αυτή την πρόκληση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέσπισε τον Μηχανισμό Ενίσχυσης Ταλέντων, προκειμένου Περιφέρειες οι οποίες αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο να πέσουν σε παγίδα ανάπτυξης ταλέντων, να μετριάσουν τις επιπτώσεις της δημογραφικής αλλαγής. Η Περιφέρεια Θεσσαλίας περιλαμβάνεται μέσα σε αυτές τις δέκα Περιφέρειες της Ευρώπης που έχουν επιλεγεί να ενταχθούν σε αυτόν τον Μηχανισμό. Οι περιφέρειες θα επωφεληθούν από λεπτομερείς αναλύσεις, συστάσεις πολιτικής και σχέδια δράσης προσαρμοσμένα για την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων δημογραφικών και εδαφικών προκλήσεων, με την υποστήριξη συμβουλών ειδικών από τον ΟΟΣΑ. Πάντως, τα δομικά χαρακτηριστικά της ηλικιακής σύνθεσης του πληθυσμού της Περιφέρειας Θεσσαλίας εμφανίζουν τάσεις που προμηνύουν σημαντικές προκλήσεις ως προς την κοινωνικοοικονομική εξέλιξη της Περιφέρειας.

Ός προς το μορφωτικό επίπεδο, η Θεσσαλία εμφανίζει ένα ενδιάμεσο προφίλ σύμφωνα με τα στοιχεία Απογραφής του πληθυσμού 2021, το οποίο βαίνει βελτιούμενο σε αντιστοιχία εκείνου που αποτυπώνεται σε εθνικό επίπεδο και η ανταγωνιστικότητα δεν παρουσιάζει αισθητή βελτίωση²². Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας το ποσοστό του πληθυσμού στις ηλικίες 25-64 έτη με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο²³ - ένα από τα κυριότερα εμπόδια για την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα μίας τοπικής οικονομίας- μειώνεται, ενώ παράλληλα το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 25-64 ετών με ανώτερο μορφωτικό επίπεδο²⁴ αυξάνεται. Ωστόσο, αυτό γίνεται με χαμηλότερη ένταση σε σχέση με τις υπόλοιπες Περιφέρειες της χώρας, με αποτέλεσμα η Περιφέρεια να υποχωρεί στην σχετική τους κατάταξη. Τέλος, αξίζει να επισημανθεί ότι η Περιφέρεια Θεσσαλίας κατά την περίοδο 2014-2016 έχει βελτιώσει σημαντικά την επίδοσή της ως προς την σχολική διαρροή²⁵ (από 5,9% σε 4,1%)²⁶.

4.2. Ειδικές Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και Συνέργειες του Προγράμματος με άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία

4.2.1. ΣΠ1. Μια πιο Έξυπνη Ευρώπη

4.2.1.1. Προτεραιότητα 1. Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας και παραγωγικού δυναμικού (ΕΤΠΑ)

Ειδικός Στόχος 1i - Έρευνα και Καινοτομία

Ειδική Σύσταση: Το ζήτημα ενίσχυσης της ικανότητας Ε&Κ των επιχειρήσεων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο εξακολουθεί να αποτελεί υψηλή προτεραιότητα για την Ελλάδα. Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για τον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε οικονομία έντασης γνώσης και πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην περαιτέρω ενίσχυση της ικανότητας μεταφοράς τεχνολογικής καινοτομίας μέσω της αυξημένης συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, στη συνεργασία μεταξύ μεγάλων επιχειρήσεων και ΜΜΕ, καθώς και στην ενίσχυση του οικοσυστήματος της καινοτομίας, των παραγόντων διευκόλυνσης αυτής και της συμμετοχής σε ευρωπαϊκά δίκτυα, πλατφόρμες και προγράμματα Ε&Κ. Η Περιφέρεια Θεσσαλίας αξιολογείται ως “moderate innovator” και αποτελεί την έκτη καλύτερη Περιφέρεια της χώρας πλησίον της Δυτικής Ελλάδας και της Πελοποννήσου, συνεχίζοντας παράλληλα να υπολείπεται των ευρωπαϊκών Περιφερειών σε θέματα καινοτομίας.

Το Πρόγραμμα στηρίζει δράσεις που αφορούν την ενίσχυση ερευνητικών υποδομών & δυνατοτήτων περιφέρειας ώστε να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες του ανθρώπινου δυναμικού, του παραγωγικού συστήματος & κοινωνίας, με στόχευση στους τομείς προτεραιότητας της RIS & στην αναβάθμιση/ ενίσχυση προϊόντων/ δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων Θεσσαλίας, την ενίσχυση της συνεργασίας Ερευνητικής κοινότητας & Θεσσαλικού παραγωγικού δυναμικού, που θα συμβάλει στην ανάπτυξη νέων τομέων δραστηριότητας, δημιουργία καινοτόμων προϊόντων/ υπηρεσιών & εισαγωγή νέων προηγμένων τεχνολογιών στο παραγωγικό σύστημα, στην υποστήριξη λειτουργίας του περιφερειακού μηχανισμού RIS για υποστήριξη των στόχων της περιφερειακής στρατηγικής RIS, και τέλος την ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας. Ως προς τις συνέργειες, στο πλαίσιο του ΤΑΑ χρηματοδοτείται η αναβάθμιση/ επέκταση/ ίδρυση ερευνητικών υποδομών στην Περιφέρεια εποπτευόμενες από το Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης 2.0 (ΕΚΕΤΑ), δράσεις που αφορούν την αναβάθμιση λογισμικού και υπολογιστικών συστημάτων υψηλών επιδόσεων με σκοπό την ενίσχυση των ερευνητικών δυνατοτήτων της ερευνητικής και ακαδημαϊκής κοινότητας, το Πρόγραμμα HORIZON 2020 “Seal of excellence”, καθώς και το Πρόγραμμα “Έρευνώ – Δημιουργώ – Καινοτομώ” που προάγει την σύνδεση της ερευνητικής κοινότητας με τον παραγωγικό ιστό και προώθησης της έρευνας και της καινοτομίας. Επίσης, παρουσιάζεται ισχυρή συμπληρωματικότητα με τα Προγράμματα:

- Ανταγωνιστικότητα: όσον αφορά δράσεις ενίσχυσης της διασύνδεσης της έρευνας με τις επιχειρήσεις, την στήριξη ερευνητικών υποδομών και την προώθηση εξωστρέφειας των επιχειρήσεων,
- HORIZON EUROPE & ERA: όσον αφορά δράσεις ενίσχυσης του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας

Ειδικός Στόχος 1ii - Ψηφιοποίηση της κοινωνίας

Ειδική Σύσταση: Οι ψηφιακές τεχνολογίες ενσωματώνονται με αργούς ρυθμούς στις επιχειρηματικές δραστηριότητες. Μολονότι έχει σημειωθεί κάποια ελαφρά πρόοδος στο επίπεδο ψηφιακής τους έντασης, οι ΜΜΕ συνεχίζουν να υστερούν σημαντικά έναντι του μέσου όρου της Ε.Ε. Ίδια εικόνα αποκομίζεται όσον αφορά την υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών. Επιπλέον, όσον αφορά τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες, η Ελλάδα συνεχίζει να υπολείπεται του Ευρωπαϊκού μέσου όρου, αλλά εξακολουθεί να επιδεικνύει ισχυρή δέσμευση για τον ψηφιακό μετασχηματισμό των δημόσιων υπηρεσιών της και έχει σημειώσει μάλιστα ουσιαστική πρόοδο όσον αφορά τη μεταφορά των δημόσιων υπηρεσιών στο διαδίκτυο. Τέλος, όσον αφορά την πρόσβαση σε ηλεκτρονικά μητρώα υγείας, η Ελλάδα κατατάσσεται κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ στον σύνθετο δείκτη. Ο βαθμός ψηφιακής ολοκλήρωσης στις Περιφέρειες αποτελεί έναν εκ των σημαντικών παραγόντων για την εμφάνιση διαπεριφερειακών ανισοτήτων, που αντικατοπτρίζονται στις μεταξύ τους διαφορές στο κ.κ. ΑΕΠ. Στο πλαίσιο του ΤΑΑ παρέχεται στήριξη της ψηφιακής μετάβασης με επενδύσεις στην ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης και των εταιρειών του ιδιωτικού τομέα, στις υποδομές συνδεσιμότητας και στις ψηφιακές δεξιότητες.

Στο Πρόγραμμα επιδιώκεται η ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών που προσφέρονται σε επιχειρήσεις για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Περιφέρεια, καθώς και η ψηφιακή και τεχνολογική αναβάθμιση των επιχειρήσεων μέσα από Δράσεις κρατικών ενισχύσεων στήριξης της ανταγωνιστικότητας που θα προωθούν επενδύσεις στην κατεύθυνση του έξυπνου και καινοτόμου ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων μέσω εισαγωγής εργαλείων βελτίωσης της παραγωγικότητας τους, της ανταγωνιστικότητας τους και των καινοτόμων λύσεων ΤΠΕ σε αυτές. Μέσω του ΤΑΑ χρηματοδοτούνται έργα που αφορούν την ψηφιακή μετάβαση τομέων της οικονομίας (π.χ. υγεία, πολιτισμός/ τουρισμός, άσυλο, δημόσιες υπηρεσίες, έξυπνες πόλεις (Δήμοι Τρικαίων, Λάρισας,

βόλου)¹. Παράλληλα, υπάρχουν ενταγμένα έργα οριζόντιου χαρακτήρα που συμβάλλουν στην ψηφιακή μετάβαση της χώρας και παρουσιάζουν οριζόντιες συνέργειες με κρίσιμους τομείς όπως η αγορά εργασίας, η ανάπτυξη γης (Ενιαίος Ψηφιακός Χάρτης, αρχεία πολεοδομικής πληροφορίας), οι τηλεπικοινωνίες και η υγεία (οι τελευταίες παρουσιάζουν συνέργειες με έργα στον ΕΣ 4ν). Επιπλέον, παρουσιάζεται συμπληρωματικότητα με το Πρόγραμμα Ψηφιακός Μετασχηματισμός μέσω δράσεων αξιοποίησης των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές και δράσεων ενίσχυσης της ψηφιακής συνδεσιμότητας.

Ειδικός Στόχος 1iii - Ανταγωνιστικότητα των ΜΜΕ

Ειδική Σύσταση: Η ανταγωνιστικότητα της χώρας άρχισε να βελτιώνεται, υποστηριζόμενη από μια ισχυρή δυναμική μεταρρυθμίσεων στις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση και τη μείωση της διοικητικής επιβάρυνσης για τις επιχειρήσεις. Η ανταγωνιστικότητα κόστους της Ελλάδας αυξήθηκε σημαντικά την τελευταία δεκαετία, όμως στον αντίποδα η ανταγωνιστικότητα που δεν σχετίζεται με το κόστος εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση. Όσον αφορά στην περιφερειακή ανταγωνιστικότητα, οι ελληνικές περιφέρειες παρουσιάζουν ανοδική τάση από το 2016, παραμένοντας ωστόσο κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Επιπλέον, οι ψηφιακές τεχνολογίες ενσωματώνονται με αργούς ρυθμούς στις επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Στο Πρόγραμμα επιδιώκεται η αντιμετώπιση μίας σειράς διαρθρωτικών προβλημάτων των επιχειρήσεων της Περιφέρειας κυρίως λόγω του μικρού μεγέθους τους, έχοντας ως στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειάς τους. Ειδικότερα, μέσω του Προγράμματος επιδιώκεται η ενίσχυση των ΜΜΕ σε τομείς περιφερειακής εξειδίκευσης της εθνικής RIS3 για την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών, αύξηση εξαγωγών και δημιουργία θέσεων εργασίας, στοχεύοντας στους τομείς της νέας βιομηχανικής επανάστασης. Επίσης, θα στηριχθεί η εξωστρέφεια των ΜΜΕ μέσω δράσεων προβολής και δικτύωσης. Ως προς τις συνέργειες, χρηματοδοτείται από το ΤΑΑ το έργο «ενίσχυση του δικτύου Κρατικών Ενισχύσεων» το οποίο δρα σε συνέργεια με τις δράσεις ΚΕ του ΠεΠ, και αναμένεται να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των δράσεων. Επίσης, παρουσιάζεται ισχυρή συμπληρωματικότητα με το Πρόγραμμα:

- Ανταγωνιστικότητα: μέσω δράσεων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, των συνεργατικών σχημάτων, δομών στήριξης των ΜμΕ, χρηματοδοτικών εργαλείων και εξωστρέφειας των επιχειρήσεων.

4.2.2. ΣΠ2. Μια πιο Πράσινη Ευρώπη

4.2.2.1. Προτεραιότητα 2. Αειφορική ανάπτυξη και βιώσιμη διαχείριση των πόρων (ΕΤΠΑ)

Ειδικός Στόχος 2i - Ενεργειακή Αποδοτικότητα

Ειδική Σύσταση: Η χώρα έχει εφαρμόσει σειρά μέτρων ενεργειακής απόδοσης με τη στήριξη κονδυλίων της ΕΕ. Ωστόσο, τα περισσότερα προγράμματα αφορούν τα κτίρια, ενώ τα προγράμματα για τη βιομηχανία είναι αρκετά περιορισμένα. Η Ελλάδα πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές της στον οικιστικό τομέα για την επίτευξη ουσιαστικής συνεισφοράς στον στόχο μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας από τα κτίρια έως το 2030. Εξακολουθούν να υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης της αποδοτικής χρήσης των πόρων της Ελλάδας στο δομημένο περιβαλλοντικό σύστημα.

Στο Πρόγραμμα προβλέπεται η ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων και συγκεκριμένα υποδομές εκπαίδευσης και δημόσιας υγείας, κτίρια διοίκησης, δικαστήρια, σωφρονιστικά ιδρύματα κ.α. εξαιρουμένων των εμβληματικών κτιρίων της Κεντρικής Διοίκησης που χρηματοδοτούνται από το «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή 2021-2027». Προτεραιότητα δίνεται στην ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων με χαμηλή ενεργειακή κλάση και υψηλή κατανάλωση ενέργειας. Στο πλαίσιο παρεμβάσεων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης, προτεραιότητα θα δοθεί στη μεγαλύτερη δυνατή αξιοποίηση ΑΠΕ. Στο πλαίσιο των συνεργειών, από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ) χρηματοδοτούνται, συμπληρωματικά με τις σχετικές δράσεις του Προγράμματος, έργα εξοικονόμησης ενέργειας σε δημόσια κτίρια και κτίρια κατοικιών (Προγράμματα Εξοικονομώ), ενώ να σημειωθεί ότι το ΤΑΑ καλύπτει επιπλέον και ενεργειακή αναβάθμιση των επιχειρήσεων. Επίσης, παρουσιάζεται ισχυρή συμπληρωματικότητα με το Πρόγραμμα:

- Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή: μέσω δράσεων εξοικονόμησης ενέργειας και βελτίωσης ενεργειακής απόδοσης

¹ Οι λοιπές πόλεις της Θεσσαλίας χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα Ψηφιακός Μετασχηματισμός.

Ειδικός Στόχος 2ii - Ανανεώσιμη ενέργεια

Ειδική Σύσταση: Η Ελλάδα αναμένεται να επιτύχει τους φιλόδοξους στόχους της για το 2030 όσον αφορά την ανανεώσιμη ενέργεια και την ενεργειακή απόδοση. Η Ελλάδα έχει επιταχύνει σημαντικά την εγκατάσταση δυναμικότητας ανανεώσιμης ενέργειας και έχει εφαρμόσει σειρά μέτρων για την ενεργειακή απόδοση. Η εγκατεστημένη δυναμικότητα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές αυξήθηκε κατά 15,5 % το 2023 σε σύγκριση με το 2022, λόγω της σημαντικής αύξησης της ηλιακής ενέργειας. Η συνολική δυναμικότητα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην Ελλάδα το 2023 ανήλθε σε 15 805 MW. Το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ), συμπεριλαμβανομένου του σχετικού κεφαλαίου για το REPowerEU, αναμένεται να επιταχύνει περαιτέρω την πράσινη μετάβαση της Ελλάδας. Η προσθήκη νέων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των σημαντικών ποσοτήτων υπεράκτιας αιολικής ενέργειας, και ο εξηλεκτρισμός διαφόρων τομέων (π.χ. των μεταφορών και της βιομηχανίας) καθιστούν απαραίτητη την περαιτέρω επέκταση των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας. Για την επέκταση αυτή θα χρειαστεί μια πιο εξορθολογισμένη διαδικασία αδειοδότησης. Επιπλέον, Η προσθήκη μεγαλύτερης δυναμικότητας αποθήκευσης ενέργειας, θα μπορούσε να συμβάλει στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνδέονται με τη μεγάλη αστάθεια των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και να μειώσει την ανάγκη περικοπής της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από εγκαταστάσεις ΑΠΕ.

Στο Πρόγραμμα προβλέπεται η χρηματοδότηση δράσεων για την ενσωμάτωση ΑΠΕ σε κτίρια, εγκαταστάσεις και υποδομές δημόσιου τομέα στα οποία δεν θα υλοποιηθούν έργα Ενεργειακής Αναβάθμισης. Επομένως, ο ΕΣ παρουσιάζει συμπληρωματικότητα με τον ΕΣ 2i και τις παρεμβάσεις του ΤΑΑ σε αυτόν καθώς και ενταγμένες παρεμβάσεις που αφορούν την αύξηση ισχύος υποσταθμών διανομής ηλεκτρικής ενέργειας για να διευκολυνθεί η σύνδεση νέων ΑΠΕ. Επίσης, παρουσιάζεται ισχυρή συμπληρωματικότητα με το Πρόγραμμα:

- Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή: μέσω δράσεων προώθησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σύμφωνα με την οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΕΕ) 2018/2001 και δράσεων ανάπτυξης έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης εκτός ΔΕΔ-Ε.

Ειδικός Στόχος 2iv - Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

Ειδική Σύσταση: Η αυξανόμενη συχνότητα και σοβαρότητα των φυσικών καταστροφών που πλήττουν την Ελλάδα έχει ασκήσει μεγάλη πίεση στο σύστημα πολιτικής προστασίας. Η Ελλάδα έχει σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την κατανόηση και την παρακολούθηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, αλλά αντιμετωπίζει προκλήσεις όσον αφορά την εφαρμογή στρατηγικών προσαρμογής, ιδίως λόγω της ανεπάρκειας ανθρώπινων και οικονομικών πόρων. Λόγω της αυξημένης συχνότητας ακραίων φυσικών φαινομένων, οι επενδύσεις στον τομέα πρόληψης και ετοιμότητας έναντι των κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή είναι καίριας σημασίας. Το 2023 η Θεσσαλία υπέστη μεγάλες βλάβες στο φυσικό περιβάλλον, στις υποδομές και στον πρωτογενή της τομέα καθώς το Σεπτέμβριο εκείνου του έτους η καταιγίδα “Daniel” κατέστρεψε σημαντικό μέρος της γεωργικής περιοχής της Θεσσαλίας του σιδηροδρομικού δικτύου της.

Στο Πρόγραμμα αναγνωρίζεται ότι η κλιματική αλλαγή είναι ένας από τους κυριότερους παράγοντες πίεσης στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον με σημαντικές περιβαλλοντικές και οικονομικές επιπτώσεις για τη Θεσσαλία. Συγκεκριμένα, αποτυπώνεται ότι η Θεσσαλία αντιμετωπίζει σοβαρούς φυσικούς κινδύνους όπως πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές, ακραία καιρικά φαινόμενα, διάβρωση των ακτών αλλά και κατολισθήσεις. Βάσει αυτών, στο Πρόγραμμα προτείνεται μία σειρά δράσεων που θα βελτιώσουν την ικανότητα πρόληψης και αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής αλλά και άλλων φυσικών καταστροφών, όπως αντιπλημμυρικής προστασίας, εξοπλισμός πολιτικής προστασίας, μέτρα για την αντιμετώπιση της διάβρωσης των ακτών, προστασία οικισμών από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, όπως φωτιές, με παρεμβάσεις σε περιαστικές δασικές εκτάσεις, έργα και μελέτες προστασίας οικισμών από κατολισθήσεις καθώς και δράσεις αντιμετώπισης επιπτώσεων φυσικών καταστροφών όπως επιχειρησιακά σχέδια εντοπισμού ευάλωτων δημοσίων υποδομών έναντι φυσικών καταστροφών και επεμβάσεις ενίσχυσης ανθεκτικότητας δημοσίων υποδομών σε φυσικές καταστροφές ενώ και η Δημιουργία Κέντρου Διαχείρισης Φυσικών Καταστροφών που προτείνεται θα εξασφαλίσει το βέλτιστο και αποτελεσματικό συντονισμό όλων των διαθέσιμων μέτρων. Ως προς τις συνέργειες, στο πλαίσιο του ΤΑΑ περιλαμβάνεται σειρά έργων για την αποκατάσταση της προσβασιμότητας μετά τις καταστροφικές επιπτώσεις της κακοκαιρίας «DANIEL» καθώς και παρεμβάσεις που αποσκοπούν στην προστασία των Δασών. Επίσης, παρουσιάζεται ισχυρή συμπληρωματικότητα με τα Προγράμματα:

- Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή: μέσω δράσεων ενίσχυσης της ανθεκτικότητας και ενδυνάμωσης της προσαρμογής της χώρας στην κλιματική αλλαγή
- Πολιτική Προστασία: μέσω δράσεων ενίσχυσης εξοπλισμού αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών

Ειδικός Στόχος 2ν - Πρόσβαση στο νερό

Ειδική Σύσταση: Η Ελλάδα έχει σημειώσει πρόοδο ως προς την πράσινη μετάβαση, ενώ απαιτείται περισσότερη δράση σε διάφορους τομείς, όπως η βιώσιμη διαχείριση των υδάτων, η οποία εξακολουθεί να αποτελεί μείζον περιβαλλοντικό ζήτημα για τη χώρα. Επίσης, επισημαίνονται ελλείψεις στην λειτουργία και συντήρηση των υποδομών λυμάτων, βραδεί ρυθμοί στην υλοποίηση έργων και περιορισμένη σύνδεση των ιδιωτικών κατοικιών με τα δίκτυα αποχέτευσης. Απαιτούνται ολοκληρωμένες επενδύσεις, για τα ύδατα, τα λύματα, την ανάκτηση ενέργειας, την ψηφιοποίηση, την επαναχρησιμοποίηση των υδάτων, τα όμβρια ύδατα και την αφαλάτωση.

Στο Πρόγραμμα αναγνωρίζεται η ανάγκη αντιμετώπισης των προκλήσεων στον τομέα των υδάτων μέσω ενός ολιστικού και οικονομικά αποδοτικού σχεδιασμού επενδύσεων που θα απαντούν σε ανάγκες όπως το πόσιμο νερό, τα λύματα, τα όμβρια ύδατα, η διαχείριση της ιλύος, η επαναχρησιμοποίηση νερού, η ψηφιοποίηση/έξυπνη μέτρηση/ τηλεμετρία, η ενεργειακή απόδοση, η ευαισθητοποίηση του κοινού. Σε αυτό το πλαίσιο στο Πρόγραμμα προβλέπεται η υλοποίηση δράσεων όπως έργα διαχείρισης αστικών υγρών αποβλήτων, έργα βελτίωσης ποιότητας ή επάρκειας πόσιμου ύδατος, έργα και δράσεις προτεραιότητας Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών. Ως προς τις συνέργειες, στο ΤΑΑ έχουν ενταχθεί έργα που αφορούν την μείωση απωλειών νερού και την εξοικονόμηση πόσιμου νερού, την ενίσχυση των διαθέσιμων υδάτινων πόρων και την βελτίωση διαχείρισης αστικών λυμάτων καθώς και παρεμβάσεις εκσυγχρονισμού του αρδευτικού δικτύου. Επίσης, παρουσιάζεται ισχυρή συμπληρωματικότητα με το Πρόγραμμα:

- Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή: μέσω δράσεων βελτίωσης επεξεργασίας λυμάτων

Ειδικός Στόχος 2νι - Κυκλική οικονομία

Ειδική Σύσταση: Η Ελλάδα έχει σημειώσει πρόοδο ως προς την πράσινη μετάβαση, ενώ απαιτείται περισσότερη δράση σε διάφορους τομείς, όπως η κυκλική οικονομία. Ειδικότερα, ο ρυθμός μετάβασης της Ελλάδας σε μια κυκλική οικονομία είναι ανεπαρκής και η χώρα έχει περιθώριο να βελτιώσει τη διαχείριση των αποβλήτων και την ανακύκλωση. Το 2021 το ποσοστό ανακύκλωσης της χώρας ανήλθε σε 17,5 % (μέσος όρος της ΕΕ: 48 %), ενώ η υγειονομική ταφή αντιπροσώπευε σημαντικό ποσοστό της τάξης του 65 %. Σύμφωνα με την έκθεση έγκαιρης προειδοποίησης του 2023 για τα απόβλητα, η Ελλάδα συγκαταλέγεται στα κράτη μέλη της ΕΕ που αντιμετωπίζουν σοβαρό κίνδυνο μη επίτευξης των οικείων στόχων ανακύκλωσης για το 2025. Για την αντιστροφή της υφιστάμενης κατάστασης στον τομέα της διαχείρισης των αποβλήτων, απαιτείται η λήψη ισχυρών μέτρων για τη διασφάλιση της οικονομικής αποδοτικότητας και της ορθής λειτουργίας και χρηματοδότησης του τομέα. Θα μπορούσε να δοθεί προτεραιότητα στην ανάπτυξη σύγχρονων εγκαταστάσεων ανακύκλωσης και ανάκτησης που λαμβάνουν διαχωρισμένα απόβλητα, καθώς και στη δημιουργία συμπληρωματικών συστημάτων χωριστής συλλογής. Είναι σημαντικό να ενισχυθεί η ικανότητα των δικαιούχων (περιφερειακές ενώσεις διαχείρισης αποβλήτων και δήμοι), συμπεριλαμβανομένης της στελέχωσης.

Στο Πρόγραμμα αναφέρεται ότι τα περιφερειακά προγράμματα θα χρηματοδοτήσουν υποδομές μικρής κλίμακας (πράσινα σημεία) που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των Δήμων. Στο πλαίσιο του Προγράμματος προβλέπεται η υλοποίηση δράσεων όπως η προώθηση της ανακύκλωσης μέσω έργων «πράσινων σημείων», καθώς και δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών στη διαχείριση των αστικών αποβλήτων. Ως προς τις συνέργειες, παρουσιάζεται ισχυρή συμπληρωματικότητα με το Πρόγραμμα:

- Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή: μέσω δράσεων που προάγουν τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία και σε αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία.

Ειδικός Στόχος 2νii - Προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας

Ειδική Σύσταση: Η χώρα έχει περιθώριο να βελτιώσει την προστασία της φύσης. Έως το τέλος του 2021 προστατευόταν το 35 % των χερσαίων και το 19,8 % των θαλάσσιων περιοχών της Ελλάδας. Επιπλέον, στο αστικό δομημένο περιβάλλον αναδεικνύονται ανάγκες ενίσχυσης πρασίνου και επέκτασης πράσινων υποδομών που θα συμβάλλουν στη μείωση όλων των μορφών ρύπανσης.

Στο Πρόγραμμα προβλέπεται η υλοποίηση δράσεων ενίσχυσης τους αστικού πρασίνου, όπως αστικές περιβαλλοντικές παρεμβάσεις σε οικισμούς με επικέντρωση σε Πράσινες και Μπλε υποδομές, που ως σκοπό έχουν την δημιουργία – αναβάθμιση κοινοχρήστων χώρων που περιλαμβάνουν σημαντική έκταση πρασίνου ή και υδάτινων στοιχείων στα οικιστικά κέντρα της Περιφέρειας, εξαιρουμένων των περιοχών στις οποίες θα υλοποιηθούν Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ). Ως προς τις συνέργειες, τα έργα που χρηματοδοτούνται από τα ΤΑΑ αφορούν οριζόντιες δράσεις όπως τα Τοπικά και Πολεοδομικά Σχέδια, τα οποία

δρουν συμπληρωματικά και με τις Στρατηγικές ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ καθώς ο καθορισμός χρήσεων γης συμβάλει στην επίτευξη των στόχων (των στρατηγικών). Επίσης, παρουσιάζεται ισχυρή συμπληρωματικότητα με το Πρόγραμμα:

- Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή: μέσω δράσεων ενίσχυσης της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης.

4.2.3. ΣΠ3. Μια πιο Διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας

4.2.3.1. Προτεραιότητα 3. Βελτίωση της περιφερειακής προσβασιμότητας και ενίσχυση της κινητικότητας (ΕΤΠΑ)

Ειδικός Στόχος 3i - Βιώσιμα ΔΕΔ-Μ

Ειδική Σύσταση: Δεν περιλαμβάνονται συγκεκριμένες συστάσεις για τα βιώσιμα ΔΕΔ-Μ. Οι Ειδικές Συστάσεις επικεντρώνονται κυρίως στο γεγονός ότι η Ελλάδα δεν έχει ακόμη πραγματοποιήσει τη μετάβαση σε βιώσιμες μεταφορές επισημαίνοντας την ανάγκη για επέκταση των βιώσιμων μεταφορών με την επιτάχυνση της απανθρακοποίησης του τομέα των μεταφορών και την προώθηση της χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων. Επίσης, επισημαίνεται ότι η έλλειψη βασικών υποδομών δημόσιων συγκοινωνιών στις σιδηροδρομικές μεταφορές και τις μεταφορές με λεωφορεία αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής των πολιτών. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στον σιδηρόδρομο, καθώς αναφέρεται ότι η σιδηροδρομική τραγωδία των Τεμπών και οι εκτεταμένες ζημιές που προκλήθηκαν από τον τυφώνα Daniel κατέδειξαν την αστάθεια του ελληνικού σιδηροδρομικού συστήματος, ιδίως όσον αφορά την ασφάλεια των σιδηροδρόμων. Η Ελλάδα οφείλει να αναπτύξει τις αναγκαίες υλικές υποδομές ώστε να μειωθούν σε επαρκή βαθμό οι κίνδυνοι στο σιδηροδρομικό δίκτυο που βρίσκεται σε λειτουργία.

Στο Πρόγραμμα προβλέπεται η χρηματοδότηση έργων για την βελτίωση οδικών τμημάτων ΔΕΔ-Μ και συγκεκριμένα περιλαμβάνει την βελτίωση των τεχνικών και γεωμετρικών χαρακτηριστικών των οδών, κατασκευή παράπλευρων οδών, κατασκευή ισόπεδων – ανισόπεδων κόμβων, έργα ασφάλειας, κ.α.. με στόχο την αναβάθμισή τους. Μεταξύ αυτών προτεραιότητα δίδεται στα τμήματα που καταγράφουν σημαντικό κυκλοφοριακό φόρτο και εξυπηρετούν άμεσα τα μεγάλα αστικά κέντρα της Περιφέρειας Θεσσαλίας (ενδεικτικά Βόλος, Λάρισα) καθώς και στα τμήματα που συνδέουν το ΔΟΔ με πύλες εισόδου/εξόδου (λιμάνια και αεροδρόμια) έτσι ώστε να ενισχυθεί η πολυτροπικότητα του δικτύου. Οι σχετικές παρεμβάσεις θα είναι πλήρως συμβατές με τα οριζόμενα στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών και την Περιφερειακή Διάσταση αυτού ως προς την Θεσσαλία. Ως προς τις συνέργειες, αυτές αναπτύσσονται σε έργα που έχουν ενταχθεί στο ΤΑΑ και αφορούν την ολοκλήρωση του βόρειου τμήματος του Αυτοκινητόδρομου Ε65 (Τρίκαλα – Εγνατία), τα περιφερειακά δίκτυα και εθνικά δίκτυα μεταφορών (εκτός ΤΕΝ-Τ), την ανάπτυξη περιφερειακών λιμένων και αγκυροβολίων, την βελτίωση της οδικής ασφάλειας στο εθνικό και επαρχιακό οδικό δίκτυο καθώς και την αποκατάσταση του οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου από τις καταστροφικές συνέπειες της κακοκαιρίας “DANIEL” και “ELIAS”. Επιπλέον, παρουσιάζονται συμπληρωματικότητες με το Πρόγραμμα «Μεταφορές» καθώς σε αυτό προβλέπεται η υλοποίηση δράσεων προώθησης της κατασκευής/ αναβάθμισης του αναλυτικού ΔΕΔ-Μ, βελτίωσης της ασφάλειας των μεταφορών.

Στην Θεσσαλία η ολοκλήρωση της βελτίωσης οδικών τμημάτων ΔΕΔ-Μ αντιμετωπίζεται από λοιπά χρηματοδοτικά εργαλεία, όπως το Πρόγραμμα «Μεταφορές» δεδομένων των περιορισμένων πόρων του Προγράμματος στην Προτεραιότητα 3 και την αναγκαιότητα ολοκλήρωσης 5 (πέντε) τμηματοποιημένων οδικών έργων σύνδεσης με ΔΕΔ-Μ (στον ΕΣ 3ii), αναγκαιότητα η οποία προέκυψε μετά την έγκριση του Προγράμματος και δεν μπορούσε να προβλεφθεί κατά τον σχεδιασμό του.

Ειδικός Στόχος 3ii - Βιώσιμες Μεταφορές

Ειδική Σύσταση: Δεν περιλαμβάνονται συγκεκριμένες επισημάνσεις για το οδικό δίκτυο. Οι Ειδικές Συστάσεις επικεντρώνονται κυρίως στις ελλείψεις βασικών υποδομών δημόσιων συγκοινωνιών στις σιδηροδρομικές μεταφορές και τις μεταφορές με λεωφορεία ως ανασταλτικοί παράγοντες για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής των πολιτών, καθώς και στην καθυστέρηση μετάβασης της χώρας στις βιώσιμες και πράσινες (π.χ. καθαρές αστικές) μεταφορές. Επισημαίνεται η ανάγκη επέκτασης των βιώσιμων μεταφορών με την επιτάχυνση της απανθρακοποίησης του τομέα των μεταφορών και την προώθηση της χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων.

Στο Πρόγραμμα προβλέπεται η υλοποίηση δράσεων που αφορούν την βελτίωση οδικών τμημάτων σύνδεσης με ΔΕΔ-Μ και την βελτίωση οδικής ασφάλειας στο περιφερειακό και τοπικό δίκτυο.

- Μεταφορές: μέσω δράσεων βελτίωσης της οδικής ασφάλειας και προώθησης ενός βιώσιμου συστήματος μεταφορών με μειωμένο περιβαλλοντικό αποτύπωμα.

4.2.4. ΣΠ4 / ΕΤΠΑ. Μια πιο Κοινωνική Ευρώπη

4.2.4.1. Προτεραιότητα 4. Ανάπτυξη και βελτίωση κοινωνικών υποδομών (ΕΤΠΑ)

Ειδικός Στόχος 4i - Υποδομές για την αγορά εργασίας

Ειδική Σύσταση: Η αγορά εργασίας εξακολούθησε να βελτιώνεται το 2023, αλλά αντιμετωπίζει ακόμα σημαντικές προκλήσεις. Αρκετοί τομείς της οικονομίας αναφέρουν ελλείψεις εργατικού δυναμικού και αναντιστοιχίες δεξιοτήτων, ενώ τα χαμηλά ποσοστά συμμετοχής στην αγορά εργασίας εξακολουθούν να αποτελούν σημαντική πρόκληση. Παρά τις πρόσφατες αυξήσεις του ποσοστού απασχόλησης, η πρόσβαση στην εργασία ή την κατάρτιση εξακολουθεί να παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες για τους μακροχρόνια άνεργους, τα άτομα με αναπηρία, τα νέα άτομα και τις γυναίκες. Η κατάσταση αυτή επιτάσσει πιο στοχευμένες και ενισχυμένες υπηρεσίες απασχόλησης και κατάρτισης για τις εν λόγω πληθυσμιακές ομάδες, καθώς και πιο εκτεταμένες επίσημες δομές προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας ώστε να καταστεί δυνατή η ευρύτερη συμμετοχή στην αγορά εργασίας. Υπογραμμίζεται ότι, σε Περιφερειακό επίπεδο η είσοδος στην αγορά εργασίας είναι ιδιαίτερα δύσκολη για τους νέους (ηλικίας 15-24 ετών). Πρόσθετες εξελίξεις όπως η συρρίκνωση του πληθυσμού, σε συνδυασμό με την δημογραφική γήρανση και την μεταναστευτική εκροή ατόμων ηλικίας 15-39 ετών έχουν αυξήσει τον κίνδυνο για την Περιφέρεια Θεσσαλίας να πέσει σε παγίδα ανάπτυξης ταλέντων.

Στο Πρόγραμμα προβλέπεται η υλοποίηση δράσεων που αφορούν την δημιουργία και αναβάθμιση υποδομών και εξοπλισμού για την ενίσχυση δημόσιων δομών προώθησης στην απασχόληση. Ως προς τις συνέργειες, στο ΤΑΑ χρηματοδοτούνται δράσεις που συμβάλλουν στην ψηφιακή μετάβαση συστημάτων και εργαλείων που σχετίζονται με την αγορά εργασίας και την καλύτερη λειτουργία της. Επιπλέον, ισχυρή συμπληρωματικότητα εμφανίζεται με τις δράσεις του ΕΚΤ+ του Προγράμματος, καθώς και με το Πρόγραμμα Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή μέσω δράσεων που στοχεύουν στην βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και στον εκσυγχρονισμό των θεσμών και των υπηρεσιών της αγοράς εργασίας.

Ειδικός Στόχος 4ii - Υποδομές για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση

Ειδική Σύσταση: Ο ελληνικός πληθυσμός έχει υψηλό μορφωτικό επίπεδο, ωστόσο οι επιδόσεις στις βασικές δεξιότητες είναι σχετικά χαμηλές όπως και στον δείκτη αντιστοίχισης δεξιοτήτων, κάτι που υπονομεύει την αγορά εργασίας, την παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα. Επίσης, το ποσοστό του πληθυσμού με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο —ένα από τα κύρια εμπόδια για την οικονομική ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα— ήταν ελαφρώς χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (22,4% έναντι 24,7%), ενώ η Περιφέρεια Θεσσαλίας εμφανίζει σχετικά χαμηλό ποσοστό πληθυσμού με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, ωστόσο πάνω από τον μέσο όρο της Ελλάδος. Τέλος, η Ελλάδα κατατάσσεται τελευταία στην ΕΕ όσον αφορά τη συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα.

Στο Πρόγραμμα προβλέπεται η χρηματοδότηση δράσεων που αφορούν την ενίσχυση εκπαιδευτικών υποδομών και εξοπλισμού πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και των εκπαιδευτικών υποδομών και εξοπλισμού επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και για εκπαίδευση ενηλίκων. Ως προς τις συνέργειες, στο ΤΑΑ έχουν ενταχθεί δράσεις υποστήριξης της ψηφιακής μετάβασης της εκπαίδευσης (όπως π.χ. η σχολική επαγγελματική καθοδήγηση με την χρήση μηχανικής μάθησης). Επιπλέον, συνέργειες εντοπίζονται σε δράσεις του ΕΚΤ+ του Προγράμματος και με το Πρόγραμμα Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή μέσω δράσεων που στοχεύουν στην βελτίωση της ποιότητας, της συμμετοχικότητας, της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, καθώς και στην προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους.

Ειδικός Στόχος 4iii - Προώθηση κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, χαμηλού εισοδήματος νοικοκυριών και μειονεκτουσών ομάδων

Ειδική Σύσταση: Όσον αφορά την κοινωνική και οικονομική διάσταση, τα άτομα που χρειάζονται μακροχρόνια περίθαλψη αντιμετωπίζουν σημαντικούς οικονομικούς φραγμούς και έχουν πολλές ανάγκες που δεν

ικανοποιούνται, καθώς υπάρχουν περιορισμένες επίσημες υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας που να παρέχουν καθολική κάλυψη. Επιπλέον, η δημογραφική γήρανση οδηγεί σε αύξηση του αριθμού των ατόμων που χρειάζονται μακροχρόνια φροντίδα. Οι δημόσιες δαπάνες για τη μακροχρόνια φροντίδα στην Ελλάδα είναι αισθητά χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ. Το σύστημα διακυβέρνησης του κλάδου της μακροχρόνιας φροντίδας είναι κατακερματισμένο και δεν υπάρχουν ολοκληρωμένες επίσημες υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας που να εγγυώνται καθολική κάλυψη. Ο αριθμός των εργαζομένων στον κλάδο των επίσημων υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας συγκαταλέγεται στους χαμηλότερους στην ΕΕ. Περαιτέρω, η Ελλάδα παρουσιάζει μεσαίου-υψηλού επιπέδου ευπάθειες και μεσαίου-χαμηλού επιπέδου ικανότητες, στοιχεία που δείχνουν ότι αντιμετωπίζει μεγαλύτερες προκλήσεις ανθεκτικότητας απ' ό,τι η υπόλοιπη ΕΕ. Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού παρουσιάζει σημαντικές περιφερειακές ανισότητες. Είναι ανάγκη να συνεχιστούν οι προγραμματισμένες προτεραιότητες που αφορούν την προσέλκυση περισσότερων ατόμων από περιθωριοποιημένες κοινότητες, όπως οι Ρομά και τα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, στην εργασία ή στην αναζήτηση εργασίας, και βελτίωση της κοινωνικής τους ενσωμάτωσης.

Στο Πρόγραμμα προβλέπεται η στήριξη υποδομών κοινωνικής & υγειονομικής πρόνοιας, οι οποίες θα καλύπτουν ελλείψεις βασισμένες στην χαρτογράφηση των υποδομών και υπηρεσιών και στην αποτίμηση εξατομικευμένων αναγκών. Στο πλαίσιο αυτό θα χρηματοδοτηθούν δράσεις όπως η δημιουργία/ αναβάθμιση και εξοπλισμός κοινωνικών υποδομών καθώς και παρεμβάσεις Ολοκληρωμένων Τοπικών Σχεδίων Δράσης για την ένταξη των Ρομά σε τοπικό επίπεδο. Στο πλαίσιο του ΤΑΑ προβλέπεται η χρηματοδότηση παρεμβάσεων που συμβάλλουν στην ψηφιακή μετάβαση και στην πιο αποτελεσματική διαχείριση του συστήματος μετανάστευσης και ασύλου. Επιπλέον, συνέργειες εντοπίζονται σε δράσεις του ΕΚΤ+ του Προγράμματος και με το Πρόγραμμα Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή μέσω δράσεων που στοχεύουν στην προαγωγή της ενεργητικής ένταξης για προώθηση των ίσων ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, καθώς και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα των μειονεκτουσών ομάδων καθώς και δράσεων που στοχεύουν στην προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών.

Ειδικός Στόχος 4ν - Εξασφάλιση ίσης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη

Ειδική Σύσταση: Οι συνολικές δαπάνες για την υγεία σε σχέση με το ΑΕΠ στην Ελλάδα (9,2%) ήταν χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ (10,9%) το 2021 παρουσιάζοντας πτωτική τάση το 2022. Ανασταλτικοί παράγοντες για την πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη ήταν οι οικονομικοί φραγμοί, οι μεγάλες λίστες αναμονής και η απόσταση. Μεταξύ των ετών 2022 και 2023, η Ελλάδα κατέγραψε περαιτέρω αύξηση από 9% σε 11,6% (+29%) των ιατρικών αναγκών που, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, δεν καλύπτονται λόγω των παραπάνω παραγόντων, ενώ ο δείκτης τριπλασιάστηκε για τα νοικοκυριά που ζούσαν κάτω από το όριο του κινδύνου φτώχειας.

Στο Πρόγραμμα προβλέπεται η χρηματοδότηση δράσεων που αφορούν την ενίσχυση υποδομών και εξοπλισμού στην τομέα της υγείας, κινητές μονάδες για παροχή υπηρεσιών δημόσιας υγείας και Μονάδες Κοινωνικής Μέριμνας με στόχευση στην αποϊδρυματοποίηση. Επιπλέον, στο ΤΑΑ χρηματοδοτούνται δράσεις ενίσχυσης των υποδομών της ΠΦΥ, αναβάθμισης ιατρικού εξοπλισμού και ανακαίνισης/ εκσυγχρονισμού νοσοκομείων, συμπεριλαμβανομένης της ψηφιακής αναβάθμισής τους, καθώς και οριζόντιες δράσεις ψηφιακής μετάβασης του τομέα της Υγείας (όπως π.χ. ο εθνικός ηλεκτρονικός φάκελος υγείας, ψηφιοποίηση αρχείων του δημόσιου συστήματος υγείας κ.α.). Επιπλέον, εμφανίζονται συνέργειες με τις δράσεις του ΕΚΤ+ του Προγράμματος και με τα Προγράμματα Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή μέσω δράσεων που στοχεύουν στην ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και Ψηφιακός Μετασχηματισμός μέσω δράσεων που στοχεύουν στην στήριξη παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών στην Υγεία.

Ειδικός Στόχος 4νι - Ενίσχυση πολιτισμού και βιώσιμου τουρισμού

Ειδική Σύσταση: Δεν περιλαμβάνονται συγκεκριμένες επισημάνσεις για τους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού. Επισημαίνεται η μεγάλη οικονομική σημασία τους τόσο σε επίπεδο συνεισφοράς στο ΑΕΠ όσο και στην απασχόληση, η ανάγκη πράσινου και ψηφιακού μετασχηματισμού τους καθώς και το γεγονός ότι σε προορισμούς που αποτελούν πόλους τουριστικής έλξης παρατηρείται όξυνση της οικονομικής προσιτότητας της στέγασης.

Στο Πρόγραμμα επιδιώκεται η στήριξη του διπλού Τουρισμός - Πολιτισμός το οποίο και αποτελεί δραστηριότητα αιχμής για την περιοχή, έχει δεχτεί μεγάλο πλήγμα εξαιτίας της πανδημίας με επακόλουθο τη μείωση των θέσεων εργασίας, την απώλεια εισοδήματος και την εν γένει οικονομική οπισθοδρόμηση. Στο πλαίσιο του Προγράμματος προβλέπεται να χρηματοδοτηθούν δράσεις για την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, την

υποστήριξη του σύγχρονου πολιτισμού, την αναβάθμιση των τουριστικών υποδομών, καθώς και την ανάδειξη και βελτίωση της προσβασιμότητας των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (φυσικής κληρονομιάς). Ως προς τις συνέργειες, στο πλαίσιο του ΤΑΑ χρηματοδοτούνται δράσεις που αφορούν την αναβάθμιση υποδομών, εξοπλισμού και προσβασιμότητας σε αρχαιολογικούς χώρους, χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος και ιστορικά κτίρια και στον τομέα του Τουρισμού σε δράσεις που αφορούν την βελτίωση διαχείρισης προορισμών, και την αναβάθμιση υποδομών που σχετίζονται με ειδικά τουριστικά προϊόντα (καταδυτικός και υποβρύχιος τουρισμός, τουρισμός υγείας και ευεξίας, αγροτουρισμός, γαστρονομικός τουρισμός, ήλιος και θάλασσα, ναυτικός τουρισμός). Επιπλέον, συνέργειες παρουσιάζονται με τις δράσεις Χωρικών Παρεμβάσεων του ΣΠ5 καθώς και με το Πρόγραμμα Ψηφιακού Μετασχηματισμού μέσω δράσεων προώθησης και αξιοποίησης των οφελών της ψηφιοποίησης για εταιρείες και δημόσιες αρχές και δράσεων ψηφιοποίησης δημόσιων και πολιτιστικών φορέων.

4.2.5. ΣΠ4 / ΕΚΤ. Μια πιο Κοινωνική Ευρώπη

4.2.5.1. Προτεραιότητα 4B. Δράσεις Ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής και αντιμετώπισης της φτώχειας (ΕΚΤ)

Ειδικός Στόχος 4α - Πρόσβαση στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλους

Ειδική Σύσταση: Εντοπίζεται η πρόοδος που έχει επιτευχθεί για τη μείωση της ανεργίας, ωστόσο αναδεικνύονται και χαμηλά ποσοστά συμμετοχής ομάδων πληθυσμού (νέοι, γυναίκες και άτομα με αναπηρία) στην αγορά εργασίας. Σύμφωνα με τις συστάσεις οι δυνατότητες της κοινωνικής οικονομίας θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν περαιτέρω για τη στήριξη της απασχόλησης ατόμων από ευάλωτες ομάδες. Παράλληλα εντοπίζεται ανάγκη βελτίωσης των συνεργειών και του συντονισμού του εθνικού συστήματος διά βίου μάθησης, των συστημάτων παροχής δεξιοτήτων και των περιφερειακών μηχανισμών διάγνωσης της αγοράς εργασίας για την αντιμετώπιση των ελλείψεων και την αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας. Η μείωση πληθυσμού, σε συνδυασμό με τη δημογραφική γήρανση και την καθαρή μεταναστευτική εκροή ατόμων ηλικίας 15-39 ετών, έχει συρρικνώσει τον ενεργό πληθυσμό και έχει αυξήσει το ποσοστό του πληθυσμού μεγαλύτερης ηλικίας. Κατά συνέπεια, μεταξύ άλλων Περιφερειών, η Θεσσαλία κινδυνεύει να πέσει σε παγίδα ανάπτυξης ταλέντων.

Το πρόγραμμα ενσωματώνει δράσεις για την κατάρτιση και την ενίσχυση της απασχόλησης ανέργων, μακροχρόνια ανέργων, νέων, γυναικών σε τοπικό επίπεδο, συμπληρωματικές σε σχετικές δράσεις απασχόλησης του τομειακού προγράμματος “Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή” 2021-2027 και Προγραμμάτων της ΔΥΠΑ, με στόχευση στις ΟΧΕ της Περιφέρειας ή και στις προτεραιότητες της RIS (τομείς έξυπνης εξειδίκευσης και “πράσινης Ευρώπης”. Ενσωματώνει επίσης δράσεις για την ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας (επιχορηγήσεις φορέων ΚΑΛΟ), συνάδοντας με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου²⁷. Ο συνδυασμός των εν λόγω δράσεων με στρατηγικές του μηχανισμού ενίσχυσης ταλέντων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, δύναται να μειώσει τον κίνδυνο παγίδας ανάπτυξης ταλέντων²⁸ τον οποίο εντοπίζουν οι ευρωπαϊκές συστάσεις. Για να αντιμετωπίσει αυτή την πρόκληση και να διασφαλίσει ότι καμία περιοχή ή άτομο δεν θα μείνει πίσω, η ΕΕ έχει ξεκινήσει τον Μηχανισμό Ενίσχυσης Ταλέντου με κονδύλια και πρωτοβουλίες της ΕΕ, που στηρίζεται σε οκτώ πυλώνες. Η πρωτοβουλία των περιφερειών για την “Έξυπνη προσαρμογή στη δημογραφική μετάβαση” 2ος Πυλώνας, ξεκίνησε το 2023 για να βοηθήσει τις περιοχές που αντιμετωπίζουν υψηλά ποσοστά αναχώρησης νέων να προσαρμοστούν στη δημογραφική μετάβαση και να επενδύσουν στην ανάπτυξη ταλέντων μέσω προσαρμοσμένων τοπικών πολιτικών. Δέκα (10) περιφέρειες επιλέχθηκαν για να λάβουν τεχνική βοήθεια και τεχνογνωσία μεταξύ των οποίων και η Θεσσαλία. Στους τομείς της Κατάρτισης και της Απασχόλησης οι κεντρικές δράσεις υλοποιούνται μέσω του ΤΑΑ από την ΔΥΠΑ αλλά και το τομειακό πρόγραμμα “Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Κοινωνική Συνοχή” 2021-2027. Παράλληλα, η Θεσσαλία έχει ενταχθεί στον Μηχανισμό Ενίσχυσης Ταλέντων συμβάλλοντας στην αντιμετώπιση των δυσμενών δημογραφικών τάσεων και της φυγής ταλέντων από το παραγωγικό δυναμικό της Περιφέρειας.

Ειδικός Στόχος 4γ - Ισόρροπη συμμετοχή των φύλων στην αγορά εργασίας

Ειδική Σύσταση: Παρά τις πρόσφατες αυξήσεις του ποσοστού απασχόλησης, η πρόσβαση στην εργασία ή την κατάρτιση εξακολουθεί να παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες για τους μακροχρόνια ανέργους, τα άτομα με αναπηρία, τα νέα άτομα και τις γυναίκες. Μόνο το 50 % περίπου των γυναικών εργάζεται, έναντι άνω του 70 % των ανδρών, κάτι που αντιστοιχεί σε ένα από τα μεγαλύτερα χάσματα απασχόλησης μεταξύ των φύλων στην ΕΕ²⁹. Στο πλαίσιο αυτό αναδεικνύεται η ανάγκη παροχής βοήθειας σε περισσότερες γυναίκες ώστε να βρουν θέση εργασίας ή να ενταχθούν στην εκπαίδευση.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει δράσεις ενδυνάμωσης γυναικών που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες σε τοπικό επίπεδο με στόχο τη βελτίωση της πρόσβασής τους στην αγορά εργασίας, συνάδοντας με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη αύξησης της απασχόλησης των γυναικών και τη

μείωση του χάσματος λόγω φύλου στην ανεργία στη χώρα, οι σχεδιαζόμενες πολιτικές έχουν πανελλαδική εφαρμογή και συνδέονται με προτεραιότητες και χρηματοδοτήσεις δράσεων του τομεακού Προγράμματος "Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού" 2021-2027, και του ΤΑΑ(ενδεικτικά Πρόγραμμα παροχής φύλαξης τέκνων "Νταντάδες της γειτονιάς").

Ειδικός Στόχος 4δ - Προσαρμογή των εργαζομένων και των επιχειρήσεων στην αλλαγή

Ειδική Σύσταση: Οι δείκτες αξιοπρεπούς εργασίας και οικονομικής ανάπτυξης (ΣΒΑ 8) συνεχίζουν να βελτιώνονται, αλλά εξακολούθησαν να είναι λιγότερο θετικοί απ' ό,τι σε άλλα κράτη μέλη το 2023, όπως υποδηλώνουν το χαμηλό ποσοστό απασχόλησης (67,4% έναντι μέσου όρου της ΕΕ 75,3%) και το σταθερά υψηλό ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων (6,2% έναντι 2,1%) και των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (15,9% έναντι 11,2%). Οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού παρουσιάζουν άνοδο σε ορισμένους τομείς (όπως η γεωργία, ο τουρισμός και η κατασκευή) και οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων εξακολουθούν να συνιστούν πρόκληση, ενώ η ανάπτυξη δεξιοτήτων αποτελεί τομέα προτεραιότητας.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει δράσεις για την προσαρμογή των απασχολούμενων ή/και αυτοαπασχολούμενων συμπεριλαμβανομένης της αναβάθμισης ή και απόκτηση νέων δεξιοτήτων μέσω επιλεγμένων προγραμμάτων κατάρτισης. Καθώς μόνο το 15,1% του συνόλου των Ελλήνων ενηλίκων συμμετείχε σε δραστηριότητες κατάρτισης το 2022 (έναντι 39,5% στην ΕΕ), οι δράσεις αυτές δύνανται να συμβάλουν στην πρόοδο για την επίτευξη του εθνικού στόχου προς συμμετοχή του 40% του συνόλου των ενηλίκων σε κατάρτιση κάθε χρόνο, έως το 2030. Έμφαση σχεδιάζεται να δοθεί σε χωρικές παρεμβάσεις για την Περιφέρεια σε συνέργεια και συντονισμό με τις σχεδιαζόμενες δράσεις του ΕΣ ΕΚΤ+, με χρηματοδότηση του Τομεακού Προγράμματος "Ανταγωνιστικότητα" 2021-2027.

Ειδικός Στόχος 4στ - Ποιοτικά και χωρίς αποκλεισμούς συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης

Ειδική Σύσταση: Παρά την πρόοδο που καταγράφεται και τις πρωτοβουλίες που έχουν δρομολογηθεί, τα άτομα με αναπηρία εξακολουθούν να βρίσκονται αντιμέτωπα τόσο με εμπόδια ως προς την ένταξή τους στην αγορά εργασίας, όσο και με προκλήσεις ως προς την πρόσβασή τους σε εκπαίδευση και κατάρτιση.

Το πρόγραμμα "Θεσσαλία" 2021-2027, περιλαμβάνει παρεμβάσεις για την υποστήριξη της πρόσβασης στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία (υποστήριξη μαθητών ΑμεΑ και μαθητών με ειδικές ανάγκες στο γενικό σχολείο, υποστήριξη δομών ΚΕΣΥ για μαθητές ΑμεΑ και μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες), δράσεις οι οποίες θα μπορούσαν να συμβάλουν μελλοντικά στην ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας της ομάδας-στόχου. Προγράμματα κατάρτισης ενηλίκων ΑμεΑ και άλλες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού με πανελλαδική εφαρμογή ενδεικτικά για την καταπολέμηση του ψηφιακού αποκλεισμού, έχουν σχεδιασθεί και προβλέπεται να χρηματοδοτηθούν από το τομεακό "Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Κοινωνική Συνοχή" 2021-2027.

Οι δράσεις αυτές είναι σε συνέργεια και συμπληρωματικότητα με τις δράσεις του ΤΑΑ.

Ειδικός Στόχος 4η - Ενεργητική ένταξη και απασχολησιμότητα

Ειδική Σύσταση: Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο αναδεικνύει το περιθώριο βελτίωσης της αποτελεσματικότητας των δραστηριοτήτων προβολής και των στοχευμένων εξατομικευμένων υπηρεσιών ενεργοποίησης και κατάρτισης, ιδίως για τις ευάλωτες ομάδες, μεταξύ άλλων με την εξασφάλιση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και με τη διαρκή βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης και του συντονισμού τους με τις κοινωνικές υπηρεσίες.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει παρεμβάσεις για την κοινωνική ένταξη των ευάλωτων ομάδων, μέσω της ενίσχυσης της συμμετοχής τους στην εκπαίδευση και κατάρτιση, στον αθλητισμό και τον πολιτισμό σε παιδιά οικογενειών σε κίνδυνο φτώχειας (κάτω από το όριο της φτώχειας-δικαιούχοι επιδόματος κοινωνικής αλληλεγγύης), ΑμεΑ, παιδιά υπηκόων τρίτων χωρών συμπεριλαμβανομένων προσφύγων και μεταναστών. Παράλληλα έχουν προβλεφθεί στο Πρόγραμμα δράσεις υποστήριξης (capacity building) των τοπικών φορέων ή και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών κοινωνικής ένταξης, προκειμένου να αποκτήσουν τις απαιτούμενες δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να επιτελέσουν το έργο τους, στο πλαίσιο των εθνικών και Ευρωπαϊκών πολιτικών. Συνέργειες εντοπίζονται με τις Δράσεις του ΤΑΑ του τομέα κοινωνικής συνοχής.

Ειδικός Στόχος 4θ - Ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών

Ειδική Σύσταση: Προσέλκυση περισσότερων ατόμων από περιθωριοποιημένες κοινότητες, όπως άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, στην εργασία ή στην αναζήτηση εργασίας, και βελτίωση της κοινωνικής τους ενσωμάτωσης. Η προώθηση της συμμετοχής των υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας, δύνανται να

συμβάλει στην αντιμετώπιση των ελλείψεων που εντοπίζονται σε ανθρώπινο δυναμικό και δεξιότητες και στην καλύτερη κοινωνική τους ενσωμάτωση.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει δράσεις ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας, συνάδοντας με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, όπως ολοκληρωμένες παρεμβάσεις διευκόλυνσης της πρόσβασης στην αγορά εργασίας και παροχής εξειδικευμένης υποστήριξης στα διάφορα στάδια της διαδικασίας ένταξης, εξειδικευμένη κατάρτιση (εκμάθηση γλώσσας, επαγγελματική κατάρτιση κ.λπ.) και προσφορά προσιτών λύσεων στέγασης. Συμπληρωματικά αναφέρεται και η δράση παροχής υπηρεσιών διαμεσολάβησης σε δημόσιες υπηρεσίες – δομές υγείας για του υπηκόους τρίτων χωρών η οποία συμβάλλει στην ισότιμη πρόσβαση των πολιτών σε υπηρεσίες υγείας καθώς και στη δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ των μελών των μεταναστευτικών/προσφυγικών κοινοτήτων και της τοπικής κοινωνίας της Περιφέρειας Θεσσαλίας και την εξάλειψη των αρνητικών στερεοτύπων και του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι δράσεις του Προγράμματος, συνάδουν με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και δύνανται να συμβάλλουν στην προώθηση της συμμετοχής των υπηκόων τρίτων χωρών, μειώνοντας τα σχετικά χαμηλά περιφερειακά ποσοστά ανεργίας της ομάδας - στόχου (περίπου 4,2% των εγγεγραμμένων άνεργων υπηκόων τρίτων χωρών της χώρας εντοπίζεται στη Θεσσαλία (βάσει στοιχείων του Α' Εξαμήνου 2023 της ΔΥΠΑ). Στις δράσεις ένταξης, θα μπορούσε να δοθεί έμφαση στους τομείς που εντοπίζονται ελλείψεις ανθρώπινου δυναμικού, σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές συστάσεις (όπως η γεωργία, ο τουρισμός και η κατασκευή). Συνέργειες εντοπίζονται με τις Δράσεις του ΤΑΑ για την προώθηση της ένταξης του προσφυγικού πληθυσμού στην αγορά εργασίας.

Ειδικός Στόχος 4i - Ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά

Ειδική Σύσταση: Προσέλκυση περισσότερων ατόμων από περιθωριοποιημένες κοινότητες, όπως οι Ρομά, στην εργασία ή στην αναζήτηση εργασίας, και βελτίωση της κοινωνικής τους ενσωμάτωσης. Η προώθηση της συμμετοχής των Ρομά στην αγορά εργασίας, δύναται να συμβάλει στην αντιμετώπιση των ελλείψεων που εντοπίζονται σε ανθρώπινο δυναμικό και δεξιότητες και στην καλύτερη κοινωνική τους ενσωμάτωση.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει δράσεις ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά στην αγορά εργασίας, συνάδοντας με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και τις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα για τα Κοινωνικά Δικαιώματα, όπως παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών κοινωνικής ένταξης των Ρομά στην αγορά εργασίας συμπεριλαμβανομένων των μαθημάτων ελληνικής γλώσσας και καταπολέμησης ψηφιακού αποκλεισμού, συμβουλευτικής και κατάρτισης, υποστήριξης της επιχειρηματικότητας, βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, υπηρεσίες στέγασης, παρεμβάσεις ενίσχυσης νηπίων – παιδιών σχολικής ηλικίας/ εφήβων σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις, capacity building φορέων σχετικών με την κοινωνική ένταξη των ΡΟΜΑ. Οι παρεμβάσεις αυτές εξειδικεύονται στα Τοπικά Σχέδια Δράσης των Δήμων της Περιφέρειας Θεσσαλίας με στόχο την ενσωμάτωση όλων των δράσεων που σχετίζονται με τους ΡΟΜΑ και την υποστήριξη και συντονισμό όλων των σχετικών φορέων σε εθνικό (αρμόδια υπουργεία), περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων των ΡΟΜΑ. Οι δράσεις προσφέρουν τη δυνατότητα βελτίωσης του ζητήματος περιθωριοποίησης των Ρομά, σε εθνικό επίπεδο, καθώς η Περιφέρεια Θεσσαλίας διαθέτει τον 3ο μεγαλύτερο πληθυσμό Ρομά στην Ελλάδα (ποσοστό 14%)³⁰, μετά την Αττική και την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη.

Ειδικός Στόχος 4ia - Ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτικές κοινωνικές και υγειονομικές υπηρεσίες

Ειδική Σύσταση: Τα επίπεδα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα παρουσιάζουν μείωση, αλλά παραμένουν υψηλά ενώ καταγράφουν και σημαντικές περιφερειακές ανισότητες. Η επίδοση της Θεσσαλίας στον συγκεκριμένο δείκτη (24,7%) είναι πάνω τον μέσο όρο στην ΕΕ-27 (21,6%) και δύομιση περίπου μονάδες κάτω από τον Εθνικό μ.ο. (26,1%). Παρά τη μείωση της ανεργίας και την αύξηση των επιπέδων απασχόλησης, εξακολουθούν να υπάρχουν περιφερειακές ανισότητες όσον αφορά στην απασχόληση μεταξύ της Περιφέρειας Αττικής και της υπόλοιπης χώρας. Στο πλαίσιο αυτό το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο τονίζει ότι υπάρχουν περιθώρια ενίσχυσης της κοινωνικής προστασίας, με ιδιαίτερη έμφαση στις ενεργητικές πολιτικές για την κοινωνική ένταξη των ευάλωτων ομάδων συμπεριλαμβανομένων των παιδιών σε ανάγκη, βελτίωση της κοινωνικής προστασίας και της συμπεριληπτικότητας μέσω της ενίσχυσης της ποιότητας, της αποδοτικότητας και της προσβασιμότητας του εθνικού συστήματος κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένου του συστήματος ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Επίσης τονίζει πως θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην προώθηση ποιοτικών και οικονομικά προσιτών υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας και κοινωνικής στέγασης.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει ένα μεγάλο εύρος παρεμβάσεων [Κέντρα Κοινότητας, ΚΗΦΗ, ΣΥΔ, Δομές παροχής Αγαθών, Δομές καταπολέμησης της Έμφυλης Βίας, Δομές Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (ΤΟΜΥ, ΚΟΜΥ), Δομές Ψυχικής Υγείας, ΚΗΟΦ για τον Αυτισμό, Εξειδικευμένο Γραφείο Υποστηριζόμενης Απασχόλησης (ΕΓΥΑ) και ΚΗΟΦ

Ανοιας, Δομές αντιμετώπισης εξαρτήσεων] που εμπíπτουν στις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα για τα Κοινωνικά Δικαιώματα και ιδίως αφορούν στην εξυπηρέτηση της πρόσβασης των παιδιών σε ανάγκη στις υπηρεσίες για την θέσπιση μίας Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το παιδί και άλλων ομάδων πληθυσμού (γυναικών, ΑμεΑ, ηλικιωμένων). Σχετικά με παρεμβάσεις που αφορούν στην αποϊδρυματοποίηση των υπηρεσιών κλειστών ιδρυμάτων φιλοξενίας παιδιών και των δομών μακροχρόνιας φροντίδας ηλικιωμένων (αναδεικνύεται ως ιδιαίτερη ανάγκη λόγω της γήρανσης του πληθυσμού), ο σχεδιασμός υλοποιείται σε εθνικό επίπεδο. Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της μελέτης βιωσιμότητας των κοινωνικών δομών, συμφωνήθηκε μεταξύ των αρμοδίων Γενικών Γραμματειών του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής & Οικογένειας, της αρμόδιας υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG 1 Employment) και της Γενικής Γραμματείας ΕΣΠΑ, η συνέχιση της συγχρηματοδότησης των Κοινωνικών Δομών στο πλαίσιο των Περιφερειακών Προγραμμάτων και ειδικότερα για τα Κέντρα Κοινότητας συνεχίζεται η χρηματοδότησή τους μέχρι το 2029 με σταδιακή απομείωση από το 2027. Στο διάστημα αυτό, προβλέπεται να θεσμοθετηθούν οι όροι λειτουργίας των «υπερδομών» Κέντρων Κοινότητας. Για τις Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, συνεχίζεται η χρηματοδότησή τους ως έχει μέχρι το έτος 2026. Από το 2027 και μετά, η παροχή των υπηρεσιών των ΔΠΒΑ από οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης α΄ και β΄ βαθμού και νομικά πρόσωπα αυτών ενσωματώνεται διοικητικά στα Κέντρα Κοινότητας τα οποία θα λειτουργούν ως «υπερδομές» με διευρυμένες υπηρεσίες. Η χρηματοδότηση των ΚΗΦΗ συνεχίζεται μέχρι το 2029 με σταδιακή απομείωση της συγχρηματοδότησης από το 2027. Οι δράσεις των ΚΗΦΗ αποτελούν μέρος της Εθνικής Στρατηγικής για τη Μακροχρόνια Φροντίδα Ηλικιωμένων που καταρτίζεται από το ΥΚΟΙΣΟ. Τέλος για τις δομές ΚΔΗΦ και ΣΥΔ η χρηματοδότησή τους από το Πρόγραμμα ολοκληρώνεται το 2026. Από το 2027 σχεδιάζεται η χρηματοδότησή τους αμιγώς από εθνικούς πόρους. Η παρέμβαση για την υποστήριξη ατόμων με αναπηρία μέσω του προσωπικού βοηθού, σχεδιάζεται να υλοποιηθεί σε συνέχεια της πιλοτικής εφαρμογής που χρηματοδοτείται από το ΤΑΑ Σημαντική συνεισφορά του έργου στον ΕΣ 4.11 αποτελεί η λειτουργία Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης για αποτελεσματική παρακολούθηση ΠΕΣΚΕ και ΕΣΚΕ, την ανάδειξη τοπικών αναγκών τη Περιφέρειας Θεσσαλίας σε θέματα πολιτικών κοινωνικής προστασίας, πρόνοιας και αλληλεγγύης, χαρτογράφηση των χωρικών διαστάσεων της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, την παροχή στοιχείων για τη διαμόρφωση περιφερειακών στρατηγικών κοινωνικής ένταξης. Σε σχέση με τον ΕΣ4ια του ΕΚΤ+ το ΤΑΑ έχει εντάξει το έργο “Ενισχύοντας την ανεξάρτητη διαβίωση για άτομα με ειδικές ανάγκες: Υποδομές προσβασιμότητας και υποστήριξης για άτομα με προβλήματα κινητικότητας και αισθητηριακές αδυναμίες” και το έργο “Εθνική Πύλη παροχών αναπηρίας και καθιέρωση της Κάρτας Αναπηρίας”.

Ειδικός Στόχος 4ιβ - Κοινωνική ένταξη των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού

Ειδική Σύσταση: Το 2023 το ποσοστό των παιδιών που διέτρεχαν κίνδυνο φτώχειας μειώθηκε σε 21,8% από 22,4% το 2022 (έναντι μ.ό. της ΕΕ 19,3% το 2022), ενώ το ποσοστό των παιδιών που αντιμετώπιζαν σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση αυξήθηκε σε 15,6% το 2023 από 15,5% το 2022 (έναντι μ.ό. 8,4 % στην ΕΕ το 2022). Το πρόβλημα της οικονομικής προσιτότητας της στέγασης οξύνεται, ιδίως σε μεγάλες πόλεις και περιοχές που αποτελούν πόλους τουριστικής έλξης. Η ανάπτυξη μακροπρόθεσμου σχεδίου για τη στέγαση³¹, το οποίο θα ενσωματώνει συστημικές πολιτικές για την προώθηση κοινωνικής στέγασης και στεγαστικής βοήθειας υψηλής ποιότητας, καθώς και η λήψη μέτρων για την καταπολέμηση του προβλήματος της αστεγίας, είναι αποφασιστικής σημασίας για την αντιμετώπιση της εν λόγω πρόκλησης εξυπηρετώντας παράλληλα και την ανάγκη διασφάλισης ενεργών μέτρων που αντιμετωπίζουν το δημογραφικό πρόβλημα σε επίπεδο Περιφέρειας.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει την ανάπτυξη δράσεων σε υποβαθμισμένες περιοχές της Περιφέρειας για την υποστήριξη εφήβων και την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας, στο πλαίσιο της Εγγύησης για το παιδί, συμβάλλοντας στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων που αναδεικνύει το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Επίσης, περιλαμβάνει ολοκληρωμένα τοπικά σχέδια δράσης για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας με στόχο εξατομικευμένες παρεμβάσεις σε όλους τους τομείς πολιτικής (υγεία, εκπαίδευση, προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, στέγαση, διατροφή). Οι δράσεις δύνανται να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων, καθώς και στη μείωση του πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Σημειώνεται ότι σχετικά με την παρέμβαση για την υποστήριξη και κατάρτιση εφήβων, ιδίως ευάλωτων ομάδων, σε υποβαθμισμένες περιοχές ο σχεδιασμός υλοποιείται σε εθνικό επίπεδο και παρακολουθείται από τον Εθνικό Συντονιστή της Εγγύησης για το Παιδί, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης³² - με τα Περιφερειακά Προγράμματα να αποτελούν το βραχίονα εξειδίκευσης και υλοποίησης των δράσεων σε τοπικό επίπεδο. Τα θέματα σχετικά με την καταπολέμηση της αστεγίας, αντιμετωπίζονται σε επίπεδο χώρας οριζόντια από το αρμόδιο Υπουργείο- Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας μέσω του Προγράμματος Κάλυψη, του Προγράμματος Στέγαση και Εργασία προϋπολογισμού 20εκ., συμπεριλαμβανομένων σχημάτων αποτελούμενων από Δήμους και Φορείς της Περιφέρειας Θεσσαλίας συνολικού π/υ 1εκ. €.

4.2.6. ΣΠ5. Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες

4.2.6.1. Προτεραιότητα 6. Ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη περιοχών (ΕΤΠΑ)

Ειδικός Στόχος 5i - Ολοκληρωμένη ανάπτυξη στις αστικές περιοχές

Ειδική Σύσταση: Στην Ελλάδα εντοπίζονται σε Εθνικό και Περιφερειακό επίπεδο:

- Ελλείψεις στις δημόσιες συγκοινωνίες
- Καθυστερημένη μετάβαση στις βιώσιμες και καθαρές/ πράσινες μεταφορές
- Χαμηλά ποσοστά ανακύκλωσης αστικών αποβλήτων
- Αναποτελεσματική λειτουργία και διαχείριση στον τομέα των υδάτων
- Ανάγκη ενίσχυσης πράσινων υποδομών και επέκτασης πρασίνου
- Ανάγκη προώθησης ψηφιακής και πράσινης μετάβασης σε δημόσιο και επιχειρήσεις
- Περιθώρια βελτίωσης αποδοτικής χρήσης των πόρων στο δομημένο περιβάλλον
- Ανάγκη βελτίωσης μηχανισμών πρόληψης και αντιμετώπισης φυσικών κινδύνων

Στο Πρόγραμμα προβλέπεται η χρηματοδότηση δράσεων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ) στις πρωτεύουσες των Περιφερειακών Ενοτήτων της Θεσσαλίας, δηλαδή των αστικών κέντρων της Λάρισας, του Βόλου, των Τρίκαλων και της Καρδίτσας. Ως προς τις συνέργειες, στο πλαίσιο του ΤΑΑ πέρα από τις παρεμβάσεις οριζόντιου χαρακτήρα (Χωροταξία – Πολεοδομία) που αναφέρθηκαν παραπάνω χρηματοδοτούνται επίσης έργα που αφορούν τις έξυπνες πόλεις σε Λάρισα, Βόλο, Τρίκαλα, έργα ανάδειξης πολιτιστικών διαδρομών, καθώς και έργα στρατηγικών αστικών αναπλάσεων. Οι δράσεις της ΟΧΕ-ΒΑΑ λειτουργούν συμπληρωματικά με λοιπές δράσεις του προγράμματος, και ειδικότερα με τις δράσεις του Ειδικού Στόχου 4νι «Ενίσχυση πολιτισμού και βιώσιμου τουρισμού», καθώς και με τα Προγράμματα:

- Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή: μέσω δράσεων ενίσχυσης της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών σε αστικές περιοχές, και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης, δράσεων που αφορούν την προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε οικονομία καθαρών μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, δράσεων προώθησης της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, δράσεων βελτίωσης της πρόσβασης στην ύδρευση και τη βιώσιμη διαχείριση του νερού, και τέλος δράσεις στήριξης της μετάβασης στην κυκλική οικονομία.
- Ψηφιακός Μετασχηματισμός: μέσω δράσεων ψηφιακού μετασχηματισμού των ΟΤΑ και ψηφιοποίησης δημόσιων, φορέων.

Ειδικός Στόχος 5ii - Ολοκληρωμένη ανάπτυξη στις λοιπές, πλην αστικών, περιοχές

Ειδική Σύσταση: Δεν περιλαμβάνονται συγκεκριμένες επισημάνσεις για τον τομέα του τουρισμού και της τουριστικής προβολής. Παράλληλα, επισημαίνονται οι σημαντικές ανισότητες που παρατηρούνται μεταξύ Περιφερειών και αστικών - μη αστικών περιοχών.

Στο Πρόγραμμα προβλέπεται η χρηματοδότηση για την υλοποίηση ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων στις Βόρειες Σποράδες και στη Διαδρομή Πολιτισμού – Τουρισμού στη Θεσσαλία, καθώς και σε περιοχές με αναπτυξιακή υστέρηση, μείωση πληθυσμού και ύπαρξη σημαντικών εμποδίων ανάπτυξης. Επίσης, στο πλαίσιο του ΤΑΑ ενταγμένα έργα που αφορούν την προώθηση πολεοδομικών σχεδίων και την οριοθέτηση οικισμών, λειτουργούν σε συνέργεια με έργα προστασίας φυσικών περιοχών και χωρικής ανάπτυξης. Τα έργα αυτά δρουν σε συνέργεια και με Στρατηγικές ΟΧΕ καθώς ο καθορισμός χρήσεων γης συμβάλει στην επίτευξη των στόχων (των στρατηγικών). Οι δράσεις της ΟΧΕ λειτουργούν συμπληρωματικά με λοιπές δράσεις του Προγράμματος, και ειδικότερα με τις δράσεις του Ειδικού Στόχου 4νι «Ενίσχυση πολιτισμού και βιώσιμου τουρισμού», και τα Προγράμματα:

- Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή: μέσω δράσεων ενίσχυσης της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών σε αστικές περιοχές, και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης, δράσεων που αφορούν την προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε οικονομία καθαρών μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, δράσεων προώθησης της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, δράσεων βελτίωσης της πρόσβασης στην ύδρευση και τη βιώσιμη διαχείριση του νερού, και τέλος δράσεις στήριξης της μετάβασης στην κυκλική οικονομία.
- Ψηφιακός Μετασχηματισμός: μέσω δράσεων ψηφιακού μετασχηματισμού των ΟΤΑ και ψηφιοποίησης δημόσιων, φορέων

- LEADER, ειδικότερα ως προς τις δράσεις προστασίας και ανάδειξης της βιοποικιλότητας και των περιοχών NATURA.

4.3. Πρόοδος του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) - Συμβολή του Προγράμματος

4.3.1. Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ)

Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) συνιστά το στρατηγικό σχέδιο της Ελλάδας για τα θέματα του Κλίματος και της Ενέργειας και περιλαμβάνει έναν αναλυτικό οδικό χάρτη για την επίτευξη συγκεκριμένων ενεργειακών και κλιματικών στόχων έως το έτος 2030 και μακροπρόθεσμα έως το έτος 2050. Το ΕΣΕΚ κυρώθηκε αρχικά με την υπ’ αριθμ. 4/23.12.2019 Απόφαση του Κυβερνητικού Συμβουλίου Οικονομικής Πολιτικής (ΦΕΚ 4893/Β/31.12.2019) και καταρτίστηκε λαμβάνοντας υπόψη τους κεντρικούς Ευρωπαϊκούς στόχους που είχαν τεθεί στο πλαίσιο της Ενεργειακής Ένωσης, αλλά και τους στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ, φιλοδοξώντας να συμβάλει στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.

Τον Δεκέμβριο του 2024 κυρώθηκε το αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (Απόφαση 3/15.12.2024 του Κυβερνητικού Συμβουλίου Οικονομικής Πολιτικής – ΦΕΚ 6983/19.12.2024), σύμφωνα με την ενωσιακή υποχρέωση για επικαιροποίησή του, με ενσωμάτωση των συστάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (RE-PowerEU και Fit-for-55 στο πλαίσιο του Green Deal) και του Εθνικού Κλιματικού Νόμου (Ν.4936/2022), καθώς και των υπό τελική διαμόρφωση Οδηγιών για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και την ενεργειακή αποδοτικότητα.

Το αναθεωρημένο ΕΣΕΚ έχει καταρτισθεί με βασική αρχή την *ελαχιστοποίηση του κόστους της ενεργειακής μετάβασης για το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα*. Προσαρμοσμένο στα νέα δεδομένα που προέκυψαν τα τελευταία χρόνια και στις εξελίξεις που έχουν αλλάξει ριζικά την οικονομία και τις αγορές ενέργειας, εξυπηρετεί τρεις σκοπούς: α) εξηγεί τη γενική στρατηγική για το πώς θα επιτύχει η χώρα την κλιματική ουδετερότητα έως το έτος 2050, β) παρουσιάζει τις πολιτικές που θα διευκολύνουν στην επίτευξη του στόχου, με έμφαση το ενδιάμεσο στάδιο επίτευξης των στόχων το έτος 2030 και γ) ποσοτικοποιεί την πολιτική, δίνοντας έτσι μια εικόνα για τις κύριες τάσεις και τις τάξεις μεγέθους των διαφόρων μεταβλητών.

Η αναθεώρηση του ΕΣΕΚ ενσωματώνει πιο φιλόδοξους στόχους για την Ελλάδα, εστιάζοντας στην επιτάχυνση της μετάβασης σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την απολιγνιτοποίηση, την ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας και την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας μέχρι το 2050.

4.3.2. Πρόοδος προς την επίτευξη των στόχων του ΕΣΕΚ

Η πρόοδος της Ελλάδας ως προς την επίτευξη των κύριων στόχων του ΕΣΕΚ συνοψίζεται ως εξής:

- **Αύξηση της Συμμετοχής των ΑΠΕ στην Ενεργειακή Κατανάλωση:** Η Ελλάδα σημείωσε σημαντική πρόοδο στην ενσωμάτωση ΑΠΕ στην ηλεκτροπαραγωγή. Οι ΑΠΕ καλύπτουν περίπου το 35% της συνολικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, με το στόχο να φτάσουν το 70% έως το 2030. Προς αυτή την κατεύθυνση έχουν υλοποιηθεί μεγάλες επενδύσεις φωτοβολταϊκών και αιολικών πάρκων. Η ενσωμάτωση των ΑΠΕ εξακολουθεί να αντιμετωπίζει τεχνικές προκλήσεις, όπως η διαχείριση της ασταθούς παραγωγής από αιολικά και φωτοβολταϊκά συστήματα και η ανάγκη για συστήματα αποθήκευσης ενέργειας.
- **Μείωση Εκπομπών Αερίων του Θερμοκηπίου:** Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου στην Ελλάδα μειώνονται, αν και δεν έχει επιτευχθεί ακόμα ο στόχος της μείωσης κατά 55% έως το 2030. Η μείωση της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα, ειδικά από τον άνθρακα, με την απολιγνιτοποίηση του ενεργειακού τομέα αναμένεται να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο. Η πρόοδος προς την πλήρη απολιγνιτοποίηση και η αντικατάσταση του λιγνίτη με ΑΠΕ δεν έχει ολοκληρωθεί, και απαιτείται περαιτέρω αναβάθμιση των ενεργειακών υποδομών και της τεχνολογίας αποθήκευσης ενέργειας.
- **Βελτίωση Ενεργειακής Αποδοτικότητας:** Σημαντικά βήματα έχουν γίνει στην ενίσχυση της ενεργειακής αποδοτικότητας, κυρίως μέσω της ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων και της εφαρμογής συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας. Η ενεργειακή αναβάθμιση των δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων συνεχίζεται με στόχο την επίτευξη των στόχων της Ε.Ε. για το 2030.
- **Ηλεκτροκίνηση:** Η ηλεκτροκίνηση αναπτύσσεται, αλλά η χώρα εξακολουθεί να βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο σε σχέση με τις πιο προηγμένες ευρωπαϊκές χώρες. Ωστόσο, η Ελλάδα επενδύει στην ανάπτυξη υποδομών φόρτισης και κινήτρων για την αγορά ηλεκτρικών οχημάτων. Η ενίσχυση της υποδομής φόρτισης και οι φορολογικές ελαφρύνσεις για την αγορά ηλεκτρικών οχημάτων δείχνουν θετική πρόοδο.
- **Αναβάθμιση των Υποδομών Ενέργειας:** Ο τομέας της ηλεκτρικής ενέργειας αναπτύσσεται με ταχύτατους ρυθμούς, ενώ προγραμματίζονται και ολοκληρώνονται νέες διασυνδέσεις με άλλες χώρες (όπως και η διασύνδεση της Κρήτης με την ηπειρωτική Ελλάδα). Η προώθηση της διασύνδεσης του ηλεκτρικού δικτύου με

άλλες χώρες της Ε.Ε. και η ανάπτυξη συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας αποτελούν σημαντικά βήματα για την αναβάθμιση των ενεργειακών υποδομών. Η περαιτέρω ανάπτυξη υποδομών αποθήκευσης και η αντιμετώπιση της ανάγκης για ισχυρότερα και πιο ευέλικτα δίκτυα παραμένει σημαντική πρόκληση.

Συνοπτικά, η Ελλάδα έχει σημειώσει πρόοδο στους περισσότερους τομείς του ΕΣΕΚ, αλλά η επίτευξη των φιλόδοξων στόχων για το 2030 απαιτεί επιτάχυνση των δράσεων και περαιτέρω επενδύσεις. Οι κύριες προκλήσεις περιλαμβάνουν την πλήρη απολιγνιτοποίηση, την ανάπτυξη υποδομών αποθήκευσης ενέργειας, την ενίσχυση της ηλεκτροκίνησης και τη διασφάλιση της ενεργειακής αποδοτικότητας σε όλη τη χώρα. Συμπερασματικά, η Ελλάδα προχωρά σε ικανοποιητικό ρυθμό, αλλά η πλήρης επίτευξη των στόχων του ΕΣΕΚ θα απαιτήσει συνεχείς προσπάθειες, στρατηγικές και μέτρα για την ενίσχυση των βιώσιμων ενεργειακών υποδομών και την περαιτέρω βελτίωση των τεχνολογιών στον τομέα της ενέργειας και του κλίματος.

4.3.3. Συμβολή του Προγράμματος ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2021-2027 στους Στόχους του ΕΣΕΚ

Βασικό εργαλείο για την υποστήριξη των προσδοκώμενων επενδύσεων του ΕΣΕΚ, τουλάχιστον σε συγκεκριμένες κατηγορίες επενδυτικών παρεμβάσεων, συνεχίζει να αποτελεί η προγραμματική περίοδος 2021-2027, μέσω των επιμέρους Προγραμμάτων της, στο πλαίσιο των οποίων χρηματοδοτούνται έργα του τομέα της ενέργειας και της κλιματικής αλλαγής τα οποία εντάσσονται, κατά κανόνα, στον Στόχο Πολιτικής 2.

Στο πλαίσιο του **Στόχου Πολιτικής 2**, το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027 συνεισφέρει στους στόχους του ΕΣΕΚ, κυρίως μέσω των παρακάτω Ειδικών Στόχων του:

▣ ΕΣ2.1. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Μέσω του Ειδικού Στόχου 2.1 αναμένεται η βελτίωση των ενεργειακών προδιαγραφών των κτιρίων, με ταυτόχρονη εξασφάλιση της προσαρμογής του κτιριακού αποθέματος της Περιφέρειας στις νέες κλιματικές συνθήκες. Για αυτόν τον ειδικό στόχο προωθείται η χρηματοδότηση της ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων του δημόσιου τομέα, που παρότι ξεκίνησε στην περίοδο 2014-2020 συνεχίζει να καταγράφει υψηλές ανάγκες, καθώς υπάρχει σημαντικός αριθμός δημοσίων κτιρίων στη Θεσσαλία που χρήζουν ενεργειακής αναβάθμισης. Ο ΕΣ βρίσκεται σε συμφωνία με κατευθύνσεις και προωθεί στόχους πολλών στρατηγικών και επιχειρησιακών σχεδίων Ευρωπαϊκής και εθνικής κλίμακας, μεταξύ αυτών και οι στόχοι του ΕΣΕΚ, καθώς η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των δημόσιων κτιρίων αποτελεί μία από τις προτεραιότητες του ΕΣΕΚ.

Για την επίτευξη των παραπάνω χρηματοδοτείται η δράση «**Ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων**», προϋπολογισμού **21,0 εκ. € (ΔΔ)**, η οποία αφορά στην αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων της Θεσσαλίας, συμπεριλαμβανομένης δυναμικά ενσωμάτωσης ΑΠΕ. Στόχος της δράσης είναι να βελτιωθεί η ενεργειακή απόδοση των κτιρίων σύμφωνα με τον Κ.Εν.Α.Κ. Ενδεικτικά κτίρια που εμπίπτουν στη δράση είναι υποδομές εκπαίδευσης και δημόσιας υγείας, κτίρια διοίκησης, δικαστήρια, σωφρονιστικά ιδρύματα κ.α. εξαιρουμένων των εμβληματικών κτιρίων της Κεντρικής Διοίκησης που χρηματοδοτούνται από το «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή 2021-2027». Εστιάζοντας στην αποτελεσματικότητα της παρέμβασης, προτεραιότητα δίνεται στην ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων με χαμηλή ενεργειακή κλάση και υψηλή κατανάλωση ενέργειας μέσω της υιοθέτησης ενεργειακά αποδοτικών συστημάτων για ψύξη και θέρμανση χώρων και την παραγωγή ζεστού νερού χρήσης, καθώς και τεχνολογιών εξοικονόμησης ενέργειας. Στο πλαίσιο παρεμβάσεων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης, προτεραιότητα θα δοθεί στη μεγαλύτερη δυνατή αξιοποίηση ΑΠΕ.

Μέχρι 31.12.24, έχουν ενταχθεί και υλοποιούνται 33 μεταφερόμενα έργα (π/υ ΔΔ 26,7 εκ. €), με στόχο την ενεργειακή αναβάθμιση 80.688,14 m², για την υλοποίηση των οποίων προτείνεται στο πλαίσιο της παρούσας επανεξέτασης η αύξηση του π/υ της δράσης κατά 4 εκ. €. Στόχος είναι η ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων συνολικά 65.790 m², με αναμενόμενη μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας κατά 40% (από 22.368 σε 13.421 MWh/έτος) και αντίστοιχη μείωση των εκτιμώμενων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (από 11.207 σε 6.723.95 τόνους ισοδύναμου CO₂/έτος).

Η ανωτέρω δράση συμβάλλει στον Στόχο 4 “Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης” του ΕΣΕΚ και ειδικότερα στην Προτεραιότητα Πολιτικής ΠΠ4.1. “Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημοσίων κτηρίων και υποδειγματικός ρόλος δημοσίου τομέα”.

▣ ΕΣ2.2. Προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σύμφωνα με την οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΕΕ) 2018/2001 συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων βιωσιμότητας που καθορίζονται σ’ αυτήν

Μέσω του Ειδικού Στόχου 2.2 το Πρόγραμμα επιδιώκει την προώθηση των ΑΠΕ στις κτιριακές ή και άλλες υποδομές του δημόσιου τομέα. Οι κλιματικές συνθήκες της χώρας παρέχουν μεγάλες δυνατότητες παραγωγής Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ). Πάγια επιδίωξη σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο είναι η περαιτέρω ενίσχυση της συμμετοχής των ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας ώστε να εξασφαλίζεται η ενεργειακή αυτάρκεια της χώρας καθώς και η μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της παραγωγής και κατανάλωσης ενέργειας. Ο ΕΣ προωθεί το στόχο του ΕΣΕΚ και του Εθνικού Προγράμματος Ελέγχου της

Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης και Σχεδίων Ποιότητας Αέρα (ΑQP), περί ενίσχυσης της ενεργειακής αυτάρκειας της χώρας μέσω της διαφοροποίησης των πηγών ενέργειας και της αύξησης της συμμετοχής των ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας τουλάχιστον στο 35%.

Για την συμβολή στην ικανοποίηση των αναγκών του συγκεκριμένου τομέα, προβλέπεται η δράση «**Ενσωμάτωση ΑΠΕ σε κτίρια, εγκαταστάσεις και υποδομές δημόσιου τομέα**» προϋπολογισμού 7,1 εκ. € (ΔΔ), ο οποίος, όπως αναλύεται στο κεφάλαιο 5, προτείνεται να διαμορφωθεί στα 3,9 εκ. €. Η Δράση αφορά στην παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ, αποκλειστικά για την κάλυψη των αναγκών τους, σε: Δημόσια κτίρια, εγκαταστάσεις και υποδομές του δημόσιου τομέα (όπως κτίριο διοίκησης, εκπαίδευσης κ.α., εγκαταστάσεις πόσιμου Ύδατος, επιβατικοί σταθμοί, λιμενικές υποδομές κλπ.), στα οποία δεν θα υλοποιηθούν έργα Ενεργειακής Αναβάθμισης σύμφωνα με τον ΚΕΝΑΚ, αλλά θα εγκατασταθούν μόνο συστήματα ΑΠΕ για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών τους σύμφωνα με τις μελέτες τους. Τα είδη των παρεμβάσεων ΑΠΕ δύνανται να είναι Φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις, Κεντρικά ηλιοθερμικά συστήματα παραγωγής θερμού νερού (π.χ. ηλιακά πάνελ ή άλλου τύπου ηλιακοί συλλέκτες), Συστήματα εκμετάλλευσης αβαθούς γεωθερμίας, Κατασκευή εγκατάστασης ταυτόχρονης παραγωγής ηλεκτρικής και θερμικής ενέργειας προερχόμενων εξ ολοκλήρου από ΑΠΕ υψηλής αποδοτικότητας και εκμετάλλευσης για παραγωγή ψύξης. Από την υλοποίηση της δράσης, η οποία δεν είχε ενεργοποιηθεί ως 31/12/2024, εκτιμάται ότι ο συνολικός αριθμός της εγκατεστημένης ισχύος (MW) των νέων Φωτοβολταϊκών Συστημάτων (Φ/Β) που θα εγκατασταθούν σε δημόσια κτίρια θα ανέλθει σε 3,55 MW.

Η ανωτέρω δράση συμβάλλει στον **Στόχο 2 “Διείσδυση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ)” του ΕΣΕΚ** και ειδικότερα στην **Προτεραιότητα Πολιτικής ΠΠ2.6. “Διασφάλιση συμμετοχής ΑΠΕ στην κάλυψη ενεργειακών αναγκών στον κτηριακό τομέα -προσαρμογές στον κτηριοδομικό κανονισμό - προώθηση του διαμοιρασμού ενέργειας”** και στην **Προτεραιότητα Πολιτικής ΠΠ2.7. “Προώθηση της χρήσης συστημάτων ΑΠΕ για κάλυψη θερμικών και ψυκτικών αναγκών”**.

■ ΕΣ2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα

Η κλιματική αλλαγή είναι ένας από τους κυριότερους παράγοντες πίεσης στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, με σημαντικές περιβαλλοντικές και οικονομικές επιπτώσεις για τη Θεσσαλία. Οι σημαντικότεροι κίνδυνοι, στην πρόληψη των οποίων και τη μείωση δυσμενών επιπτώσεων θα συμβάλει το Πρόγραμμα μέσω του συγκεκριμένου ΕΣ, αφορούν σε πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές, ακραία καιρικά φαινόμενα, διάβρωση των ακτών αλλά και κατολισθήσεις. Οι δράσεις του ΕΣ βρίσκονται σε συμφωνία με τον αντίστοιχο ΣΠ του ΕΣΠΑ 2021-2027 και τις κατευθύνσεις και τις προτεραιότητες της Εθνικής Στρατηγικής Διαχείρισης Κινδύνων, της Εθνικής Στρατηγικής Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή, αλλά και του Περιφερειακού Σχεδίου Θεσσαλίας για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ) και της Στρατηγικής για τα Δάση για την πρόληψη και αντιμετώπιση κινδύνων και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε καταστροφές. Με βάση τα παραπάνω προτείνονται μια σειρά δράσεων που θα βελτιώσουν την ικανότητα πρόληψης και αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, αλλά και άλλων φυσικών καταστροφών. Οι δράσεις αυτές θα πραγματοποιούνται μέσω μιας οικοσυστημικής προσέγγισης, η οποία θα λαμβάνει υπόψη τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ του ανθρώπινου παράγοντα και του περιβάλλοντος με σκοπό την αρμονική συνύπαρξη τους και την επίτευξη μιας ανάπτυξης με κυρίαρχο συστατικό της την προστασία του περιβάλλοντος. Οι παρεμβάσεις έχουν τοπικό χαρακτήρα και συνεπικουρούν αυτές που προβλέπονται στην Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή. Στο πλαίσιο αυτό ενισχύονται οι εξής κατηγορίες δράσεων αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής:

- **Επιχειρησιακά σχέδια εντοπισμού ευάλωτων δημοσίων υποδομών έναντι φυσικών καταστροφών, προϋπολογισμού 0,5 εκ. € (ΔΔ)**, ο οποίος, λόγω της αυξημένης αναγκαιότητας αντιπλημμυρικής προστασίας και προστασίας από φυσικές καταστροφές στη Θεσσαλία, στην παρούσα επανεξέταση προτείνεται να ανέλθει στα 2,8 εκ. €, όπως αναλύεται στο επόμενο κεφάλαιο (κεφάλαιο 5). Τα επιχειρησιακά σχέδια θα προσδιορίσουν το φυσικό αντικείμενο και τις προδιαγραφές των αντίστοιχων έργων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του ίδιου Ειδικού Στόχου.
- **Αντιπλημμυρική προστασία οικισμών με έργα τοπικής σημασίας και λοιπές δράσεις σύμφωνα με το Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας, προϋπολογισμού 5,0 εκ. € (ΔΔ)**, ο οποίος, λόγω της αυξημένης αναγκαιότητας αντιπλημμυρικής προστασίας στη Θεσσαλία, στην παρούσα επανεξέταση προτείνεται να διπλασιαστεί, όπως αναλύεται στο κεφάλαιο 5. Στόχος της δράσης είναι η ενίσχυση της ανθεκτικότητας οικισμών της Περιφέρειας Θεσσαλίας σε πλημμυρικά φαινόμενα που προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή. Η δράση έρχεται σε συμφωνία με το Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας στο πλαίσιο εναρμόνισης της εθνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2007/60/ΕΚ. Με την

προτεινόμενη αύξηση π/υ η δράση στοχεύει στην κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων μήκος άνω των 12 χλμ

- **Εξοπλισμοί πολιτικής προστασίας σε τοπικό επίπεδο**, προϋπολογισμού 3,0 εκ. € (ΔΔ), ο οποίος, όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο 5, προτείνεται να αυξηθεί στα **9 εκ. €**. Ο εξοπλισμός που θα χρηματοδοτηθεί θα είναι μέρος της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κλιματική Αλλαγή, σε συμφωνία με τα προβλεπόμενα στο Εθνικό Σχέδιο για την Κλιματική Αλλαγή και το σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ». Το Πρόγραμμα επικεντρώνεται σε μηχανολογικό εξοπλισμό και χωματουργικά μηχανήματα μικρού προϋπολογισμού για την αντιμετώπιση/περιορισμό των επιπτώσεων των σχετιζόμενων με το κλίμα φυσικών κινδύνων (π.χ. πυρκαγιές, πλημμύρες, ακραία καιρικά φαινόμενα), ενώ στο πλαίσιο της παρούσας επανεξέτασης προτείνεται η αύξηση του π/υ κατά 6 εκ. €.
- **Μέτρα για την αντιμετώπιση της διάβρωσης των ακτών**, προϋπολογισμού 2,0 εκ. € (ΔΔ), ο οποίος, όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο 5, προτείνεται να μειωθεί στο **1 εκ. €**. Η δράση αφορά στα μέτρα προτεραιότητας του Περιφερειακού Σχεδίου για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠΕΣΚΑ) στον τομέα της διάβρωσης των ακτών, όπως περιλαμβάνονται σε αυτό (δημιουργία ακτολογίου, καθορισμός ζωνών επικινδυνότητας ανάλογα με το χαρακτήρα κάθε παράκτιας περιοχής της Περιφέρειας, εκπόνηση μελέτης εκτίμησης της τρωτότητας, των κινδύνων και των επιπτώσεων της κλιματικής μεταβολής στις παράκτιες περιοχές και θέσπιση ενός μηχανισμού συνεχούς παρακολούθησης των παράκτιων περιοχών). Στο πλαίσιο της παρούσας επανεξέτασης στην κατηγορία δράσης αυτή προγραμματίζεται και η υλοποίηση έργων για την αντιμετώπιση της διάβρωσης των ακτών και όχι μόνο μελετών.
- **Προστασία οικισμών από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, όπως φωτιές, με παρεμβάσεις σε περιαστικές δασικές εκτάσεις (καθαρισμοί, αντιπυρικές ζώνες, κλπ.)**, προϋπολογισμού 4,0 εκ. € (ΔΔ), ο οποίος, όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο 5, προτείνεται να μειωθεί στα **2,8 εκ. €**. Η δράση αφορά στην προστασία οικισμών από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και κυρίως από δασικές πυρκαγιές. Οι παρεμβάσεις που προβλέπονται αφορούν σε περιαστικές δασικές εκτάσεις με καθαρισμούς των εδαφών, δενδροφυτεύσεις – αναδασώσεις, χάραξη αντιπυρικών ζωνών, εγκατάσταση συστημάτων ή και εξοπλισμό παρακολούθησης και πυρόσβεσης, μεταξύ άλλων. Επιπλέον και σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, περιλαμβάνονται και δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού.
- **Έργα και μελέτες προστασίας οικισμών από κατολισθήσεις**, προϋπολογισμού 4,5 εκ. € (ΔΔ), ο οποίος, όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο 5, προτείνεται να αυξηθεί στα 5 εκ. € στη νέα προτεραιότητα 2Α στον ΕΣ 2.5. Η δράση αφορά στην υλοποίηση έργων και παρεμβάσεων όπως τεχνικά έργα αντιστήριξης, τοποθέτηση πλεγμάτων προστασίας κ.ά

Ο ωφελούμενος πληθυσμός από την υλοποίηση των δράσεων είναι το σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας, ήτοι 688.255 άτομα σύμφωνα με την απογραφή του 2021, εκ των οποίων το 80% αποτελεί πληθυσμό πεδινών περιοχών που κινδυνεύουν από πλημμύρες και το 20% πληθυσμό ορεινών & ημιορεινών περιοχών που κινδυνεύουν από δασικές πυρκαγιές και θα ωφεληθούν συνολικά από τον εξοπλισμό πολιτικής προστασίας που θα καλύπτει τις ανάγκες όλης της περιφέρειας. Μέχρι 31.12.2024 δεν έχουν ενταχθεί έργα, έχει ωστόσο προγραμματισθεί η έκδοση προσκλήσεων για τα επιχειρησιακά σχέδια, τις κατολισθήσεις και την πυροπροστασία.

Οι ανωτέρω δράσεις συμβάλλουν στον **Στόχο 1 “Κλιματική αλλαγή, εκπομπές και απορροφήσεις αερίων του θερμοκηπίου” του ΕΣΕΚ** και ειδικότερα στην **Προτεραιότητα Πολιτικής ΠΠ1.5 “Αύξηση απορροφήσεων στον τομέα LULUCF (Land Use, Land use Change and Forestry)”**, καθώς και στον **Στόχο 8 “Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή στο πλαίσιο υλοποίησης του ΕΣΕΚ”**.

- **RSO2.7. Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης**

Μέσω του Ειδικού Στόχου επιδιώκεται η συμβολή στην αντιμετώπιση ζητημάτων ρύπανσης, έλλειψης περιβαλλοντικών υποδομών, έλλειψης πρασίνου και ελεύθερων χώρων στα οικιστικά κέντρα της Θεσσαλίας. Προβλέπονται παρεμβάσεις ενίσχυσης των πράσινων και μπλε υποδομών και της βιοποικιλότητας στο αστικό περιβάλλον, που στοχεύουν στην αύξηση των ελεύθερων χώρων πρασίνου, στη μείωση της ατμοσφαιρικής

ρύπανσης και του θορύβου, στην προσαρμογή των οικισμών στην κλιματική αλλαγή και, συνεπώς, στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων σε αστικές περιοχές εκτός αυτών όπου θα υλοποιηθεί Ολοκληρωμένο Σχέδιο ΒΑΑ. Για την επίτευξη των παραπάνω χρηματοδοτείται η δράση:

- **Αστικές περιβαλλοντικές παρεμβάσεις σε οικισμούς με επικέντρωση σε Πράσινες και Μπλε υποδομές**, προϋπολογισμού 10,7 εκ. € (ΔΔ), ο οποίος, όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο 5, προτείνεται να μειωθεί στα **7,5 εκ. €**. Η δράση αφορά στη δημιουργία – αναβάθμιση κοινοχρήστων χώρων που περιλαμβάνουν σημαντική έκταση πρασίνου ή και υδάτινων στοιχείων στα οικιστικά κέντρα της Περιφέρειας, εξαιρουμένων των περιοχών στις οποίες θα υλοποιηθούν Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ). Οι πράσινες και μπλε υποδομές παρέχουν στους οικισμούς σημαντικές υπηρεσίες προς τα τοπικά οικοσυστήματα και είναι σημαντικές παρεμβάσεις μετριασμού των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, μέσω της ρύθμισης της θερμοκρασίας και της μείωσής της σε συνθήκες καύσωνα, της ενίσχυσης της βιοποικιλότητας με τη διατήρηση οικολογικών στοιχείων του τοπίου και τη φιλοξενία διαφόρων ειδών πανίδας, της παροχή χώρων αναψυχής στους κατοίκους, η συγκράτηση των υδάτων και ο καθαρισμός του αέρα, κ.α.. Η δράση στοχεύει στην δημιουργία πράσινων υποδομών έκτασης περίπου 17 εκταρίων (170 στρέμματα).

Μέχρι 31.12.2024 δεν έχουν ενταχθεί έργα, έχει ωστόσο προγραμματισθεί η έκδοση πρόσκλησης.

Η ανωτέρω δράση συμβάλλει στον **Στόχο 1 “Κλιματική αλλαγή, εκπομπές και απορροφήσεις αερίων του θερμοκηπίου” του ΕΣΕΚ** και ειδικότερα στην **Προτεραιότητα Πολιτικής ΠΠ1.8 “Αστικές βιοκλιματικές αναπλάσεις και έξυπνες πόλεις”**.

Πέραν του Στόχου Πολιτικής 2, δράσεις που σχετίζονται με την ενέργεια και το κλίμα και συνεισφέρουν στο ΕΣΕΚ χρηματοδοτούνται και μέσω του **Στόχου Πολιτικής 5** του Προγράμματος Θεσσαλία 2021 – 2027 και, ειδικότερα, στο πλαίσιο των ειδικών στόχων:

- **RSO5.1. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές**

Με τον Ειδικό Στόχο επιδιώκεται η ανάδειξη ή η δημιουργία νέων ευκαιριών βελτίωσης της ποιότητας ζωής, των υπηρεσιών και της απασχόλησης στα αστικά κέντρα της Περιφέρειας. Οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στον αστικό χώρο βασίζονται στην ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών μιας αστικής περιοχής που μπορούν να λειτουργήσουν ως καταλύτες της αναπτυξιακής διαδικασίας, μέσα από την αναβάθμιση του αστικού χώρου και την ανάδειξη νέων επιχειρηματικών ευκαιριών. Παρεμβάσεις στο πλαίσιο Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, που σχεδιάζονται με μακροπρόθεσμο όραμα και αρχές βιώσιμης ανάπτυξης, θα συνεισφέρουν σημαντικά στην αναβάθμιση των πόλεων με όρους βιώσιμης ανάπτυξης. Οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις θα μεριμνήσουν ιδιαίτερα για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων και της κλιματικής αλλαγής και την αύξηση της κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανθεκτικότητας. Ο ειδικός στόχος επιδιώκει το σχεδιασμό και την υλοποίηση Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) στις τέσσερις πρωτεύουσες των Περιφερειακών Ενοτήτων της Θεσσαλίας: Λάρισα, Βόλο, Τρίκαλα και Καρδίτσα. Στο πλαίσιο αυτό ενισχύονται οι εξής κατηγορίες δράσεων:

- **Δράσεις Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ) στις πρωτεύουσες των Περιφερειακών Ενοτήτων της Θεσσαλίας**, προϋπολογισμού 71,65 εκ. € (ΔΔ), ο οποίος, όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο 5, προτείνεται να μειωθεί στα **67,6 εκ. €**. Οι δράσεις θα προκύψουν από Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης των αστικών συγκεντρώσεων της Λάρισας, του Βόλου, των Τρικάλων και της Καρδίτσας. Οι δράσεις σχεδιάζονται τοπικά και αντιμετωπίζουν σύνθετα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, αξιοποιώντας ευκαιρίες ή δυνατότητες του αστικού ιστού, της πολιτιστικής κληρονομιάς, του ανθρώπινου δυναμικού, ή ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των πόλεων για την ολοκληρωμένων και βιώσιμων λύσεων με σημαντικό αναπτυξιακό αποτύπωμα. Όσον αφορά στον τομέα της ενέργειας και της κλιματικής αλλαγής, σημειώνεται ότι οι παρεμβάσεις προώθησης καθαρών αστικών δημόσιων μεταφορών καθώς και ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτιρίων, αποτελούν προτεραιότητα. Ενδεικτικά, στα Πεδία Παρέμβασης **045**. “Ανακαίνιση για ενεργειακή απόδοση ή μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε δημόσια υποδομή, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης” και **043**. «Κατασκευή νέων ενεργειακά αποδοτικών κτιρίων» κατανέμονται **16,4 εκ. € (ΔΔ)** από το συνολικό προϋπολογισμό του ΕΣ

- **RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών**

Μια σειρά από περιοχές διαθέτουν ιδιαίτερα παραγωγικά, περιβαλλοντικά, κοινωνικά ή πολιτισμικά

χαρακτηριστικά, τα οποία μπορούν να αναδείξουν σημαντικές αναπτυξιακές ευκαιρίες εάν αξιοποιηθούν στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης με κεντρικό άξονα την ποιότητα, τη μοναδικότητα και τη στήριξη στις τοπικές δυνάμεις και πρωτοβουλίες. Προς αυτή την κατεύθυνση, ο Ειδικός Στόχος περιλαμβάνει τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ), οι οποίες ξεκίνησαν στην Π.Π. 2014-2020 στο ΠΕΠ Θεσσαλίας και αφορούν (α) στις νήσους των Βορείων Σποράδων και (β) στη χωρική διαδρομή Πολιτισμού – Τουρισμού, οι οποίες επικαιροποιούνται ώστε να συμβάλλουν περισσότερο στην ανάπτυξη των περιοχών που αφορούν. Επίσης, περιλαμβάνει και νέες ΟΧΕ που θα αναδειχθούν βάσει των χαρακτηριστικών των περιοχών τους, ώστε να αποδοθεί ολοκληρωμένο αποτέλεσμα σε αυτές. Για το σύνολο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων θα ληφθεί ειδική μέριμνα για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων και της κλιματικής αλλαγής και την αύξηση της κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανθεκτικότητας. Στο πλαίσιο αυτό ενισχύονται οι ακόλουθες κατηγορίες δράσεων:

- **Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις στην περιοχή των Βορείων Σποράδων και στη Διαδρομή Πολιτισμού – Τουρισμού στη Θεσσαλία**, με προϋπολογισμό 15,0 εκ. € (ΔΔ), ο οποίος, όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο 5, προτείνεται να μειωθεί στα **9,7 εκ. €**. Οι σχετικές δράσεις προέρχονται από την επικαιροποίηση των αντίστοιχων Στρατηγικών ΟΧΕ της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020 στο πλαίσιο του ΠΕΠ Θεσσαλίας.
- **Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις σε περιοχές που καταγράφουν αναπτυξιακή υστέρηση, μείωση πληθυσμού και ύπαρξη σημαντικών εμποδίων ανάπτυξης**, με προϋπολογισμό 12,5 εκ. € (ΔΔ), ο οποίος, όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο 5, προτείνεται να μειωθεί στα 8,15 εκ. €. Μεταξύ αυτών προτεραιότητα δίνεται στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές και στις λειτουργικές περιοχές αστικού και αγροτικού χώρου, καθώς και σε περιοχές που διαθέτουν αξιόλογους φυσικούς/ πολιτιστικούς πόρους με δυνατότητες αξιοποίησης, στοχεύοντας στην ανάπτυξη θέσεων εργασίας.

Οι ανωτέρω δράσεις των Ειδικών Στόχων 5.1 & 5.2 συμβάλλουν στον **Στόχο 1 “Κλιματική αλλαγή, εκπομπές και απορροφήσεις αερίων του θερμοκηπίου” του ΕΣΕΚ** και ειδικότερα στις Προτεραιότητες Πολιτικής ΠΠ1.3 “Δράσεις για τη μείωση εκπομπών στον τομέα των μεταφορών” και ΠΠ1.8 “Αστικές βιοκλιματικές αναπλάσεις και έξυπνες πόλεις”, στον **Στόχο 4 “Κλιματική αλλαγή, εκπομπές και απορροφήσεις αερίων του θερμοκηπίου” του ΕΣΕΚ** και ειδικότερα στην Προτεραιότητα Πολιτικής ΠΠ4.1. “Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημοσίων κτηρίων και υποδειγματικός ρόλος δημοσίου τομέα”, καθώς και στον **Στόχο 8 “Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή στο πλαίσιο υλοποίησης του ΕΣΕΚ”**.

4.4. Πρόσδος εφαρμογής των αρχών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων - Συμβολή του Προγράμματος

Το εγκεκριμένο Πρόγραμμα “Θεσσαλία” 2021-2027, μέσω των επιλεγμένων Ειδικών Στόχων³³ της Προτεραιότητας 4B: Δράσεις ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής και αντιμετώπισης της φτώχειας (ΕΚΤ+), ικανοποιεί τον Στόχο Πολιτικής 4 της νέας πολιτικής συνοχής της ΕΕ για “Μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων” και χρηματοδοτεί παρεμβάσεις που εξυπηρετούν και συμβάλλουν στην εφαρμογή των αρχών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Μέσω του σχεδιασμού και της ενεργοποίησης/υλοποίησης δράσεων και παρεμβάσεων ανά επιλεγμένο ειδικό στόχο της Προτεραιότητας 4α διαφαίνεται πως το Πρόγραμμα ανταποκρίνεται **αρχικά σε επίπεδο σχεδιασμού** στις βασικές προκλήσεις – Απασχόληση και Αγορά Εργασίας, Φτώχεια και Κοινωνική Ένταξη – Ενίσχυση της Κοινωνικής Προστασίας - που τίθενται στο Παράρτημα 14 της συνοδευτικής Έκθεσης Συστάσεων της Επιτροπής για την Ελλάδα³⁴ στον τομέα της απασχόλησης, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής πολιτικής, βάσει του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Η Περιφέρεια Θεσσαλίας παρουσιάζει σχετικά καλούς δείκτες που σχετίζονται με την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας, ειδικότερα:

Πίνακας 10: Στόχοι Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων Ελλάδα, Περιφέρεια Θεσσαλίας

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΠΡΟΣΦΑΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (Χώρα)	Περιφέρεια Θεσσαλίας	ΣΤΟΧΟΣ / ΕΠΙΤΕΥΞΗ 2030 (Χώρα)
Απασχόληση (%)	67,4 (2023)	58% (2023)	Τουλάχιστον το 71 % του πληθυσμού ηλικίας 20 έως 64 ετών θα πρέπει να εργάζεται το 2030 (σε σχέση με 61,1% το 2020)
Εκπαίδευση Ενηλίκων (%)	15,1 (2022)	-	Τουλάχιστον το 40% όλων των ενηλίκων θα πρέπει συμμετέχει σε προγράμματα εκπαίδευσης, κατάρτισης και μάθησης κάθε χρόνο το 2030 (σε σχέση με 16% το 2016)

Μείωση Ποσοστού ατόμων σε κίνδυνο Φτώχειας & Κοινωνικού Αποκλεισμού	-401 (χιλιάδες) (2023)	24,7%	Ο αριθμός των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού θα πρέπει να μειωθεί έως το 2030 κατά τουλάχιστον 7,3% (από 29% το 2019 σε 21,7% το 2030-860.000 άτομα)
--	---------------------------	-------	---

Απασχόληση και Αγορά Εργασίας: Στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο³⁵ εντοπίζεται η πρόοδος που έχει επιτευχθεί για τη μείωση της ανεργίας στην Χώρα, ωστόσο αναδεικνύονται και τα χαμηλά ποσοστά συμμετοχής ευάλωτων ομάδων πληθυσμού στη αγορά εργασίας, κυρίως λόγω των εμποδίων που αντιμετωπίζουν (νέοι, γυναίκες και άτομα με αναπηρία). Η Περιφέρεια Θεσσαλίας έχει καλές επιδόσεις στους δείκτες ανεργίας, βλέπε ενότητα 4.1, με σημαντική τάση αποκλιμάκωσης. Ωστόσο, **η Θεσσαλία είναι μεταξύ των Περιφερειών στις οποίες πάνω από το 50 % των νέων (ηλικίας 30-34 ετών) έχει ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ ο εθνικός μέσος όρος είναι 45,1 %, ποσοστό ελαφρώς υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (43,9 %) το 2023.** Παρά τις πρόσφατες αυξήσεις του ποσοστού απασχόλησης, η πρόσβαση στην εργασία ή την κατάρτιση εξακολουθεί να παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες για τους μακροχρόνια ανέργους, τα άτομα με αναπηρία, τα νέα άτομα και τις γυναίκες. **Σε συνδυασμό με τα χαμηλά ποσοστά συμμετοχής των ενηλίκων στην εκπαίδευση σε επίπεδο χώρας 15,1% το 2022 έναντι 39,5% στην ΕΕ-27³⁶.**

Σήμερα στην Θεσσαλία δραστηριοποιούνται 144 εγγεγραμμένοι φορείς κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας (στοιχεία 23/07/2024) στο γενικό μητρώο φορέων ΚΑΛΟ, τρίτη μεγαλύτερη συγκέντρωση σε επίπεδο Περιφερειών μετά την Αττική και την Κεντρική Μακεδονία. Ως προς το ποσοστό συμμετοχής επί του συνολικού κύκλου εργασιών των Φορέων ΚΑΛΟ της χώρας η Θεσσαλία παρουσιάζει αύξηση από 4% το 2020 σε 5% το έτος 2021³⁷.

Το πρόγραμμα στοχεύει στη στήριξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, της αυτοαπασχόλησης και της ανάπτυξης δεξιοτήτων των εργαζομένων, με επικέντρωση στις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες πληθυσμού των ΟΧΕ και στόχευση στους τομείς έξυπνης εξειδίκευσης και «πράσινης» Ευρώπης, αλλά και προώθησης στην απασχόληση με δράσεις σε ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες γυναίκες, ΑμεΑ, αποφυλακισμένοι, ΡΟΜΑ, υπηκόους τρίτων χωρών. Οι δράσεις ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά³⁸, στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας, συνάδουν με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, ενώ εμπίπτουν στις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα για τα Κοινωνικά Δικαιώματα. **Οι δράσεις προσφέρουν τη δυνατότητα βελτίωσης του ζητήματος περιθωριοποίησης των Ρομά, σε εθνικό επίπεδο, καθώς η Θεσσαλία διαθέτει τον 3^ο μεγαλύτερο πληθυσμό Ρομά στην Ελλάδα (14%) επί του συνολικού πληθυσμού ΡΟΜΑ στην Ελλάδα, μετά την Αττική και την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη³⁹.** Επίσης οι ολοκληρωμένες δράσεις κοινωνικής ένταξης Υπηκόων τρίτων χωρών για διευκόλυνση πρόσβασης στην εργασία, συνάδουν με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και δύνανται να συμβάλλουν στην προώθηση της συμμετοχή τους, μειώνοντας τα σχετικά χαμηλά περιφερειακά ποσοστά ανεργίας της ομάδας-στόχου (περίπου 4,2% των εγγεγραμμένων ανέργων υπηκόων τρίτων χωρών της χώρας εντοπίζεται στη Θεσσαλία (βάσει στοιχείων του Α' Εξαμήνου 2023 της ΔΥΠΑ). Στις δράσεις ένταξης, θα μπορούσε να δοθεί έμφαση στους τομείς που εντοπίζονται ελλείψεις ανθρώπινου δυναμικού, σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές συστάσεις (όπως η γεωργία, ο τουρισμός και η κατασκευή).

Φτώχεια και Κοινωνική Ένταξη: Ως προς τον κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού⁴⁰, το 2019 η Θεσσαλία παρουσίαζε 28,3%, ενώ μέχρι το 2023 έχει σημειωθεί σαφής μείωση, καθώς ανέρχεται σε 24,7%. Παρόλα αυτά, **η επίδοση της Θεσσαλίας στον συγκεκριμένο δείκτη το 2023 είναι κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (26,1%) και πάνω από τον μέσο όρο στην ΕΕ-27 (21,6%).**

Στο εγκεκριμένο Πρόγραμμα, περιλαμβάνονται δράσεις υποστήριξης των δομών ηλικιωμένων που εναρμονίζονται με τις κατευθυντήριες αρχές για την ενεργό γήρανση, που εναρμονίζονται με τις Ευρωπαϊκές Συστάσεις για το σεβασμό των Κοινωνικών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Παράλληλα, διατηρείται το δίκτυο των Κέντρων Κοινότητας και συνεχίζεται η υποστήριξη της λειτουργίας των ΚΗΦΗ. Σημειώνεται ότι η λειτουργία και συγχρηματοδότηση των Κέντρων Κοινότητας (ΚΚ), των δομών (ΚΗΦΗ, ΚΔΗΦ, Δομές Κακοποιημένων Γυναικών), επανεξετάστηκε σε επίπεδο χώρας υπό το πρίσμα σχεδίου βιωσιμότητας.⁴¹ Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της μελέτης βιωσιμότητας των κοινωνικών δομών, συμφωνήθηκε μεταξύ των αρμοδίων Γενικών Γραμματειών του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής & Οικογένειας, της αρμόδιας υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG 1 Employment) και της Γενικής Γραμματείας ΕΣΠΑ, η συνέχιση της συγχρηματοδότησης των Κοινωνικών Δομών στο πλαίσιο του Περιφερειακού Προγράμματος και ειδικότερα για τα Κέντρα Κοινότητας συνεχίζεται η χρηματοδότησή τους μέχρι το 2029 με σταδιακή απομείωση από το 2027. Στο διάστημα αυτό, προβλέπεται να θεσμοθετηθούν οι όροι λειτουργίας των «υπερδομών» Κέντρων Κοινότητας. Για τις Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, συνεχίζεται η χρηματοδότησή τους ως έχει μέχρι το έτος 2026. Από το 2027 και μετά, η παροχή των υπηρεσιών των ΔΠΒΑ από οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού και νομικά πρόσωπα αυτών ενσωματώνεται διοικητικά στα Κέντρα Κοινότητας τα οποία θα λειτουργούν ως «υπερδομές» με διευρυμένες υπηρεσίες. Η χρηματοδότηση των ΚΗΦΗ συνεχίζεται μέχρι το 2029 με σταδιακή απομείωση της συγχρηματοδότησης από το 2027. Οι δράσεις των ΚΗΦΗ αποτελούν μέρος της Εθνικής Στρατηγικής για τη

Μακροχρόνια Φροντίδα Ηλικιωμένων που καταρτίζεται από το ΥΚΟΙΣΟ. Τέλος για τις δομές ΚΔΗΦ και ΣΥΔ η χρηματοδότησή τους από το Πρόγραμμα ολοκληρώνεται το 2026. Από το 2027 σχεδιάζεται η χρηματοδότησή τους αμιγώς από εθνικούς πόρους.

Η χρηματοδότηση των Δομών καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών (Συμβουλευτικά Κέντρα και Ξενώνες) της Περιφέρειας συνεχίζεται ως έχει μέχρι και το 2029 με απομείωση της χρηματοδότησης (750.000€ κατ’ έτος), η οποία αφορά 1 Συμβουλευτικό Κέντρο το οποίο λειτουργεί υπό την ευθύνη του ΚΕΘΙ στην Περιφέρεια.

Ενίσχυση της Κοινωνικής Προστασίας: Το παρόν πρόγραμμα περιλαμβάνει ένα μεγάλο εύρος παρεμβάσεων, που εμπίπτουν στις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα για τα Κοινωνικά Δικαιώματα στην κατεύθυνση των αρχών της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας για την ενίσχυση της παιδικής προστασίας, Περιλαμβάνει δράσεις για την βελτίωση της κοινωνικής προστασίας και της συμπεριληπτικότητας μέσω της ενίσχυσης της ποιότητας, της αποδοτικότητας και της προσβασιμότητας του περιφερειακού συστήματος κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένου του συστήματος ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Έμφαση σχεδιάζεται να δοθεί στην προώθηση ποιοτικών και οικονομικά προσιτών υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει δράσεις για την υποστήριξη εφήβων και την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας, συμβάλλοντας στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων που αναδεικνύονται και στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Προτεραιότητα αποτελεί η βελτίωση της ζωής των παιδιών που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και ζουν σε συνθήκες φτώχειας, εξασφαλίζοντας αγαθά και υπηρεσίες που βελτιώνουν το επίπεδο ζωής στο πλαίσιο της πολιτικής Εγγύηση για το παιδί (Child Guarantee), της εφαρμογής Ολοκληρωμένων Σχεδίων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και την υποστήριξη των εφήβων και του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Εγγύηση για το Παιδί.

Σημειώνεται πως ο σχεδιασμός των δράσεων που συμβάλλουν στην **Αποϊδρυματοποίηση, και στην ενίσχυση της παιδικής προστασίας** υλοποιούνται σε εθνικό επίπεδο πιλοτικά με χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης με την **καθολική εφαρμογή και εξειδίκευση από το αρμόδιο Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας**.

Στον **τομέα της υγείας**, η Περιφέρεια Θεσσαλίας κατά την περίοδο 2021-2023 καταγράφει μεγάλη επιδείνωση όσον αφορά στην κάλυψη ιατρικών αναγκών και εξετάσεων όταν εμπόδια είναι είτε το υψηλό κόστος είτε η απόσταση από το νοσοκομείο είτε η λίστα αναμονής⁴². Συγκεκριμένα, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, η μη κάλυψη αναγκών για ιατρικές εξετάσεις που οφείλεται στους προαναφερόμενους λόγους το 2023 ανήλθε σε ποσοστό 22,4% από 11,6% το 2021, ξεπερνώντας το εθνικό ποσοστό (20,9%). Συμπληρωματικά με το ΕΤΠΑ το πρόγραμμα ενσωματώνει παρεμβάσεις για την ενίσχυση της υποδομής του συστήματος υγείας, συνάδοντας με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. **Κατά την περίοδο μεταξύ του 2013 και του 2023, ο πληθυσμός σε όλες τις περιφέρειες της Ελλάδας συρρικνώθηκε σε διαφορετικούς βαθμούς, συμπεριλαμβανομένης της περιφέρειας της πρωτεύουσας, Αττικής.** Η μείωση αυτή, σε συνδυασμό με τη δημογραφική γήρανση και την καθαρή μεταναστευτική εκροή ατόμων ηλικίας 15-39 ετών, **έχει συρρικνώσει τον ενεργό πληθυσμό και έχει αυξήσει το ποσοστό του πληθυσμού μεγαλύτερης ηλικίας.** Κατά συνέπεια ορισμένες περιφέρειες μεταξύ των οποίων και η Θεσσαλία κινδυνεύουν να πέσουν σε παγίδα ανάπτυξης ταλέντων⁴³.

Η δημογραφική γήρανση οδηγεί σε αύξηση του αριθμού των ατόμων που χρειάζονται μακροχρόνια φροντίδα στη χώρα μας. Το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 65 ετών και άνω αναμένεται να αυξηθεί από 22,7 % το 2022 σε 25,8 % το 2030 και σε 35,5 % το 2050, προοπτική που αναδεικνύει την ανάγκη για οικονομικά προσιτές υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας. Για την πλήρωση των ενωσιακών δεσμεύσεων της Ελλάδας, που συνάδουν με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και απορρέουν από την Σύσταση του Συμβουλίου C-476/2022 σχετικά με την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και υψηλής ποιότητας μακροχρόνια, το πρόγραμμα υποστηρίζει τη λειτουργία δομών και υπηρεσιών Μακροχρόνιας Φροντίδας ηλικιωμένων και ΑμεΑ⁴⁴, τη συνέχιση της λειτουργίας δομών ΠΦΥ, ψυχικής υγείας, καταπολέμησης των εξαρτήσεων με σταδιακή έξοδο από τη συγχρηματοδότηση, αλλά και τη λειτουργία νέων δομών με συγκεκριμένη στόχευση, συμβάλλοντας περαιτέρω στη βελτίωση της υγείας του πληθυσμού.

Η προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες αποτελεί προτεραιότητα και επισημαίνεται στο κείμενο της σύστασης του Συμβουλίου (ΕΕ) 2021/1004 για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για το παιδί (Child Guarantee). Μέσω επιλεγμένων δράσεων του Προγράμματος “Θεσσαλία” 2021-2027, προωθείται η στήριξη της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και η ισότιμη πρόσβαση και ένταξη παιδιών στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα.

Το σύνολο των δράσεων ΕΚΤ+ του προγράμματος εναρμονίζονται με την ΕΣΚΕ, ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ, το Εθνικό Πλαίσιο Στρατηγικής για την Αποϊδρυματοποίηση, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ, την Ευρωπαϊκή Πολιτική «Εγγύηση για το Παιδί», το Εθνικό Σχέδιο Δράσης «Εγγύηση για το Παιδί» και την Εθνική Πολιτική Υγείας.

4.5. Ενσωμάτωση αποτελεσμάτων αξιολογήσεων κατά την κατάρτιση της 1ης Ενδιάμεσης Επανεξέτασης

Έως και την κατάρτιση της 1ης ενδιάμεσης επανεξέτασης του Προγράμματος, δεν έχει ενεργοποιηθεί η ενδιάμεση αξιολόγησή του, η οποία μετατίθεται χρονικά για το 2025, ούτως ώστε να ενσωματώσει τα δεδομένα της ενδιάμεσης επανεξέτασης του Προγράμματος και τα δεδομένα της υλοποίησης του Προγράμματος το έτος 2025. Άλλες αξιολογήσεις, οι οποίες ολοκληρώθηκαν μετά την έγκριση του Προγράμματος και τα πορίσματα των οποίων αξιοποιούνται για την κατάρτιση της ενδιάμεσης επανεξέτασης σχετίζονται με τους τομείς / παρεμβάσεις στόχευσης του Προγράμματος "ΘΕΣΣΑΛΙΑ" 2021-2027 και αφορούν αξιολογήσεις (οριζόντιες) υλοποίησης των ΠΕΠ της ΠΠ 2014-2020.

Συγκεκριμένα λαμβάνονται υπόψη:

- Οριζόντιες αξιολογήσεις ΠΕΠ 2014-2020: Αποτίμηση της εφαρμογής των Χωρικών εργαλείων στην Ελλάδα την ππ 2014-2020 στην οποία αναδεικνύεται η έγκαιρη έναρξη της διαβούλευσης με στόχο την αποσαφήνιση των βασικών προτεραιοτήτων χωρικής και αστικής ανάπτυξης, καθώς και των μέσων επίτευξής τους. Ειδικά για τις ΟΧΕ-BAA σε αστικές περιοχές, υπάρχει αναγκαιότητα μιας συνολικότερης θεώρησης των αναπτυξιακών προοπτικών της πόλης, της θέσης και του ρόλου της στην Περιφέρεια, καθώς και των διεθνών διασυνδέσεων της και προοπτικών. Πρόκληση αποτελεί η πολυπλοκότητα των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων. Απαιτείται οργανωμένη παρακολούθηση της υλοποίησης των στρατηγικών με στόχο τον εντοπισμό των προβλημάτων και την αντιμετώπισή τους. Πρόκληση, τέλος, αποτελεί η επίσπευση των διαδικασιών ωρίμανσης των παρεμβάσεων/έργων με ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα τη θεσμικά προβλεπόμενη υποχρέωση για διεξαγωγή αρχιτεκτονικών διαγωνισμών, σχεδόν στο σύνολο των παρεμβάσεων που υλοποιούνται σε αστικές περιοχές.
- Αξιολόγηση των επιπτώσεων των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης (RIS3) των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ) 2014- 2020: η αξιολόγηση επιπτώσεων της ΠΠ14-20 για την περιφερειακή στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης (RIS3) (ολοκλήρωση 12.2023), ώστε σε επίπεδο σχεδιασμού και ενεργοποίησης δράσεων να αξιοποιηθούν σε μέγιστο βαθμό οι σχετικές συστάσεις που αναδείχθηκαν, για προσαρμογή των δράσεων στις ιδιαιτερότητες της Περιφέρειας (στην Θεσσαλία αναδείχθηκε πως υπάρχουν περισσότεροι του ενός αναπτυξιακοί πόλοι) με στόχο τη βελτίωση της χωρικής συνοχής, την άρση της περιθωριοποίησης και την ενσωμάτωση της καινοτομίας.

4.6. Τροποποιήσεις των Κανονισμών της Πολιτικής Συνοχής για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027

Στις 20 Σεπτεμβρίου 2025 τέθηκαν σε ισχύ οι τροποποιήσεις των κανονισμών της Πολιτικής Συνοχής για την προγραμματική περίοδο 2021–2027, και συγκεκριμένα:

- ▣ Κανονισμός (ΕΕ) 2025/1914 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Σεπτεμβρίου 2025, για την τροποποίηση των Κανονισμών (ΕΕ) 2021/1058 και (ΕΕ) 2021/1056, που αφορούν το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ) και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ).
- ▣ Κανονισμός (ΕΕ) 2025/1913 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Σεπτεμβρίου 2025, για την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1057, που αφορά το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+).

Οι εν λόγω Κανονισμοί αποσκοπούν στην ενίσχυση της ευελιξίας και των κινήτρων προς τα κράτη μέλη, προκειμένου να διευκολυνθεί —μέσω της διαδικασίας ενδιάμεσης αναθεώρησης— η ανακατανομή των πόρων των προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής προς τις νέες στρατηγικές προτεραιότητες:

- ανταγωνιστικότητα και απανθρακοποίηση,
- άμυνα και ασφάλεια,
- ανατολικές παραμεθόριες περιφέρειες,
- οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση
- ασφαλής πρόσβαση στο νερό, βιώσιμη διαχείριση και ανθεκτικότητα υδάτινων πόρων
- ενεργειακή μετάβαση

Ειδικότερα ανά νέα Στρατηγική Προτεραιότητα:

1. Ανταγωνιστικότητα και Απανθρακοποίηση:

- Καταργείται το όριο του 20% για έργα STEP σε κάθε Ταμείο της Πολιτικής Συνοχής (ΕΤΠΑ, ΤΑ, ΕΚΤ, ΤΔΜ).
- Μπορούν να ενισχυθούν και μεγάλες επιχειρήσεις σε κρίσιμους τομείς, όχι μόνο ΜΜΕ.

2. **Άμυνα & Ασφάλεια:** Εισάγονται δύο νέοι ειδικοί στόχοι στα άρθρα των Κανονισμών ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΤΣ
 - Επιλεξιμότητα έργων αμυντικής ανθεκτικότητας **διπλής χρήσης** (dual use) με περιφερειακή διάσταση.
 - Επιλέξιμες είναι και **μεγάλες επιχειρήσεις** όχι μόνο ΜμΕ
 - Επιλέξιμες δαπάνες **κατάρτισης** σχετικά με άμυνα κι ασφάλεια
3. **Προσιτή Στέγαση/κοινωνική στέγαση:** Εισάγονται δύο νέοι ειδικοί στόχοι και συνδέονται με τρεις στόχους πολιτικής (περιβάλλον κι υποδομές, χωρικές επενδύσεις) και επίσης μπορεί να συνδέονται με την πρωτοβουλία «New European Bauhaus» προκειμένου να χρηματοδοτηθεί κι αυτή η πρωτοβουλία
4. **Πρόσβαση στο Νερό, βιώσιμη διαχείριση και ανθεκτικότητα Υδάτων:** Τροποποιείται ο ειδικός στόχος 2.5 στο στόχο πολιτικής 2 για το περιβάλλον, για την ενίσχυση επενδύσεων στην πρόληψη/αντιμετώπιση ξηρασίας και πλημμυρών, αποθήκευσης νερού και έξυπνης διαχείρισης, διαχείριση λυμάτων, καθώς και υποδομές για ύδατα σχετικές με την ανθεκτικότητα σε κλιματικές προκλήσεις (όχι άρδευση μόνο ύδρευση).
5. **Ενεργειακή Μετάβαση (Energy Transition):**
 - Ενίσχυση **Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης:** Ενεργειακές υποδομές νέας γενιάς, ενίσχυση παραγωγικών δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στη μείωση των εκπομπών. **Ενισχύονται και μεγάλες επιχειρήσεις στις νέες προτεραιότητες. Επιτρέπονται πλέον οι επενδύσεις σε fossil fuels εφόσον έχουν λάβει τη σφραγίδα STEP (STEP SEAL).**
 - Στήριξη στρατηγικών τεχνολογιών και δεξιοτήτων που επιταχύνουν την ενεργειακή απεξάρτηση των Περιφερειών
6. **Μεταφορά Πόρων σε Ταμεία Κεντρικής Διαχείρισης:** Δυνατότητα μεταφοράς από τα Κράτη Μέλη έως 5% των πόρων μέσω τροποποίησης προγράμματος της Πολιτικής Συνοχής **σε εργαλεία κεντρικής διαχείρισης:** InvestEU, Connecting Europe Facility (CEF) και Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας (EDF).

Τα κίνητρα που προβλέπονται στους νέους κανονισμούς, ώστε να επιτευχθεί μεταφορά πόρων προς τις νέες προτεραιότητες, εφόσον η αναθεώρηση του Προγράμματος υποβληθεί έως τις 31 Δεκεμβρίου 2025, είναι τα ακόλουθα:

- α. προκαταβολή ύψους **20%** για τους νέους άξονες που θα εισαγάγουν στα προγράμματα τις νέες προτεραιότητες.
- β. Αύξηση ποσοστού συγχρηματοδότησης **+10%** μόνο για τις νέες προτεραιότητες άνω του ισχύοντος ποσοστού συγχρηματοδότησης, χωρίς αυτό να υπερβαίνει το 100%.

Επιπλέον, αν το 10% των πόρων του Προγράμματος ανακατευθυνθεί, μέσω της ενδιάμεσης αναθεώρησης, προς τις νέες προτεραιότητες, προβλέπεται:

- γ. Χορήγηση πρόσθετης προκαταβολής ύψους **1,5%** επί του συνολικού προϋπολογισμού του Προγράμματος.
- δ. Παράταση της περιόδου επιλεξιμότητας των δαπανών του Προγράμματος έως τις **31 Δεκεμβρίου 2030**.

Στο πλαίσιο αυτό παρέχεται στα Κράτη - Μέλη η δυνατότητα υποβολής συμπληρωματικής έκθεσης επανεξέτασης με αιτιολόγηση των μεταβολών και νέας πρότασης αναθεώρησης, με σκοπό την εισαγωγή των νέων ειδικών θεματικών στόχων στα Προγράμματα της Πολιτικής Συνοχής 2021-27.

5. Πρόταση οριστικής κατανομής ποσού ευελιξίας - Βασικοί άξονες για την αναθεώρηση του Προγράμματος

Στο πλαίσιο της Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος και συνεκτιμώντας:

- την πρόοδο επίτευξης των οροσήμων που είχαν τεθεί και τις αιτίες που συνδέονται με την επίτευξη ή μη αυτών [Ενότητα 3.2],
- την κοινωνικοοικονομική κατάσταση της Περιφέρειας και τις αλλαγές που επήλθαν κατά τον χρόνο που μεσολάβησε μεταξύ του σημείου έγκρισης και έναρξης υλοποίησης του Προγράμματος και του χρόνου της ενδιάμεσης επανεξέτασης, τα προβλήματα και τις προκλήσεις που οι αλλαγές αυτές δημιουργούν και τους τρόπους αντιμετώπισής τους, καθώς επίσης και τις δυσκολίες που παρουσιάστηκαν κατά την υλοποίηση του Προγράμματος την ίδια περίοδο [Ενότητα 4.1],
- τις Ειδικές Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τη χώρα και ειδικότερα τις προκλήσεις και χωρικές ανάγκες της Περιφέρειας, σύμφωνα και με το Παράρτημα 17 του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου «Οικονομική και κοινωνική επίδοση σε περιφερειακό επίπεδο» [Ενότητα 4.2],

- την πρόοδο εφαρμογής του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) και την αναμενόμενη συμβολή του Προγράμματος στους ενεργειακούς και κλιματικούς στόχους του [Ενότητα 4.3],
- την πρόοδο εφαρμογής των αρχών και των στόχων του Ευρωπαϊκού Πυλώνα για τα Κοινωνικά Δικαιώματα και τη συμβολή του Προγράμματος σε αυτήν, υπό το πρίσμα του τρίπτυχου: i) ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στην αγορά εργασίας, ii) δίκαιες συνθήκες εργασίας και iii) κοινωνική προστασία και συμπερίληψη [Ενότητα 4.4],
- άλλες αξιολογήσεις, οι οποίες ολοκληρώθηκαν μετά την έγκριση του Προγράμματος και τα πορίσματα των οποίων αξιοποιούνται για την κατάρτιση της ενδιάμεσης επανεξέτασης σχετίζονται με τους τομείς / παρεμβάσεις στόχευσης του Προγράμματος ‘ΘΕΣΣΑΛΙΑ’ 2021-2027 και αφορούν αξιολογήσεις (οριζόντιες) υλοποίησης των ΠΕΠ της ΠΠ 2014-2020 [Ενότητα 4.5],
- τις δυνατότητες ευελιξίας που ενσωματώνονται στους Κανονισμούς (ΕΕ) 2025/1913 και (ΕΕ) 2025/1914 για την αντιμετώπιση στρατηγικών προκλήσεων στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης, μαζί με τις δυνατότητες πρόσθετης προχρηματοδότησης και υψηλότερης συγχρηματοδότησης, και παράτασης της περιόδου επιλεξιμότητας κατά ένα έτος [Ενότητα 4.6],

προτείνεται η **ανακατανομή του ποσού ευελιξίας** του άρθρου 86 του ΚΚΔ στις προτεραιότητες του Προγράμματος, ως αποτέλεσμα της δημιουργίας νέων Προτεραιοτήτων για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων και την αξιοποίηση των αναδυόμενων ευκαιριών, ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό και την ανταπόκριση του Προγράμματος στις στρατηγικές προτεραιότητες της ΕΕ.

Αν και η μέχρι σήμερα ενεργοποίηση και πρόοδος υλοποίησης του Προγράμματος δεν δημιουργεί κάποια επισφάλεια για την αποτελεσματική και αποδοτική υλοποίηση των παρεμβάσεων του και την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί για το 2029, εντούτοις οι τροποποιήσεις των Κανονισμών της Πολιτικής Συνοχής για την ΠΠ 2021-2027, προσφέρουν μια χρονικά κατάλληλη ευκαιρία για την ανακατανομή των πόρων του Προγράμματος προς τις νέες στρατηγικές προτεραιότητες της Ένωσης, στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασής του.

Στο πλαίσιο αυτό, με την προτεινόμενη αναθεώρηση του Προγράμματος επιδιώκεται η αποτελεσματική αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων, αξιοποιώντας παράλληλα την ευελιξία και τα κίνητρα που προβλέπονται στους νέους Κανονισμούς και εστιάζει στην εισαγωγή τεσσάρων νέων Προτεραιοτήτων: **Προτεραιότητα 2Α** (ΕΣ 2.ν) για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υδάτινων πόρων της Περιφέρειας Θεσσαλίας, **Προτεραιότητα 2Β** (ΕΣ 2.χι) για την ενίσχυση της προσφοράς οικονομικά προσιτών και βιώσιμων κατοικιών στην Περιφέρεια, **Προτεραιότητα 4Γ** (ΕΣ 4.δ, 4.ε & 4.ζ) για την χρηματοδότηση από το ΕΚΤ+ δράσεων για την ανάπτυξη / αναβάθμιση δεξιοτήτων στον τομέα της πολιτικής ετοιμότητας και στον τομέα ασφάλειας στον κυβερνοχώρο (Άρθρο 12 γ) και **Προτεραιότητα 4Δ** (ΕΣ 4.δ) για την χρηματοδότηση από το ΕΚΤ+ δράσεων για την ανάπτυξη / αναβάθμιση δεξιοτήτων στον τομέα της απανθρακοποίησης (Άρθρο 12 δ).

Τα βασικά σημεία της προτεινόμενης αναθεώρησης του Προγράμματος παρατίθενται συνοπτικά στην **Ενότητα 5.1** κατωτέρω και αναλύονται στο Έγγραφο «**Τεκμηρίωση της πρότασης 1^{ης} Αναθεώρησης του Προγράμματος “Θεσσαλία” 2021-2027**» που συνοδεύει την πρόταση αναθεώρησης του Προγράμματος.

5.1. Προτεινόμενη αναθεώρηση του Προγράμματος “Θεσσαλία” 2021-2027

5.1.1. Βασικοί άξονες αναθεώρησης

Οι βασικοί άξονες της προτεινόμενης αναθεώρησης του Προγράμματος είναι οι ακόλουθοι:

- ▣ **Δημιουργία νέας Προτεραιότητας 2Α** «Ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υδάτινων πόρων της Περιφέρειας» και εισαγωγή του τροποποιημένου **Ειδικού Στόχου 2.ν** (RSO 2.5), με κατανομή πόρων ύψους **30 εκ. € ΔΔ** (28,5 εκ. € ΚΣ). Στην Προτεραιότητα 2Α κατανέμεται ποσό ευελιξίας 24,7 εκ. € ΚΣ και επιπρόσθετα ενισχύεται χρηματοδοτικά με τη μεταφορά πρόσθετου ποσού ΚΣ 3,8 εκ. €.
- ▣ **Δημιουργία νέας Προτεραιότητας 2Β** «Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση» και εισαγωγή του **νέου Ειδικού Στόχου 2.χι** (RSO 2.11), με κατανομή πόρων ύψους **12 εκ. € ΔΔ** (11,4 εκ. € ΚΣ). Στην Προτεραιότητα 4Γ κατανέμεται ποσό ευελιξίας 9,88 εκ. € ΚΣ και επιπρόσθετα ενισχύεται χρηματοδοτικά με τη μεταφορά πρόσθετου ποσού ΚΣ 1,52 εκ. €.
- ▣ **Δημιουργία νέας Προτεραιότητας 4Γ** «Ανάπτυξη δεξιοτήτων στον τομέα της πολιτικής ετοιμότητας και της κυβερνοασφάλειας» και εισαγωγή των Ειδικών Στόχων ΕΚΤ+ **4.δ** (ESO 4.4), **4.ε** (ESO 4.5) & **4.ζ** (ESO 4.7), με κατανομή πόρων ΔΔ ύψους 3 εκ. €, 1 εκ. € και 1 εκ. € αντίστοιχα (2,85 εκ. €, 0,95 & 0,95 εκ. € σε όρους ΚΣ). Στην Προτεραιότητα 4Γ κατανέμεται ποσό ευελιξίας 4,75 εκ. € ΚΣ.

- **Δημιουργία νέας Προτεραιότητας 4Δ** «Ανάπτυξη δεξιοτήτων στον τομέα της απανθρακοποίησης» και εισαγωγή του Ειδικού Στόχου ΕΚΤ+ **4.6** (ESO 4.4) με κατανομή πόρων ΔΔ ύψους 3 εκ. € (2,85 εκ. € σε όρους ΚΣ). Στην Προτεραιότητα 4Δ κατανέμεται ποσό ευελιξίας 2,85 εκ. € ΚΣ.
- **Μείωση των πόρων των υπόλοιπων υφιστάμενων Προτεραιοτήτων του ΕΤΠΑ** (εκτός της Προτεραιότητας της Τεχνικής Βοήθειας) κατά **54,96 εκ. € ΔΔ (46,72 εκ. € ΚΣ)**, με μεταφορά πόρων στις **νέες Προτεραιότητες 2Α, 2Β, 4Γ & 4Δ**. Ειδικότερα, οι επιμέρους μειώσεις των διαθέσιμων πόρων των Προτεραιοτήτων ΕΤΠΑ του Προγράμματος είναι οι ακόλουθες:
 - Μείωση των διαθέσιμων πόρων της **Προτεραιότητας 1** «Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας» κατά 7,04 εκ. € ΔΔ (5,98 εκ. € ΚΣ)
 - Μείωση των διαθέσιμων πόρων της **Προτεραιότητας 2** «Περιβάλλον και Ανθεκτικότητα» κατά 14,62 εκ. € ΔΔ (12,43 εκ. € ΚΣ). Σημειώνεται ότι η μείωση πόρων της Προτεραιότητας 2 πραγματοποιείται στους Ειδικούς Στόχους 2.2, 2.4, 2.6 & 2.7, ενώ οι πόροι του Ειδικού Στόχου 2.5 παραμένουν αμετάβλητοι.
 - Μείωση των διαθέσιμων πόρων της **Προτεραιότητας 4Α** «Υποδομές ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής για χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» κατά 19,66 εκ. € ΔΔ (16,71 εκ. € ΚΣ)
 - Μείωση των διαθέσιμων πόρων της **Προτεραιότητας 5** «Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις» κατά 13,65 εκ. € ΔΔ (11,6 εκ. € ΚΣ)
- **Μείωση των πόρων της Προτεραιότητας 4Β** «Δράσεις ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής και αντιμετώπισης της φτώχειας» του ΕΚΤ+ κατά **9,44 εκ. € ΔΔ (8,03 εκ. € ΚΣ)**, με μεταφορά πόρων στις **νέες Προτεραιότητες 4Γ & 4Δ του ΕΚΤ+**, ενώ παράλληλα πραγματοποιείται και μικρή ενίσχυση των πόρων της Τεχνικής Βοήθειας ΕΚΤ+ (0,5 εκ. €).

Επισημαίνεται ότι οι συνολικοί πόροι του Προγράμματος που ανακατανέμονται στις νέες Προτεραιότητες ανέρχονται σε 47.500.000 € ΚΣ (50.000.000 € ΔΔ) **καλύπτοντας το «όριο του 10%»** των χρηματοδοτικών πόρων του Προγράμματος.

Επιπρόσθετες τροποποιήσεις του Προγράμματος στο πλαίσιο της προτεινόμενης αναθεώρησης, οι οποίες δεν συνδέονται με την εισαγωγή των νέων Προτεραιοτήτων, αφορούν στα ακόλουθα:

- Αύξηση των πόρων της Προτεραιότητας 3 «Βελτίωση μεταφορικών υποδομών και συνδεσιμότητας» κατά 8,02 εκ. € (6,82 εκ. € ΚΣ) για την κάλυψη των αναγκών χρηματοδότησης της β' φάσης πέντε (5) τμηματοποιημένων έργων, σε 2 εκ των οποίων έχουν παρουσιασθεί προβλήματα στην υλοποίησή τους (διάλυση εργολαβιών και επαναπροκήρυξη υπολειπόμενων εργασιών).
- Προσαρμογή των πόρων των επιμέρους κατηγοριών δράσεων της Προτεραιότητας 4Β του ΕΚΤ+, με βάση τα πορίσματα της μελέτης βιωσιμότητας των κοινωνικών δομών και της σχετικής συμφωνίας με τις υπηρεσίες της ΕΕ για τη σταδιακή έξοδο από τη συγχρηματοδότηση επιμέρους δομών.
- Περιορισμένης εμβέλειας μεταβολές των διαθέσιμων πόρων στο επίπεδο των κατηγοριών δράσεων και των πεδίων παρέμβασης για την αποτελεσματικότερη ανταπόκριση του Προγράμματος στις νέες προκλήσεις και τις αλλαγές που επήλθαν κατά τον χρόνο που μεσολάβησε μεταξύ του σημείου έγκρισης και έναρξης υλοποίησης του Προγράμματος και του χρόνου της ενδιάμεσης επανεξέτασης του.
- Προσαρμογή των κατηγοριών δράσεων και των πεδίων παρέμβασης της Προτεραιότητας 5 του Προγράμματος, λαμβάνοντας υπόψη τις εγκεκριμένες και οριστικοποιημένες στρατηγικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης (ΒΑΑ) και ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων εκτός ΒΑΑ.
- Προσαρμογή του συστήματος δεικτών του Προγράμματος λόγω:
 - μεταβολής των διαθέσιμων πόρων σε επιμέρους κατηγορίες δράσης και Πεδία Παρέμβασης
 - μετατροπής πρόσθετων δεικτών σε επιχειρησιακούς σε περιπτώσεις που κρίνονται σημαντικές οι αντίστοιχες παρεμβάσεις ή/και σύμφωνα με τις οδηγίες της ΕΥΣΣΑΕ/ΕΥΣΕΚΤ
 - λανθασμένης αρχικής εκτίμησης της τιμής στόχου ως προς τις μονάδες μέτρησης/μοναδιαίο κόστος, λανθασμένη επιλογή δείκτη για την ποσοτικοποίηση επιμέρους παρεμβάσεων, επικαιροποίησης Δελτίων Ταυτότητας Δεικτών η οποία επηρεάζει τον τρόπο μέτρησης της τιμής στόχου τους (π.χ. μέθοδος υπολογισμού των ΙΠΑ των κοινών και ειδικών δεικτών ερευνητών RCO06, RCR102, PSO920 και PSR920).
 - εξορθολογισμού του συστήματος των Δεικτών της Προτεραιότητας 5 με βάση τις εγκεκριμένες και οριστικοποιημένες στρατηγικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης (ΒΑΑ) και ολοκληρωμένων χωρικών

επενδύσεων εκτός ΒΑΑ.

- Επικαιροποίηση του καταλόγου και των στοιχείων των έργων στρατηγικής σημασίας του Προγράμματος, όπως αναλυτικά παρουσιάζονται στο Έγγραφο «*Τεκμηρίωση της πρότασης 1ης Αναθεώρησης του Προγράμματος "Θεσσαλία" 2021-2027*» που συνοδεύει την πρόταση αναθεώρησης του Προγράμματος.

5.1.2. Τροποποίηση διαθέσιμων πόρων ανά Κατηγορία Δράσης, Ειδικό Στόχο, Προτεραιότητα

Με βάση την προτεινόμενη αναθεώρηση του Προγράμματος οι διαθέσιμοι πόροι ανά Προτεραιότητα και Ειδικό Στόχο παρουσιάζονται στον Πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 11. Μεταβολές πόρων ανά Προτεραιότητα και Ειδικό Στόχο

Προτεραιότητα / Ειδικός Στόχος	Ενωσιακή συνεισφορά			Δημόσια Δαπάνη		
	Εγκεκριμένος π/υ	Πρόταση ανακατανομής πόρων	Νέος π/υ	Εγκεκριμένος π/υ	Πρόταση ανακατανομής πόρων	Νέος π/υ
Προτεραιότητα 1	59.785.706	-5.980.706	53.805.000	70.336.125	-7.036.125	63.300.000
1.i	21.675.000	-2.125.000	19.550.000	25.500.000	-2.500.000	23.000.000
1.ii	6.375.000	-5.525.000	850.000	7.500.000	-6.500.000	1.000.000
1.iii	31.735.706	1.669.294	33.405.000	37.336.125	1.963.000	39.300.000
Προτεραιότητα 2	95.043.943	-12.428.944	82.614.999	111.816.404	-14.622.287	97.194.117
2.i	17.850.000	0	17.850.000	21.000.000	0	21.000.000
2.ii	6.043.943	-2.728.944	3.314.999	7.110.521	-3.210.522	3.899.999
2.iv	20.825.000	-1.445.000	19.380.000	24.500.000	-2.700.000	21.800.000
2.v	22.100.000	0	22.100.000	26.000.000	0	26.000.000
2.vi	19.125.000	-5.525.000	13.600.000	22.500.000	-5.500.000	17.000.000
2.vii	9.100.000	-2.730.000	6.370.000	10.705.883	-3.211.765	7.494.118
Προτεραιότητα 3	34.491.753	6.818.247	41.310.000	40.578.533	8.021.467	48.600.000
3.i	8.500.000	-8.500.000	0	10.000.000	-10.000.000	0
3.ii	25.991.753	15.318.247	41.310.000	30.578.533	18.021.467	48.600.000
Προτεραιότητα 4A	68.983.507	-16.708.507	52.275.000	81.157.068	-19.657.068	61.500.000
4.i	2.550.000	-1.870.000	680.000	3.000.000	-2.200.000	800.000
4.ii	20.825.000	-4.505.000	16.320.000	24.500.000	-5.300.000	19.200.000
4.iii	3.400.000	-1.615.000	1.785.000	4.000.000	-1.900.000	2.100.000
4.v	22.658.507	-5.743.507	16.915.000	26.657.068	-6.757.068	19.900.000
4.vi	19.550.000	-2.975.000	16.575.000	23.000.000	-3.500.000	19.500.000
Προτεραιότητα 4B	119.444.125	-8.025.000	111.419.125	140.522.500	-9.441.176	131.081.324
4.1	6.035.000	-1.402.500	4.632.500	7.100.000	-1.650.000	5.450.000
4.10	2.737.000	1.105.000	3.842.000	3.220.000	1.300.000	4.520.000
4.11	70.635.000	-5.783.500	64.851.500	83.100.000	-6.804.117	76.295.883
4.12	8.500.000	-989.875	7.510.125	10.000.000	-1.164.559	8.835.441
4.3	680.000	0	680.000	800.000	0	800.000
4.4	510.000	0	510.000	600.000	0	600.000
4.6	21.379.625	-469.625	20.910.000	25.152.500	-552.500	24.600.000
4.8	4.802.500	-144.500	4.658.000	5.650.000	-170.000	5.480.000
4.9	4.165.000	-340.000	3.825.000	4.900.000	-400.000	4.500.000
Προτεραιότητα 5	84.313.174	-11.600.090	72.713.084	99.191.970	-13.647.165	85.544.805
5.i	60.898.783	-3.399.999	57.498.784	71.645.627	-3.999.998	67.645.629
5.ii	23.414.391	-8.200.091	15.214.300	27.546.343	-9.647.167	17.899.176
Προτεραιότητα 6A	6.213.281	0	6.213.281	7.309.743	0	7.309.743
TB	6.213.281	0	6.213.281	7.309.743	0	7.309.743
Προτεραιότητα 6B	2.527.325	425.000	2.952.325	2.973.324	500.000	3.473.324
TB	2.527.325	425.000	2.952.325	2.973.324	500.000	3.473.324
Προτεραιότητα 2A		28.500.000	28.500.000		30.000.000	30.000.000
2.v		28.500.000	28.500.000		30.000.000	30.000.000
Προτεραιότητα 2B		11.400.000	11.400.000		12.000.000	12.000.000
2.xi		11.400.000	11.400.000		12.000.000	12.000.000
Προτεραιότητα 4Γ		4.750.000	4.750.000		5.000.000	5.000.000
4.4		2.850.000	2.850.000		3.000.000	3.000.000
4.5		950.000	950.000		1.000.000	1.000.000
4.7		950.000	950.000		1.000.000	1.000.000
Προτεραιότητα 4Δ		2.850.000	2.850.000		3.000.000	3.000.000
4.4		2.850.000	2.850.000		3.000.000	3.000.000
ΣΥΝΟΛΟ	470.802.814	0	470.802.814	553.885.667	-5.882.354	548.003.313

Σε επίπεδο Κατηγοριών Δράσεων και Πεδίων Παρέμβασης προτείνονται οι ακόλουθες μεταφορές πόρων ανά Προτεραιότητα του Προγράμματος:

Πίνακας 12. Κατηγορίες Δράσεων (και ΠΠ) με προτεινόμενη μεταβολή πόρων

ΕΣ	Κατηγορίες Δράσεων	ΠΠ	Εγκεκριμένη ΔΔ	Μεταβολή π/υ ΔΔ	Νέα ΔΔ
Προτεραιότητα 1. Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας					
1.i	Ανάπτυξη και οργάνωση περιφερειακού μηχανισμού παρακολούθησης, υποστήριξης, ενημέρωσης και σύνδεσης επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς, για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και καινοτομίας στη Θεσσαλία	23	1.500.000	-500.000	1.000.000
	Δράσεις ενίσχυσης της καινοτόμου επιχειρηματικότητας	10	6.000.000	0	6.000.000
	Ενίσχυση των ερευνητικών υποδομών και του εξοπλισμού δημόσιων φορέων Έρευνας που εδρεύουν στη Θεσσαλία, που δεν συμπεριλαμβάνονται στο σχετικό Πολυετές Σχέδιο, στους τομείς προτεραιότητας της RIS και στόχευση στην αναβάθμιση/ενίσχυση των προϊόντων/δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων της Θεσσαλίας	4	12.000.000	-5.000.000	7.000.000
	Συμπράξεις Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη Θεσσαλία με Ερευνητικούς φορείς, για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών που εντάσσονται στις προτεραιότητες της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης σε περιφερειακό επίπεδο	28	6.000.000	3.000.000	9.000.000
1.ii	Ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στη Θεσσαλία.	16	1.000.000	0	1.000.000
	Ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών δημόσιων φορέων στη Θεσσαλία προς τους πολίτες.	16	2.000.000	-2.000.000	0
	Πρόγραμμα ψηφιακής αναβάθμισης και εισαγωγής εργαλείων βελτίωσης της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και των καινοτόμων λύσεων ΤΠΕ στις επιχειρήσεις.	13	4.500.000	-4.500.000	0
1.iii	Ενίσχυση εξωστρέφειας επιχειρήσεων, μέσω δράσεων προβολής και δικτύωσης,	24	2.000.000	-1.000.000	1.000.000
	Ενίσχυση επιχειρήσεων για τη δημιουργία Clusters, κόμβων καινοτομίας και αλυσίδων αξίας με επικέντρωση στους τομείς προτεραιότητας της RIS	26	10.000.000	-10.000.000	0
	Ενίσχυση ΜΜΕ με στόχευση στους τομείς της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) για την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών, αύξηση εξαγωγών και δημιουργία θέσεων εργασίας, στοχεύοντας στους τομείς της νέας βιομηχανικής επανάστασης	21	24.336.125	13.963.875	38.300.000
	Προγράμματα ενίσχυσης και πιστοποίησης της ποιότητας των εισροών, των διαδικασιών και των εκροών των επιχειρήσεων. Εγκατάσταση συστημάτων ποιότητας	24	1.000.000	-1.000.000	0
Σύνολο Π1			70.336.125	-7.036.125	63.300.000
Προτεραιότητα 2. Περιβάλλον και Ανθεκτικότητα					
2.i	Ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων.	45	21.000.000	0	21.000.000
2.ii	Ενσωμάτωση ΑΠΕ σε κτίρια, εγκαταστάσεις και υποδομές δημόσιου τομέα.	48	7.110.521	-3.210.522	3.899.999
2.iv	Αντιπλημμυρική προστασία οικισμών με έργα τοπικής σημασίας και λοιπές δράσεις σύμφωνα με το Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας	58	5.000.000	0	5.000.000
	Εξοπλισμοί πολιτικής προστασίας σε τοπικό επίπεδο	58	1.500.000	3.000.000	4.500.000
		59	1.500.000	3.000.000	4.500.000
	Επεμβάσεις ενίσχυσης ανθεκτικότητας δημοσίων υποδομών σε φυσικές καταστροφές.	61	5.500.000	-4.300.000	1.200.000
	Επιχειρησιακά σχέδια εντοπισμού ευάλωτων δημοσίων υποδομών έναντι φυσικών καταστροφών (π.χ. σεισμό)	58		2.800.000	2.800.000
		61	500.000	-500.000	0
	Έργα και Μελέτες προστασίας οικισμών από κατολισθήσεις.	58	4.500.000	-4.500.000	0
	Μέτρα για την αντιμετώπιση της διάβρωσης των ακτών	60	2.000.000	-1.000.000	1.000.000
	Προστασία οικισμών από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, όπως φωτιές, με παρεμβάσεις σε περιαστικές δασικές εκτάσεις (καθαρισμοί, αντιτυρικές ζώνες, κλπ.).	59	4.000.000	-1.200.000	2.800.000
	2.v	Έργα βελτίωσης ποιότητας ή επάρκειας πόσιμου ύδατος σε οικισμούς.	62	8.000.000	0
Έργα διαχείρισης αστικών υγρών αποβλήτων, σε οικισμούς Γ' προτεραιότητας.		65	10.000.000	0	10.000.000
Έργα διαχείρισης αστικών υγρών αποβλήτων, σε οικισμούς με ι.π. μικρότερο των 2.000 για άρση πιθανών κινδύνων στην δημόσια υγεία ή στο περιβάλλον, με έμφαση στις τουριστικές περιοχές.		65	6.000.000	0	6.000.000
Έργα και δράσεις προτεραιότητας Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ), ιδίως για την υποστήριξη βεβαρυμένων ή ευαίσθητων επιφανειακών ή υπογείων υδατικών συστημάτων.		64	2.000.000	0	2.000.000
2.vi	Γωνιές Ανακύκλωσης	67	2.500.000	-2.500.000	0
	Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών στη διαχείριση των αστικών αποβλήτων	67	1.000.000	-500.000	500.000
	Προώθηση της ανακύκλωσης, έργα «πράσινων σημείων»	67	19.000.000	-2.500.000	16.500.000
2.vii	Αστικές περιβαλλοντικές παρεμβάσεις σε οικισμούς με επικέντρωση σε	79	10.705.883	-3.211.765	7.494.118

ΕΣ	Κατηγορίες Δράσεων	ΠΠ	Εγκεκριμένη ΔΔ	Μεταβολή π/υ ΔΔ	Νέα ΔΔ
	Πράσινες και Μπλε υποδομές				
	Σύνολο Π2		111.816.404	-14.622.287	97.194.117
Προτεραιότητα 3. Βελτίωση μεταφορικών υποδομών και συνδεσιμότητας					
3.i	Βελτίωση οδικών τμημάτων ΔΕΔ-Μ.	88	10.000.000	-10.000.000	0
3.ii	Βελτίωση οδικής ασφάλειας στο περιφερειακό και τοπικό δίκτυο.	93	3.000.000	-100.000	2.900.000
	Βελτίωση οδικών τμημάτων σύνδεσης με ΔΕΔ-Μ. Παρεμβάσεις σε υποδομές ή ανωδομές στους περιφερειακούς λιμένες στη Θεσσαλία.	89 113	24.578.533 3.000.000	21.121.467 -3.000.000	45.700.000 0
	Σύνολο Π3		40.578.533	8.021.467	48.600.000
Προτεραιότητα 4Α. Υποδομές ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής για χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη					
4.i	Δημιουργία – αναβάθμιση υποδομών και εξοπλισμού για την ενίσχυση δημόσιων δομών προώθησης στην απασχόληση	127	1.000.000	-200.000	800.000
	Δημιουργία αναγκαίων υποδομών και εξοπλισμού για τη λειτουργία των κοινωνικών επιχειρήσεων.	138	2.000.000	-2.000.000	0
4.ii	Ενίσχυση εκπαιδευτικού εξοπλισμού τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	123	5.000.000	-1.200.000	3.800.000
	Ενίσχυση εκπαιδευτικών υποδομών και εξοπλισμού πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	122	18.000.000	-3.100.000	14.900.000
4.iii	Ενίσχυση εκπαιδευτικών υποδομών και εξοπλισμού επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και για εκπαίδευση ενηλίκων	124	1.500.000	-1.000.000	500.000
	Παρεμβάσεις Ολοκληρωμένων Τοπικών Σχεδίων Δράσης για την ένταξη των Ρομά σε τοπικό επίπεδο	127	3.000.000	-2.500.000	500.000
4.v	Δημιουργία / αναβάθμιση και εξοπλισμός κοινωνικών υποδομών	127	1.000.000	600.000	1.600.000
	Κινητές μονάδες για παροχή υπηρεσιών δημόσιας υγείας	130	1.000.000	0	1.000.000
4.vi	Μονάδες Κοινωνικής Μέριμνας με στόχευση στην αποϊδρυματοποίηση	127	2.657.068	-1.657.068	1.000.000
	Υποδομές και εξοπλισμοί στον τομέα της υγείας	128	23.000.000	-5.100.000	17.900.000
4.vi	Ανάδειξη και βελτίωση της προσβασιμότητας των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (φυσικής κληρονομιάς)	167	3.000.000	-2.500.000	500.000
	Δράσεις αναβάθμισης τουριστικών υποδομών	165	3.000.000	-2.500.000	500.000
	Περιφερειακή στρατηγική πολιτιστικής και τουριστικής ανάπτυξης, με υποστήριξη της ικανότητας των φορέων στον σχεδιασμό και την υλοποίησή της	165	1.000.000	-500.000	500.000
	Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς	166	12.000.000	0	12.000.000
	Υποστήριξη σύγχρονου πολιτισμού	166	4.000.000	2.000.000	6.000.000
	Σύνολο Π4Α		81.157.068	-19.657.068	61.500.000
Προτεραιότητα 4Β. Δράσεις ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής και αντιμετώπισης της φτώχειας					
4.1	Capacity building για φορείς σχετικούς με την ένταξη στην αγορά εργασίας	134	500.000	-200.000	300.000
	Δομές διευκόλυνσης της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας στο πλαίσιο των ΣΒΑΑ	134		950.000	950.000
4.1	Δράσεις ενίσχυσης των υφιστάμενων και νέων φορέων Κοινωνικής Οικονομίας (ΚΑΛΟ), με επικέντρωση στις ευάλωτα κοινωνικά ομάδες πληθυσμού των ΟΧΕ και στόχευση στους τομείς έξυπνης εξειδίκευσης και «πράσινης» Ευρώπης.	138	3.000.000	0	3.000.000
	Δράσεις συμβουλευτικής-κατάρτισης-πιστοποίησης- πρακτικής άσκησης-mentoring (που στοχεύουν στην μείωση ανεργίας/αύξηση απασχόλησης), με στόχευση στις ΟΧΕ ή και στις προτεραιότητες RIS	134	1.200.000	-800.000	400.000
4.3	NEE και παρεμφερείς δράσεις, στις ΟΧΕ ή και προτεραιότητες RIS	137	1.200.000	-1.200.000	0
	Προώθηση στην απασχόληση ανέργων (ΝΘΕ) και παρεμφερείς δράσεις, στις ΟΧΕ ή και προτεραιότητες RIS	134	1.200.000	-400.000	800.000
4.4	Δράσεις ενδυνάμωσης για γυναίκες που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες, συμπεριλαμβανομένης της αναβάθμισης δεξιοτήτων, με στόχο την καταπολέμηση των πολλαπλών διακρίσεων και την ενίσχυση της ενεργής συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας	142	800.000	0	800.000
4.4	Δράσεις προσαρμογής εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματιών στην αλλαγή, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης, εστιασμένες σε χωρικές παρεμβάσεις	146	600.000	0	600.000
4.6	Πρόγραμμα ανάπτυξης και ενδυνάμωσης διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης / συνεκπαίδευσης μαθητών/τριών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπεριληψη στην εκπαίδευση.	149	24.600.000	0	24.600.000
	ΛΟΙΠΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	149	552.500	-552.500	0
4.8	Δράσεις για την προώθηση στην απασχόληση ή/ και κατάρτιση εστιασμένες σε ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες, εκτός ΥΤΧ και Ρομά (π.χ. ΑμεΑ , αποφυλακισμένοι)	153	1.100.000	-420.000	680.000
	Δράσεις για την συμμετοχή μειονεκτουσών ομάδων (π.χ. ΑΜΕΑ, ηλικιωμένοι, παιδιά) στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργή κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς στο πλαίσιο των Κοινωνικών Δομών ΟΤΑ	152	1.000.000	0	1.000.000
	Ενίσχυση ικανότητας (Capacity building) για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη	152	200.000	400.000	600.000

ΕΣ	Κατηγορίες Δράσεων	ΠΠ	Εγκεκριμένη ΔΔ	Μεταβολή π/υ ΔΔ	Νέα ΔΔ
	Ολοκληρωμένη παρέμβαση για την κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους.	152	200.000	0	200.000
	Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας Περιφέρειας Θεσσαλίας.	152	150.000	-150.000	0
	Υποστήριξη παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην ανώτατη εκπαίδευση	150	3.000.000	0	3.000.000
4.9	Δράσεις ευαισθητοποίησης και διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης στο πλαίσιο των Κ.Κ. -ΚΕΜ και λοιπών σχετικών Δομών, για την απαγόρευση των διακρίσεων, την ισότητα των φύλων, την πρόληψη του trafficking και κάθε μορφής βίας και με στόχο την προώθηση του Ευρωπαϊκού Τρόπου Ζωής.	157	600.000	0	600.000
	Ολοκληρωμένες δράσεις κοινωνικής ένταξης Υπηκόων τρίτων χωρών για διευκόλυνση πρόσβασης στην αγορά εργασίας	156	3.500.000	0	3.500.000
	Παροχή υπηρεσιών διαπολιτισμικής μεσολάβησης σε δημόσιες Υπηρεσίες	157	800.000	-400.000	400.000
4.10	Capacity building για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη για Ρομά	154	220.000	0	220.000
	Ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης νηπίων, παιδιών σχολικής ηλικίας / εφήβων σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις	154	500.000	1.300.000	1.800.000
	Δράσεις υποστήριξης των Ρομά: ομάδες βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης, ομάδες διαχείρισης οργανωμένων χώρων μετεγκατάστασης ΝΕΕ, ΝΘΕ και παρεμφερείς δράσεις για απασχόληση και αυταπασχόληση εστιασμένες σε Ρομά.	154	500.000	0	500.000
	154	800.000	0	800.000	
	Ολοκληρωμένα προγράμματα για την ενσωμάτωση των Ρομά στην αγορά εργασίας συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ψηφιακού αποκλεισμού	154	1.200.000	0	1.200.000
	Ανάπτυξη και λειτουργία Ξενώνων Άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.	162	1.400.000	-1.400.000	0
4.11	Ανάπτυξη υπηρεσιών για την αντιμετώπιση της εξάρτησης (αλκοόλ, ναρκωτικές ουσίες, άλλες εξαρτητικές συμπεριφορές), συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων πρόληψης.	160	900.000	3.000.000	3.900.000
	Δομές παροχής βασικών αγαθών όπως κοινωνικό φαρμακείο, παντοπωλείο, εστιατόριο, κ.α.	158	2.000.000	0	2.000.000
	Δομές υποστήριξης των κακοποιημένων γυναικών και καταπολέμησης της έμφυλης βίας.	158	3.200.000	600.000	3.800.000
	Δράση μακροχρόνιας φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας	161	600.000	800.000	1.400.000
	Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας.	160	11.500.000	-3.000.000	8.500.000
	Ενίσχυση υπηρεσιών ψυχικής υγείας.	160	8.000.000	0	8.000.000
	Κέντρα Κοινότητας με την ενσωμάτωση ΚΕΜ, της διαπολιτισμικής μεσολάβησης, παρατηρημάτων Ρομά, Κινητών Μονάδων	158	19.000.000	-5.000.000	14.000.000
	Λειτουργία Δομών ΚΔΗΦ (Κέντρα Δημέρευσης Ημερήσιας Φροντίδας), ΚΗΦΗ (Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων), ΣΥΔ (Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης) (για ΑΜΕΑ, ΥΤΧ).	159	13.000.000	-9.000.000	4.000.000
	ΛΟΙΠΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΣΒΑΑ	158		250.000	250.000
	160	250.000	-250.000	0	
	Περιφερειακό Παρατηρητήριο Δημογραφικής πολιτικής και σύζευξης προσφοράς και ζήτησης εργασίας	153		500.000	500.000
	Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης.	158	500.000	0	500.000
Προσωπικός βοηθός για άτομα με αναπηρία	161	1.760.000	-760.000	1.000.000	
Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για τη πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης	148	20.240.000	6.705.883	26.945.883	
Υλοποίηση σχεδίων του μετασχηματισμού των υπηρεσιών για την αποϋδραματοποίηση των παιδιών	162	750.000	-750.000	0	
Υπηρεσίες Ασφαλούς και Αυτόνομης Διαβίωσης Ηλικιωμένων και ΑΜΕΑ στην Περιφέρεια Θεσσαλίας	159		1.500.000	1.500.000	
4.12	Δομές Αστέγων, όπως Υπνωτήρια, Κέντρα Ημέρας	163	3.000.000	0	3.000.000
	ΛΟΙΠΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	163	600.000	-164.559	435.441
	Ολοκληρωμένα σχέδια τοπικών δράσεων για την αντιμετώπιση παιδικής φτώχειας.	163	5.000.000	0	5.000.000
	Υποστήριξη εφήβων, ιδίως ευάλωτων ομάδων, σε υποβαθμισμένες περιοχές.	163	1.400.000	-1.000.000	400.000
Σύνολο 4B			140.522.500	-9.441.176	131.081.324
Προτεραιότητα 5. Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις					
5.i	Δράσεις Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ) στις πρωτεύουσες των Περιφερειακών Ενοτήτων της Θεσσαλίας	16		1.321.838	1.321.838
		25		188.834	188.834
		43		12.324.088	12.324.088
		45	12.000.000	-8.837.032	3.162.968
		58		3.855.989	3.855.989
		63		944.170	944.170
		77		2.787.189	2.787.189
		79		17.000.000	17.000.000

ΕΣ	Κατηγορίες Δράσεων	ΠΠ	Εγκεκριμένη ΔΔ	Μεταβολή π/υ ΔΔ	Νέα ΔΔ
		82	15.000.000	-15.000.000	0
		83	2.000.000	4.378.770	6.378.770
		93		2.124.382	2.124.382
		127		2.145.454	2.145.454
		138		424.876	424.876
		165		188.834	188.834
		166		7.637.839	7.637.839
		168		6.514.771	6.514.771
		169	42.645.627	-42.000.000	645.627
		45		228.000	228.000
		58		974.676	974.676
		60		129.957	129.957
		65		40.000	40.000
		79		40.000	40.000
	Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις σε περιοχές που καταγράφουν αναπτυξιακή υστέρηση, μείωση πληθυσμού και ύπαρξη σημαντικών εμποδίων ανάπτυξης	83	1.176.471	-1.176.471	0
		93		2.274.244	2.274.244
		165		40.000	40.000
		166		1.071.638	1.071.638
		167		454.849	454.849
		168		40.000	40.000
		169	11.369.872	-8.510.822	2.859.050
5.ii	Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις στην περιοχή των Βορείων Σποράδων και στη Διαδρομή Πολιτισμού – Τουρισμού στη Θεσσαλία	21		545.819	545.819
		44		545.819	545.819
		45		506.832	506.832
		58		162.446	162.446
		60		129.957	129.957
		62		584.806	584.806
		79		383.373	383.373
		93		1.100.000	1.100.000
		122		552.316	552.316
		165		422.360	422.360
		166		4.553.120	4.553.120
		169	15.000.000	-14.740.086	259.914
	Σύνολο Π5		99.191.970	-13.647.165	85.544.805
Προτεραιότητα 6Α. Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ					
	Αξιολόγηση και μελέτες, συλλογή δεδομένων	181	1.200.000	-700.000	500.000
	Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταιρών Προετοιμασία, υλοποίηση, παρακολούθηση	180	1.000.000	1.900.000	2.900.000
TB	Πληροφόρηση και επικοινωνία	179	3.409.743	-300.000	3.109.743
	Προετοιμασία, υλοποίηση, παρακολούθηση Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταιρών	182	1.400.000	-900.000	500.000
	Υποστήριξη διενέργειας ελέγχου και επιθεωρήσεων	180	300.000	0	300.000
	Σύνολο Π6Α		7.309.743	0	7.309.743
Προτεραιότητα 6Β. Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ+					
	Αξιολόγηση και μελέτες, συλλογή δεδομένων	181	500.000	-200.000	300.000
	Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταιρών Προετοιμασία, υλοποίηση, παρακολούθηση	180	600.000	700.000	1.300.000
TB	Πληροφόρηση και επικοινωνία	179	600.000	-100.000	500.000
	Προετοιμασία, υλοποίηση, παρακολούθηση Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταιρών	182	1.173.324	100.000	1.273.324
	Υποστήριξη διενέργειας ελέγχου και επιθεωρήσεων	180	100.000	0	100.000
	Σύνολο Π6Β		2.973.324	500.000	3.473.324
Προτεραιότητα 2Α. Ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υδάτινων πόρων της Περιφέρειας					
	Αντιπλημμυρικά έργα συγκράτησης υδάτων	58		14.000.000	14.000.000
	Δράσεις βελτίωσης της πρόσβασης σε πόσιμο νερό	62		3.000.000	3.000.000
2.v	Δράσεις έξυπνης διαχείρισης υδάτων	63		4.000.000	4.000.000
	Έργα και Μελέτες προστασίας οικισμών από κατολισθήσεις	58		5.000.000	5.000.000
	Κέντρο Διαχείρισης Φυσικών Καταστροφών	58		1.000.000	1.000.000
	Δράσεις αποδοτικής διαχείρισης & επαναχρησιμοποίησης υδάτων	64		3.000.000	3.000.000
	Σύνολο Π2Α			30.000.000	30.000.000
Προτεραιότητα 2Β. Προώθηση της πρόσβασης σε βιώσιμη και προσιτή στέγαση					
	Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση νέων πτυχιούχων στους αστικούς Δήμους της Περιφέρειας	41		1.500.000	1.500.000
	Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση στους νησιωτικούς Δήμους της Περιφέρειας	43		3.500.000	3.500.000
2.xi	Δράσεις ανάπτυξης/ανακαίνισης φοιτητικών εστιών	41		600.000	600.000
	Δράσεις ανάπτυξης/ανακαίνισης φοιτητικών εστιών	43		1.400.000	1.400.000
	Δράσεις ανάπτυξης/ανακαίνισης φοιτητικών εστιών	41		300.000	300.000
	Δράσεις ανάπτυξης/ανακαίνισης φοιτητικών εστιών	43		700.000	700.000
	Ανακαίνιση παλαιών ιδιωτικών κατοικιών με ήπιες ενεργειακές παρεμβάσεις	41		4.000.000	4.000.000

ΕΣ	Κατηγορίες Δράσεων	ΠΠ	Εγκεκριμένη ΔΔ	Μεταβολή π/υ ΔΔ	Νέα ΔΔ
Σύνολο Π2Β				12.000.000	12.000.000
Προτεραιότητα 4Γ. Ανάπτυξη δεξιοτήτων στον τομέα της πολιτικής ετοιμότητας και της κυβερνοασφάλειας					
4.4	Δράσεις ενίσχυσης δεξιοτήτων εργαζομένων σε κυβερνοασφάλεια, πρόληψη & αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων	146		1.500.000	1.500.000
	Δράσεις κατάρτισης απασχολούμενων ΟΤΑ σε θέματα αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων και σε επιχειρησιακή ετοιμότητα	146		1.500.000	1.500.000
4.7	Δράσεις κατάρτισης εθελοντών, συλλόγων & ΜΚΟ σε θέματα αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων και σε επιχειρησιακή ετοιμότητα	151		1.000.000	1.000.000
4.5	Δράσεις εκπαίδευσης μαθητών σε θέματα αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων	149		1.000.000	1.000.000
Σύνολο Π4Γ				5.000.000	5.000.000
Προτεραιότητα 4Δ. Ανάπτυξη δεξιοτήτων στον τομέα της απανθρακοποίησης					
4.4	Δράσεις προσαρμογής των εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματιών στην απανθρακοποίηση και την πράσινη μετάβαση	146		3.000.000	3.000.000
Σύνολο Π4Δ				3.000.000	3.000.000
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ			553.885.667	-5.882.354	548.003.313

Υπόμνημα Πίνακα:

Νέες Κατηγορίες Δράσεων / Νέα Πεδία Παρέμβασης

Κατηγορίες Δράσεων / Πεδία Παρέμβασης που διαγράφονται

Όπως είναι φανερό από τα ανωτέρω στοιχεία, πολλές από τις προτεινόμενες μεταβολές αφορούν την Προτεραιότητα 5 του Προγράμματος και τους Ειδικούς Στόχους 5.1 & 5.2, και προκύπτουν από την οριστικοποίηση και έγκριση των χωρικών στρατηγικών της Περιφέρειας που θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος.

Ακολουθεί η Προτεραιότητα 4B του Προγράμματος με προσαρμογή των πόρων των επιμέρους κατηγοριών δράσεων, με βάση τα πορίσματα της μελέτης βιωσιμότητας των κοινωνικών δομών και της σχετικής συμφωνίας με τις υπηρεσίες της ΕΕ για τη σταδιακή έξοδο από τη συγχρηματοδότηση επιμέρους δομών, καθώς και τη διαγραφή δράσεων του ΕΚΤ+ που προβλέπεται να ενισχυθούν από το τομεακό πρόγραμμα ή άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία.

Οι υπόλοιπες προτεινόμενες μεταβολές πόρων, πραγματοποιούνται κυρίως για την εξοικονόμηση πόρων για τη δημιουργία των νέων Προτεραιοτήτων του Προγράμματος και αναλύονται στο Έγγραφο «*Τεκμηρίωση της πρότασης 1^{ης} Αναθεώρησης του Προγράμματος "Θεσσαλία" 2021-2027*» που συνοδεύει την πρόταση αναθεώρησης του Προγράμματος.

5.2. Κατανομή ποσού ευελιξίας

Όπως έχει ήδη αναφερθεί προτείνεται η ανακατανομή του ποσού ευελιξίας στις Προτεραιότητες του Προγράμματος ως εξής:

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΕΝΩΣΙΑΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ			ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ		
	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ	ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ	ΠΟΣΟ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ	ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ	ΠΟΣΟ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
1. Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας	59.785.706	50.695.202	9.090.504	0	-5.980.706	-5.980.706
2. Περιβάλλον και Ανθεκτικότητα	95.043.943	80.592.373	14.451.570	0	-12.428.944	-12.428.944
3. Βελτίωση μεταφορικών υποδομών και συνδεσιμότητας	34.491.753	29.247.232	5.244.521	907.693	5.910.554	6.818.247
4Α. Υποδομές ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής για χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη	68.983.507	58.494.464	10.489.043	-6.219.464	-10.489.043	-16.708.507
4Β. Δράσεις ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής και αντιμετώπισης της φτώχειας	119.444.125	101.293.063	18.151.062	0	-8.025.000	-8.025.000
5. Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις	84.313.174	71.493.233	12.819.941	0	-11.600.090	-11.600.090
6Α. Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	6.213.281	5.301.539	911.742	0		0
6Β. Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ+	2.527.325	2.143.267	384.058	0	425.000	425.000
2Α. Ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υδάτινων πόρων της Περιφέρειας				3.794.122	24.705.878	28.500.000
2Β. Προώθηση της πρόσβασης σε βιώσιμη και προσιτή στέγαση				1.517.649	9.882.351	11.400.000
4Γ. Ανάπτυξη δεξιοτήτων στον τομέα της πολιτικής ετοιμότητας και της				0	4.750.000	4.750.000

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΕΝΩΣΙΑΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ			ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ		
	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ	ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ	ΠΟΣΟ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ	ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ	ΠΟΣΟ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
κυβερνοασφάλειας						
4Δ. Ανάπτυξη δεξιοτήτων στον τομέα της απανθρακοποίησης				0	2.850.000	2.850.000
Σύνολο	470.802.814	399.260.373	71.542.441	0	0	0

- ¹ Οι δράσεις της Προτεραιότητας συνεργούν με αντίστοιχες των Τομεακών Προγραμμάτων “Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή”, “Πολιτική Προστασία” ΕΣΠΑ 2021-2027, και “Ελλάδα 2.0”.
- ² Οι παρεμβάσεις είναι συμβατές με το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών και την Περιφερειακή Διάσταση αυτού ως προς την Θεσσαλία, την Εθνική Στρατηγική Λιμένων και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Οδική Ασφάλεια & συνεργούν με αντίστοιχες των Προγραμμάτων «Μεταφορές» και «Ελλάδα 2.0».
- ³ Οι δράσεις της Προτεραιότητας συνεργούν με τις δράσεις της προτεραιότητας 4B με χρηματοδότηση από το EKT+ καθώς και με αντίστοιχες των Προγραμμάτων «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027, «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» και «Ελλάδα 2.0».
- ⁴ Οι δράσεις της Προτεραιότητας συνεργούν με τις δράσεις των Ειδικών Στόχων 4.1, 4.2, 4.3 και 4.5 της Προτεραιότητας 4A (ΕΤΠΑ) του Προγράμματος και με τα Προγράμματα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή», «Ψηφιακός μετασχηματισμός», «Επιχειρηματικότητα-Ανταγωνιστικότητα-Έρευνα-Καινοτομία», «Ελλάδα 2.0»
- ⁵ Τουλάχιστον 30% του π/υ των ΟΧΕ πρέπει να συνεισφέρουν στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.
- ⁶ Πρέπει όμως εδώ να σημειωθεί ότι στην πρώτη προτεραιότητα υπάρχει μεγάλος αριθμός έργων που έχουν υποβληθεί στις ενεργές προσκλήσεις και βρίσκονταν κατά τη συγγραφή του παρόντος στη διαδικασία της αξιολόγησης (συγκεκριμένα, 109 έργα).
- ⁷ Eurostat, Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 region [nama_10r_2gdp__custom_15036886] (Last updated 19/02/2024)
ΕΛΣΤΑΤ: <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL45/>
- ⁸ ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο (Α10) - NACE REV.2 (σε τρέχουσες τιμές), ΕΛ.ΣΤΑΤ., (31/01/2024), Περιφερειακοί Λογαριασμοί: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία για το έτος 2021 και αναθεωρημένα στοιχεία για τα έτη 2019-2020. Διαχρονική διάρθρωση της οικονομίας:
Α' γενής τομέας: 12%-13% | Β' γενής τομέας: 17%-18% | Γ' γενής τομέας: 69% - 70%.
Στους τομείς εμπορίου όσο και του Δημόσιου τομέα (Δημόσια Διοίκηση, Εκπαίδευση, Υγεία και Κοινωνική Μέριμνα) συγκεντρώνεται σχεδόν το μισό της οικονομικής δραστηριότητας της Περιφέρειας (στο εμπόριο, συγκεντρώνεται προσεγγιστικά το 1/4 της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας)
- ⁹ Eurostat, Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 region [nama_10r_2gdp__custom_15036886] (Last updated 19/02/2024)
Το 2020 η Θεσσαλία απώλεσε το 7,9% της τοπικής οικονομικής της δραστηριότητας ως αποτέλεσμα του ξεσπάσματος της πανδημίας COVID-19 (δύο ποσοστιαίες μονάδες κάτω από την απώλεια που σημειώθηκε στην εθνική οικονομία). Η ανάκαμψή της ήταν πιο ανάλογη σε σχέση με το σύνολο της εθνικής οικονομίας, αφού το 2021 κατέγραψε ετήσιο ρυθμό μεταβολής +10,1% και το 2022 +12,6%, σε σχέση με +10,0% και +13,8% αντίστοιχα.
- ¹⁰ Eurostat, Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 region [nama_10r_2gdp__custom_15036886] (Last updated 19/02/2024)
2022: 4η μεγαλύτερη περιφερειακή οικονομία | 2013-2021: 3η μεγαλύτερη περιφερειακή οικονομία, υποχώρηση έναντι της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας
- ¹¹ European Commission, DG Regional and Urban Policy B.1., 03/2023, The geography of EU discontent and the regional development trap (Η γεωγραφία της δυσαρέσκειας κατά της ΕΕ και η παγίδα της περιφερειακής ανάπτυξης). pp. 14.
- ¹² Eurostat, Employment by sex, age and NUTS 2 region (1 000) [lfst_r_lfe2emp] (Last Update: 12/12/2024)
Eurostat, Employment rates by sex, age, educational attainment level, citizenship and NUTS 2 region [lfst_r_lfe2emp_rtn\$defaultview] (Last Update: 12/12/2024)
Ηλικιακή κατηγορία 15-74 ετών
Απασχόληση | 2014: 211,8 χιλ. – 2023: 258,8 χιλ. (+12,2%) | 2019: 250,7 χιλ.
Ποσοστό Απασχόλησης | 2019: 54,8% - 2023: 58,0%
- ¹³ Eurostat, Unemployment by sex, age, educational attainment level and NUTS 2 region (1 000) [lfst_r_lfu3pers], (Last Update: 12/12/2024)
Eurostat, Unemployment rates by sex, age, educational attainment level and NUTS 2 region (%) [lfst_r_lfu3prt], (Last Update: 12/12/2024)
[Ηλικιακή Κατηγορία 15-74 ετών | 2014: 66,9 χιλ. – 2023: 30,7 χιλ., ήτοι -54,1%]
- ¹⁴ Eurostat, Young people neither in employment nor in education and training by sex, age, country of birth and NUTS 2 region (NEET rates) [edat_lfse_37], (Last Update: 13/12/2024) [2018: 16,3% | 2019: 15,4% | 2023: 15,8%]
- ¹⁵ ΕΛ.ΣΤΑΤ, Εισόδημα και Συνθήκες Διαβίωσης των Νοικοκυριών (SILC).
Eurostat, Persons at risk of poverty or social exclusion by NUTS region [ilc_peps11n], (Last Update: 28/01/2025)
Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού: 2019: 28,3% | 2023: 24,7%.
- ¹⁶ Eurostat, Self-reported unmet needs for medical examination due to financial reasons, long waiting list or distance by NUTS region - % of the persons having the same needs [hlth_silc_08b], (Last Update: 7/11/2024)
- ¹⁷ ΕΛ.ΣΤΑΤ, Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων, Πίνακας 10: Αριθμός νομικών μονάδων, κύκλος εργασιών (σε χιλ. ευρώ) και απασχολούμενοι ανά τριψήφιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (NACE Αναθ. 2), Περιφέρεια και Περιφερειακή Ενότητα, για τα έτη 2014, 2019 & 2023.

	2014	2019	2021
ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ	116.312	112.208	112.564
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (σε χιλιάδες ευρώ)	9.174.820	9.693.545	11.210.402
ΑΡΙΘΜΟΣ	226.589	224.407	223.719

ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ		
2014-2021: αριθμός επιχειρήσεων: -3,2%, Κύκλος Εργασιών: +22,2%, Αριθμός απασχολούμενων: -1,3%.		
18	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Regional innovation scoreboard 2023 (https://research-and-innovation.ec.europa.eu/statistics/performance-indicators/regional-innovation-scoreboard_en) Σύμφωνα με τον δείκτη στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Περιφέρειας Θεσσαλίας παράγεται υψηλής ποιότητας έρευνα κρίνοντας από τον σημαντικό αριθμό διεθνών δημοσιεύσεων και ετεροαναφορών ενώ στον αντίποδα παρουσιάζεται υστέρηση στις επενδύσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα σε Έρευνα και Ανάπτυξη, στους εργαζόμενους στις τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνίας και στις ψηφιακές δεξιότητες	
19	Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, Ένταση Ε&Α στις Ελληνικές Περιφέρειες (https://metrics.ekt.gr/regions), έτος 2020 τελευταία διαθέσιμα δεδομένα. Η Περιφέρεια Θεσσαλίας παρουσιάζει το έκτο υψηλότερο ποσοστό (1,20%) κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (1,51%). Επιπλέον, το ποσοστό (%) των καινοτόμων επιχειρήσεων στην Ελλάδα για την περίοδο 2018-2020 ανήλθε σε 72,6%. Οι περισσότερες ελληνικές περιφέρειες παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά καινοτομίας, άνω του 60%, και τέσσερις από αυτές, μεταξύ των οποίων και η Θεσσαλία (οι υπόλοιπες: Κεντρική Μακεδονία, Θεσσαλία, Κρήτη και Δυτική Ελλάδα) ξεπερνούν το αντίστοιχο ποσοστό στο σύνολο της χώρας.	
20	Μόνιμος Πληθυσμός Περιφ. Θεσσαλίας 2021: 688.255 άτομα – 2011: 737.762 άτομα ΕΛ.ΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2021 (https://www.statistics.gr/2021-census-res-pop-results), Απογραφή Πληθυσμού 2011 (https://www.statistics.gr/2011-census-pop-hous), Στοιχεία Φυσικής Κίνησης Πληθυσμού 2023 (1/10/2024) (https://www.statistics.gr/documents/20181/156bb70c-5f78-8054-c5f1-336eb8c3e15c). Υπολογισμός μέσης ηλικίας από τον Σύμβουλο. ΙΟΒΕ (Νοέμβριος 2024), Έκθεση Κοινωνικών και Οικονομικών Τάσεων στις Ελληνικές Περιφέρειες (Τεύχος 2 ^ο).	
21	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση με τίτλο «Αξιοποίηση ταλέντων στις περιφέρειες της Ευρώπης» [COM(2023) 32 final]. Η Θεσσαλία περιλαμβάνεται σε εκείνες τις Περιφέρειες που καταγράφουν καθαρή μεταναστευτική εκροή ατόμων ηλικίας 15-39 ετών κατά την περίοδο 1/1/2015-1/1/2020.	
22	ΕΛ.ΣΤΑΤ., Α03. Απογραφή Πληθυσμού-Κατοικιών 2021. Μόνιμος Πληθυσμός κατά φύλο, ομάδες ηλικιών και επίπεδο εκπαίδευσης (Περιφέρειες) (https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/-) Έβδομο υψηλότερο ποσοστό (51%) του πληθυσμού που έχει ολοκληρώσει τουλάχιστον το ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο εκπαίδευσης, πέμπτο υψηλότερο ποσοστό (3,2%) του πληθυσμού μεταξύ των Περιφερειών της χώρας που κατέχει Μεταπτυχιακό ή Διδακτορικό ενώ κατατάσσεται περίπου στο τέλος της κατανομής των 13 Περιφερειών της χώρας ως προς το ποσοστό του πληθυσμού που έχει ολοκληρώσει την Τριτοβάθμια, την Μετα-δευτεροβάθμια ή την Ανώτερη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση.	
23	ΕΛ.ΣΤΑΤ., Α03. Απογραφή Πληθυσμού-Κατοικιών 2021. Μόνιμος Πληθυσμός κατά φύλο, ομάδες ηλικιών και επίπεδο εκπαίδευσης (Περιφέρειες) (https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/-) (Πληθυσμός που δεν ολοκλήρωσε ή ολοκλήρωσε μόνο την Πρωτοβάθμια και ολοκλήρωσε την Κατώτερη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση)	
24	Eurostat, Population by educational attainment level, sex and NUTS 2 region (%) [edat_ifse_04] (Last Update: 13/12/2024). [Upper secondary, post-secondary non-tertiary and tertiary education (levels 3-8)]	
25	Eurostat, Early leavers from education and training by sex and NUTS 2 region [edat_ifse_16] (Last update: 13/12/2024)	
26	Τα τελευταία διαθέσιμα δεδομένα από την Eurostat για την Περιφέρεια Θεσσαλίας αφορούσαν το έτος 2016	
27	Έκθεση χώρας 2024- Ελλάδα SWD(2024) 608 final	
28	Ανακοίνωση με τίτλο «Αξιοποίηση ταλέντων στις περιφέρειες της Ευρώπης» [COM(2023) 32 final]	
29	Έκθεση χώρας 2024- Ελλάδα SWD(2024) 608 final	
30	Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021), ΓΓΚΑΚΦ-ΥΠΕΚΥΠ	
31	Στις 22/01/2025 εντάχθηκε στο ΤΑΑ, το έργο μελέτη για την υιοθέτηση μιας συνολικής εθνικής στρατηγικής στέγασης για την τεκμηριωμένη κατανόηση και ανάλυση της λειτουργίας της στεγαστικής αγοράς στην Ελλάδα, με αρμόδιο φορέα το ΥΚΟΙΣΟ. Η μελέτη θα λειτουργήσει ως βασικό εργαλείο για τον σχεδιασμό πολιτικών και δράσεων που στοχεύουν στη διασφάλιση προσιτής, ποιοτικής και βιώσιμης στέγασης για την εκάστοτε κοινωνική ομάδα-στόχο για το σύνολο των Περιφερειών της χώρας.	
32	Νόμος 4837/2021, άρθρο 53, παρ.1, Εθνικός Συντονιστής - Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης	
33	Μέσω εννέα Ειδικών Στόχων ΕΚΤplus: 4.1,4.2,4.4,4.6,4.8,4.9,4.10,4.11,4.12	
34	Σχετικό [SWD(2024) 608 final]	
35	Παραρτήματα 14 και 17, Σχετικό [SWD(2024) 608 final]	
36	Σχετικό [SWD(2024) 608 final]	
37	Κ.ΑΛ.Ο Έκθεση Ετών 2021-2022	
38	Ο πληθυσμός Ρομά στην Ελλάδα ανέρχεται σε 117.495 μόνιμους κατοίκους και αποτελεί το 1,13% του μόνιμου πληθυσμού της Χώρας, Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021), Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Καταπολέμησης της Φτώχειας	
39	Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021), Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Καταπολέμησης της Φτώχειας	
40	ΕΛ.ΣΤΑΤ, Εισόδημα και Συνθήκες Διαβίωσης των Νοικοκυριών (SILC), 2019 & 2023.	
41	Για την απόκριση της Χώρας μας στο Α.Ο 4.4 και τη συνεξέταση πλήρωσης σχετικών κριτηρίων εφαρμογής Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου	

Πολιτικής για την κοινωνική ένταξη και τη μείωση της φτώχειας το Υπουργείο Οικογένειας και Κοινωνικής Συνοχής εκπονεί σχετική Βιωσιμότητας των Κοινωνικών Δομών, συμπεριλαμβανομένων σχεδίων / σεναρίων λειτουργίας των κοινωνικών δομών μετά το πέρας της κοινοτικής χρηματοδότησης.

- 42 Eurostat, Self-reported unmet needs for medical examination due to financial reasons, long waiting list or distance by NUTS region - % of the persons having the same needs [hlth_silc_08b], (Last Update: 7/11/2024)
- 43 [Ανακοίνωση με τίτλο «Αξιοποίηση ταλέντων στις περιφέρειες της Ευρώπης» \[COM\(2023\) 32 final\]](#).
- 44 Η παρέμβαση για την υποστήριξη ατόμων με αναπηρία μέσω της δράσης του Προσωπικού Βοηθού, θα υλοποιηθεί μέσω ΕΣΠΑ σε συνέχεια της πιλοτικής εφαρμογής που χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.